

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
SZÉNYI JÓZSEF.

Felolvasó szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR.

Kiadja:
A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 ft).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Indemnitás.

Budapest, december 13.

(v.) Az indemnitás ötletéből az ellenzék egyes árnálatai ma okát adták a Széll-kabinet iránt való bizalmatlanságuknak. Meskó László, Zichy Aladár és Ugron Gábor voltak a hivatalos szónokok; hozzájuk szegődött az elmaradhatatlan Molnár János privát szónoki minőségben. A bizalmatlanság motívumai persze különböző természetűek voltak. De volt valamennyiöknek egy közös vonásuk: az, hogy több volt bennük az indulat, mint az alaposág. Az egyetlen kivétel ez alól a gróf Zichy Aladár okfejtése volt. Azt mondta a gróf, hogy a néppárt azért nem bízhatik Széll Kálmánban, mert élesen kidomborodó szabadelvűségével egyre jobban érdemli ki a többség ragaszkodását. Biz ez tökéletesen igaz. Széll Kálmánnak sziklaszilárd a liberalizmusa; és ezt a sziklát hiába ostromolják a néppárti izgatás hullámai. Akármennyire harsog a hullám s akármilyen vadul ront neki a sziklának, tájékká zuzódik és visszacsurog siralmasan, de a kőóriást nem ingatja meg. A néppárt bizalmatlanságára Széll Kálmán a legteljesebb mértékben rászolgált. Isten segedelmével még sokáig fog rászolgálni ezentúl is. Az ultramontán tábor pedig csak hadd bizalmatlankodjék, ha jól esik neki. Buzdításul megsughatjuk, hogy nekünk is jól esik. Sőt mi nekünk talán még jobban. A gróf ur pártjával a szabadelvű közvélemény ezen az egy ponton találkozik.

A közjogi ellenzék támadásának sulypontja az Ugron Gábor tüzes beszédében volt. Ami vádanyagot csak összehordhatott, azt összehordta mind s az egészet aztán ráírta a közjogi alap rovására. Függelenségi politikustól ezt rossz néven nem vesszük; ha úgy találják az urak, hogy még nem nyüvödött el eléggé ez a vessző-paripa, ám, hadd nyargaljanak rajta. Csak azt ne képzeljék, hogy ezen a vessző-paripán lépést tudnak majd tartani a gőzparipán előre robbogó korszellemmel. Ha

nekik inyükre van az, hogy hátramaradnak, legyen kedvük szerint; de a nemzetnek nem szabad hátramaradnia, annak bele kell kapcsolnia a maga életközönét a gyors haladásokban érvényesülő korszellembe. Széll Kálmán pedig kimondta ma, hogy ő nem a vessző-paripán nyargalók számára csinál politikát, kormányzatát tehát nem alkalmazhatja az ő naiv ábrándjaihoz. A miniszterelnök államférfiúi működését a nemzet reális életének reális követelményei irányítják. Az irtalmatlan valóság talján kell a kormányzat politikájának mozognia, tehát nem hajhászhat álomképeket, nem szöhet csillogó fantazmagóriákat, hanem arra törekszik, hogy kockázatok nélkül vigye előbbre a nemzetet. Ha megtennők mindazt, amit Ugron javasol, ha elszakadnánk — a közjogi kiegyezést szétlépre — Auszriától, ha felbátorítanók a Lajthán tül szlávok federalisztikus óhaját, ha kiválnók a hármasszövetségből, — a rázkódások végzetes sorozata szakadna hazánkra. Istenkisértés volna az ilyen vakmerő politika, mert máról holnapra feldulnánk nemzetünk létalappját, kíránánk intézményeinket egysúlyukból s állami létünkét súlyos bonyodalmak sodrába dobnánk. Könnyű az ellenzékéről ilyen kalandokat propagálni. De aki az ország sorsának élén áll, azt eltiltja az efféle kockajátéktól a felelősség érzete. Ki merné kockára vetni egy ország sorsát? Egy ezredéves nemzetlet vívmányait ki merné tétül odavinni egy kalandos politika hazardjátékába? Hátha sikerül, — mondják a merész ábrándozók. Nos, ez a hátha, ez épp a bökkenő. A biztos, bár lassu haladás jobb a valószínű lezuhanásnál.

Méltóságos és főtisztelendő Molnár János ur, a néppárt kecses privát szónoka, ma ismét a revíziót sürgette. De előbb visszatért az ő minapi eseteire. Pórus járt megint. Bizony még a multkorinál is pórabbul. Az ochodnicai jegyzőtől a Jamriska-esetig felvonultatta megint az ő sérelmeit. Azt hiszi nyilván, hogy a gravámen olyan, mint a káposzta: minél

többször melegítik fel, annál izletesebb. Hát nem hiszszük, hogy a mai lecke után még valaha ráhelyezné azt a gravámen-csuprot a parlament tűzhelyére. Mert azt a csuprot ma úgy össze-visszatördelte Széll Kálmán, hogy a néppárt valamennyi drótos tótja sem bírja többé összefoldozni. A gravámenekkel irtalmatlan bánt el a miniszterelnök. Kiderítette róluk, hogy egytől-egyik a mostani kormányzat törvényessége mellett s a néppárti privát szónok és ellenvezér ellen bizonyítanak. Az ochodnicai jegyző jegyében nem lehet a Széll-kabinet tisztességes kormányzatát a közvélemény előtt befekeltetni. A főtisztelendő ur összetéveszti a felvilágosult magyar közvéleményt egy klerikális népgyűlés hallgatóságával. Imputációkkal talán lehet egy isten háta megettü falu piacán hatni, de a parlamentben nem. A parlamentü nyilvánosság éles világitásában a gyanúsítás önmagát árulja el. Ezt az okulást már a multkor is megszerezhetette volna Molnár János. Elég baj rá nézve, hogy ma drágább áron kellett megszereznie. Kétszer veszíteni el egy csatát, ez a malőr csakis Molnár Jánoson eshetett meg. S a malőr még tetézi, hogy a második csatavesztés még csufosabb volj az elsőnél.

De azért hálásak vagyunk a főtisztelendő urnak, hogy mai beszédének csattanójául ismét a revíziót választotta. Mert ezzel kiváltotta Széll Kálmánnak egy újabb lángoló hitvallását a tántoríthatatlan szabadelvűség mellett. Ugy még nem vágták a néppárt szemé közé a miniszterelnökü székéből az igazságot, ahogy azt ma Széll Kálmán tette. Ugyanaz a Széll Kálmán, akit az ultramontán sajtó a Betlehemben született megváltó nevében közösi ki, ma a keresztény felebaráti szeretet nevében bélyegezte meg a néppárt törekvéseit. A feltétlen emberszeretet krisztusi tanítását a néppárt szegi meg. A magyar társadalmat keresztény és nem keresztény részre akarja bontani s magában a keresztény tár-

TÁRCA.

Eötvös Károly.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta: Goda Géza.

Ha az igazi magyar író egy kicsit megvakarják, politikus van alatta, mert az igazi magyar író két részből áll. A politikusból és a tollforgatóból. Aki valamire való író-ember volt Magyarországon, annak mindig volt egy kis köze a politikához is. Vagy azon kezdte, vagy azon végezte, vagy beleesett, sőt meg is fult bele utközben. A politikába fulladtakért pedig nem kár, csak a rossz író választotta le róluk a választóvizet, a politikus megmaradt. Hanem azok, akik átteveztek a nagy vízen s utközben nem hanyták ki a esolnakkból az irodalmi motyójukat, azokból lett az igazi magyar író. Tanum rá Mikés Kelemenről Jókai Mörig minden nagy magyar író. Es tanum rá Mikszáth Kálmán is, akire ugyan ráfognák, hogy csak anekdotázni és tarokkozni jár a politikusok közé, de azért mégis csak közéjük jár s mégis csak politikus, legfeljebb másként fogja föl a dolgot, mint a többiek. Utoljára pedig koronatanum Eötvös Károly, aki ötvennyolc esztendő korában nekifohászódik és eseszó, se beszéd, beáll a legnagyobb magyar írók közé.

Eötvös Károly azon kezdte, hogy túl a Dunán született, vagyis olyan darab földön, melynek borban, tájak szépségében, régi századok főnnáll emlékeiben, sőt még a Pojnai almban sincs párja a világon. Aki pedig ívott a tudamni

borból, lelkebe szivta tájai szépségét s eltűnődött régi emlékeim, azt meg nem marja semmiféle internacionális kigyó. Megmarad magyarnak, akárhová juttassa is a sors, országos gondok busitják, országos örömkö vidítják s ha van benne arravalóság is, országos ügyek intézésére adja magát. Más szóval politikus lesz belőle. Innen aztán már csak egy lépés van az íróig. Kinek mi gond terem a lelkében, azt ki kell sóhajtanai, kinek mi öröme van, ki kell kurjantani s kész a magyar író. A nyelvet magával hozza a tudamni ember. Nines olyan nyelv a világon, amelyen különben lehetne sóhajtanai és kurjantani, mint azon. A sóhajtas olyan, mint az ősi lomb zörgése, meghajszolt erdei vad veszes jajongása. Tele van szomorúsággal, sikoltó fájdalommal. A kurjantásában pedig cimbalmoknak, sarkantyúnak pöngése hangzik, tele van dévaszággal, komoly derültéssel. Evvel a nyelvvel születik a tudamni ember. Es evvel a nyelvvel jött a világra Eötvös Károly is, ami pedig nem az ő érdeme. Az érdeme az, hogy ezt a nyelvet örökségnek tekintette és nem herdálta el.

Kevesen vannak, akik ilyen örökséget kaptak, még kevesebben, akik megőrizték. Utóbb a maguk hibáját avval takargatták, hogy a magyar nyelv nem is alkalmas a nyugati eszmék kifejtésére s francia szerelmi történettel ijesztgették a magyar olvasó közönséget. Pedig nem is szerelem az, csak intrika. De az íróinknak ez tetszik jobban, a magyar népet ők nem ismerik, hát irnak a franciáról, azt legalább a közönség sem ismeri. Valahány magyar elbeszélés napvilágot látott az utolsó tíz esztendőben, abban mindig Colette és Nanette a kisasszony s mindig Alfonz és Artúr settenkedik az ember lába alatt. A ma-

gyar nyelv és a magyar alak pedig ott künn maradt a pusztán, a karámban, a Duna mentén és a Ság tövében, azt be nem eszertették a könyvbe, mert attól féltek, hogy a finom velin papirosra homi szalonna foltot talál esőpenteim. A magyar pedig dehogytördött vele, élte a maga mesékkel telt világot s várta a maga íróját. Azt, aki megérti, aki az ő nyelvén beszél, akit az ő vágyai hevenenek s akit az ország gondja busit, az ország öröme hevít. Es kívárta. Itt van. Eötvös Károly.

Magyar irodalom ma jóformán nines is. Tele van ugyan a Parnasszus, de esipógó lírikus verebek, regényiró piécák és szajkó drámaírók futkosnak rajta. Heine a világra hozott vagy hatezer magyar lírikus verebet, Maupassant és Dosztojevskyt ugyanannyi elbeszélő piécázza ki és Ibsen, Hauptmann Gerhard szajkó ugrálnak a drámai színben. Osszetévesztik a nyugati kultúrát a nyugati izléssel s nem is a közönségnek irnak, hanem egymásnak. Nem irodalom ez, nem teremő művészi erő megnyilatkozása, hanem magasabb rangu önképzőkörü munkálkodás. Szerencsére még az áramlatban sines semmi új. Volt már olyan idő a magyar irodalomban, mikor csak a finomkodó szerelem volt jó Nalaczy József és Bároczai Sándor minden költészete, mégis kihevertük. Kiheverjük most is bizonyosan, mert a magyar népnek más dolgok is mozgatják a lelkét, nemcsak a szerelem és különösen nem azok a nyálkás kedvtelések, melyekről olyan sokat irnak.

A formával vannak eltelve az emberek, mint minden pusztuló korszakban. De ezek a formák sem magyar formák, német vagy francia szabó nyírta s nines esodálni való rajta, ha magyar ember nevet a pojacán.

sadalomban gyűlölséget szít katolikusok és nem katolikusok között. A nemzetbontásnak ez a műve politikai gyujtogatás. S a miniszterelnök a szabadelvű párt zugó tpsai közt emelt fővel jelentette ki, hogy minden erejével ellene fog szegülni ennek a veszedelmes törekvésnek. Abból a nemes szenvedélyből, amely Széll Kálmán szavait átlengte, a harcra-kész liberalizmus elszántsága harsant ki. S a frenetikus tetszés, amely e beszédet kísérte és követte, több volt egy muló szónoki sikernél. Valóságos államférfiúi diadal volt az. Egyelőre még csak a parlament porondján zajlott le ez a diadal. De nemsokára megismétlődik majd az általános választások csataterén is. A politikai gyujtogatással ma elbánt Széll Kálmán. Nemsokára el fog velük banni az ország is.

Az indemnitás.

Budapest, december 13.

Lám, érdekessé tudott fejlődni ez a mai vita is! Pedig nem is arról a felhatalmazásról volt szó, melyet a főügyész kért egy kis sajtópör megindítására, hanem egy másik felhatalmazásról, melyre a kormány van szüksége, hogy az ország dolgait intézhesse. És csudák csudája: — a t. Házat ez a kevésbé szenzációs felhatalmazás is érdekelte.

Az indemnitás? És érdekes? Igenis, az indemnitás érdekes volt. Ki tette azzá? Talán Messzó László, aki a függetlenségi párt megbízásából szólalt fel? Oh nem. Messzó László higgadt szónok, okos szónok, disztigvált szónok, de minden, csak nem kaviár. A tegnapi viharos ülés után az ő szava nem csiklandozhatta a t. Házat. Meghallgatták, ügyességét el is ismerték, de ennyiben is maradt. Hát talán gróf Zichy Aladár tette a vitát érdekessé? Az sem. A néppárt ugyan őt állította ki vezérszónoknak, de a fiatal gróf nyugodt véru, eszöndes szavu ember, aki nem arra való, hogy hullámokat paszkoljon. Majdnem fősvénykedett a szavakkal s mindössze annyit mondott, hogy a néppártot most még nagyobb szakadék választja el a szabadelvű táboról, mint azelőtt. Ez a kijelentés jól eshetett a néppártnak, de talán még sokkal jobban a szabadelvűpártnak. Am hogy ez a beszéd tette volna érdekessé a vitát: azt ugyan nem illenék ráfogni. Hát akkor talán Ugron Gábor! Bizonyosan Ugron Gábor, hiszen a rabonbán teli van tüzzel, keleti regékkel, ragyogó képekkel s olyan szenvedélyvel tud a hangulatba markolni, hogy talán még az egyszerűeket is érdekessé tudná tenni. De nem. Ezt a mai vitát Ugron Gábor se tette érdekessé. A pálmá az övé: Molnár apát uré. Őt illeti

Mindezt előttem már sok ezren elmondták, leírták, haragra lobbantak, ha ellentmondtak miatta. Kacagni pedig sokat kacagtak rajta az európai írók utánzóí, akik a szellemet sohasem érték el. Csak olyanforma mellényt varrattak, mint aminőben a nagy európaiak járnak. Ezt a paraszt érvelést senki sem tudta irással bizonyítani Mikszáth óta, csak Eötvös Károly. Harmine évig vitatkozott a kávéházi társaságával, hogy a magyar írók éppen olyan magyarnak kell lenni, mint amilyen franciának kell lenni a franciának. Nem hitték el neki. Akkor aztán hozott írásos dokumentumot.

Quod non est in actis, non est in mundo. Eötvös Károly jó fiskális, tudja, hogy ha pörbe száll az ember, nem ér semmit a mende-monda. Csak az számít, ami írásba van töve. Megírta az aktákat s beigazolta, hogy lehet valaki elsőrendű nagy író, ha magyar is. Lehet valaki művész, ha nem utánozza is más nemzetek íróit, ha csak magyar nyelven beszél, magyar mesét mond, amit nem is kell úgy kitalálni, csak le kell hajolni érte mesemondó magyar asszonyok százához s onnan kell késsen leszakítani. Vagy bele kell nézni a Balaton vizébe, Bakony sűrűjébe. Tele van az mesével, szebbnél-szebb történetekkel. Arrafelé még kedves együgyűség van az emberek lelkében, amiből úgy fakad föl a mese, mint a pihent földből a vetés. Oda kell menni meséért, nem Párisba. Bolond ember az, aki vizre megy, ha nem muszáj s idegen országba jár magért, mikor hazai fáról érett, husos gyümölcsöt ehetik. Annyi itt a történet, hogy Eötvös Károly két könyvből százannyit lehetett volna gyurni s hogy nem gyurt belőle még sem, az is becsületességre valló dolog. Sommi művészi ravaszágon rajta nem kaphatja az ember a Balatoni utazás

a koszoru, hogy még az indemnitás vitája is szenzációsá fordult.

Valaki mesélte a mai ülés után a folyosón; — A szabadságharc alatt Bem apó egyszer nagyon közel kapta seregéhez az osztrák armádiát. Látható volt az armádia vezetője is, valami Pucher nevű generális. Hát egyszer csak látja Bem, hogy egy szekély góbé mellette célba veszi az osztrák generálist, hogy lelővi. Abban a pillanatban megkapja a góbé kezét:

— Az Istenért, le ne lödd, mert okosabbat küldenek a helyébe!

Hát — mondta a mesélő honatyja — érdekes volna a választások idején korteskedni az apát ur mellett. Hogy az Istenért, ki ne bukják valahogy! Mert ez megfizethetetlen ember. Vádolták már Komjáthy Bélát, Eötvös Károlyt, Polónyi Gézát, sőt még Kossuth Ferencet is, hogy szolgálatokat tettek a kormánynak, de micsoda törpe szolgálatok voltak ezek az apát ur szolgálataihoz képest! Hiszen az utolsó hónapokban jóformán egyebet se tett, csak kínálta, teremtette, hajszolta a jobb-nál-jobb alkalmakat, hogy — Széll Kálmán a legnagyobb diadalokat arathassa. Ebből a szempontból az apát ur inkább arra is képes, hogy pártja vezérszónokával szemben ellen-vezérszónokul ugorjék be, mintha nem biznék benne, hogy egyszerű néppárti beszéd delejével ki lehet esalni a kormányelnökből a legtúzesebb szabadelvű vallomásokat. Nem, ezt csak ő tudja. Az ő módszere kipróbált és biztos. Ha ő beszél: — Széll Kálmán okvetlenül diadalt arat.

Hát a megbecsülhetetlen apát ur tette ma is érdekessé a vitát.

S nem csekély önfeláldozással. Miután az ő multkori huszonegy *adaléka* közül a miniszterelnök egy lélegzetre csak nyolcat silányított tönkre: ma felkínálta a többi tizenhatot is. Tesék azt istönkre silányítani! Kegyeskedjék! Aztán megtette a miniszterelnöknek azt a szívességet, hogy újból szóba hozta a revíziót, de nem csak úgy, méltóságosan. Oh ma szinte humoros formát választott az apát ur. Azt mondta, hogy ha egy pár zsidó kedvéért revízió alá lehetett venni a — hogy is mondjuk? — circumceiziós rendeletet, akkor a katolikusok kedvéért is revidálni lehet az egyházpolitikai rendeleteket. És végezetül az apát ur a miniszterelnök keresztény lelkét is ostromolta, részben humorosan, részben patetikusan.

S ez alatt a Széll Kálmán arca ilyesmit árult el:

— Mit csináljak? Megint kényszerít, hogy foglalkozzam vele.

És foglalkozott is. Előbb csak kedélyesen, hiszen nem lehet az apát ur dolgait mindig komolyan venni. Megmondta, hogy a függőben ha-

leíróját. Nem cifrázza ő az igazságot, mint a formás írók, mert az igazságnak hibája a cifraság. Nem könyvekből szedett motívumokból építi föl a történetét, s nem a más könyveiből tanulta el az írás művészetét. Az életből vette az anyagot s úgy ékítette föl, ahogy a nagy természetű eltanulta. Ezért nincs könyvének szigorú szabályok szerint igazodó architektúrája s ezért nem is ad egészen kerek történetet, de mindig igaz és mindig magyar történet az, amit leír. Darabos olykor, de magyar szív lüktet benne, az pedig jó szív, becsületos szív. Magyar szokás, magyar észjárás irányítja az embereket s magyar levagót szív benne minden élő állat. Mikor a végére ér az ember, akkor látja csak, hogy mégis csak fiskális írta, mert ravaszul van az kieszelve, hogy minden bübajos történetből a magyar nép dicsősége, nagyszerű jellege, nagy ereje hangzik ki. Nem novella ez egy sem. Védőbeszéd valamennyi a magyar nemzet mellett.

A magyar nemzet pedig nem a pusztuló gentry s nem a háborgó proletariátus, hanem az a millió apró, kicsi ember, akinek nincs neve, csak házikója, a mellett kertje, melyben rózsák nyílnak, a mögött husz hold földcsékeje, melynek minden rögét külön meg kell törni. Ez az Eötvös Károly nemzete, a hatalmas, az erős nemzet, melyet meg nem tud mozdítani semmiféle politikai hatalom s semmiféle irodalmi praktika. Ez a nemzet az, amelyre nem igen gondol mostanában az olyan magyar író, aki csak író. De gondol rá az, aki író is, politikus is. És védi előtöteket, mint fiskális.

Hiábavaló is minden. Igazi magyar író csak az lehet, aki politikus is.

gyott tizenhat adalékról *kiméletből* hallgatott, mert azok már nagyon is világosan bizonyították az apát ur torzító szenvedélyét. De ha kényszeríti, hát megmutatja most, hogy az a tizenhat eset egyáltalán nem úgy történt meg, ahogy Molnár krónikába foglalta. Aztán egy kicsit komolyabban fedtte meg az apát urat, hogy katolikus paphoz talán nem is illik a nagy revíziót egy sorbad emlegetni a circumceizióval. De ha a pap megteszi: ő, a miniszterelnök nem engedi a nagy egyházpolitikai alkotásokat a megillető piedestálról így leráncigálni. Ami pedig azt illeti, hogy az apát ur éppen csak a keresztvizet hagyja meg ő rajta: erre is volt a miniszterelnöknek szava.

— Jó keresztény vagyok és vallásos, de egyoldalú felekezeti politikára nincs bennem hajlandóság. Bennem él a keresztény hit és eszme, de különbséget teszek vallásosság és felekezetiesség között.

Itt már taps hangzott. A néppárt idegesen fészkelődött s ekkor a miniszterelnök megemelte hangját:

— Önök oktatnának engem kereszténységre, akik ezt az országot előbb szét akarják szakítani keresztény és nem keresztény társadalomra, aztán még a keresztény társadalmat is katolikusokra és nem katolikusokra! Hát én ezt az országot így darabokra szakítani nem engedem! Én ezt az országot felgyujtatni, lángokba borítani nem engedem! s a keresztény én vagyok...

És most már minden mondatra taps, éljenzés, ujjongó lelkesedés csapott le. A szabadelvű tábor leserlegelt a völgybe és a miniszterelnök szenvedélyes hitvallása tüzte borította az egész völgyet. Szakadatlan tartott az ováció, s mikor az indemnitás-javaslatot a beszéd után általános-ságban elfogadták, valósággal éljenző és tapsoló emberáradat kísérte Széll Kálmánt a folyosóra s azon végig egészen a miniszteri szobába. Olyan tüzes ováció volt ez, mely kihangzott a Sándor-utcába. S a Széll Kálmán hivei megint csak nevetve kérdezték a Tamásoktól:

— Hát igazán ultramontán ez a Széll Kálmán? ... Holnap lesz a részletes vita.

A képviselőház ülése december 13-án.

— Kezdete délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Tallán Béla.
A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Pósz Sándor.

Pulszky Agost előadó: Bemutatja a pénzügyi bizottság jelentését az 1895. évi L. törvénycikk hatályának meghosszabbításáról szóló törvényjavaslat tárgyában.

Az indemnitás.

Neményi Ambrus, a pénzügyi bizottság előadója: T. Ház! (Halljuk! Halljuk!) A t. Ház csak néhány nap előtt fejtette be a költségvetés általános tárgyalását és előrelátható, hogy néhány nap múlva a költségvetés részletes tárgyalását fogja megkezdeni. Mint-hogy azonban nincs kilátás arra, hogy a folyó hó végeig a részletes tárgyalást is befejezhessük, a kormány előterjeszti ezen javaslatot, amely három hónapra költségvetési indemnitás kéri. A javaslat érdemére nézve tisztelettel megjegyzem, hogy az ugy tartalmára, mint szövegére nézve teljesen megfelel a hasonló célú javaslatoknak, amelyeket a Ház évek hosszu során át, tavaly is, elfogadott.

Ezeknek előbevetés után kérem a t. Házat, méltóztatassék a javaslatot általánosságban és részleteiben is elfogadni. (Helyeslés és jobboldal.)

Messzó László a függetlenségi Kossuth-párt nevében kijelenti, hogy a törvényjavaslatot nem fogadja el. Es pedig nem fogadja el azon okból, mert ő és pártja nem viselhetnékel bizalommal a kormány iránt, amint ezt különben több szónok már kifejezte a költségvetés általános tárgyalásánál. Nem fogadja el a javaslatot azért sem, mert nem akar segédkezet nyujtani arra, hogy a kormány a Ház munkaprogramját tovább is rosszul állapítsa meg. Nem lett volna szükség erre az indemnityre, ha a kormány a munkaprogramot jobban becsütötte volna. Szükségtelen az a hosszu nyári szünet, szükségtelenek a hetekig tartó indokolatlan vakációk, ezek késleltették a költségvetés tárgyalását. Nem fogadja el a javaslatot azért sem, mert őt és a kabinetet egy egész világ választja el egymástól. Nincs meglegedve a kormány tevékenységével sem. Az egyetlen földművelésügyi miniszter az, aki némi tevékenységet fejt ki az ország érdekében, aki arra törekszik, hogy a közepozástlyt megmentsse az elpusztulástól. Nincs meglegedve a beügyi téren történetekkel sem, a külügyi politikánkról nem is szölvá, mert hiszen abba nekünk nincs beleszólásunk. A kormány kötelességei közt elmulasztja azt is, hogy megakadályozná az oly ki-töréseket, amelyeket a horvát ellenzék részéről nap-nap után hallunk. Megtörtént, hogy egy püspök egy nyilvánosan mondott pohárköszöntőben Boszniát Horvátország számára reklamáta. Igaz, hogy ez rögtön királyi dorgatóriumban részesült, de helytelen ilyen

nyílt támadásokat királyi levelekkel elintézni. Aki a magyar korona területi épsége ellen, legyen az bárki, agitál, azt a törvényt szigorúval kell sújtni. Beszédre folyamán kifejté, hogy a kormány nem sokat törődik az ország érdekeivel. Sürgeti az adóreformot, a közgazdasági terén igért reformot. A miniszterelnök eddig csak igért, de ígéréteiből nem váltott be semmit.

A közigazgatás egyszerűsítéséről szóló állítólagos intézkedéseket a miniszterelnök csak szűrtőlápasznak akarja használni. Szóba hozza aztán az összehajthatósági törvényt, melynek a reformját csak igérik, pedig hogy milyen szükség volna rá, mutatja a tegnapi heves vita. Hát nem botrány az és meggyalázás a nemzet ifjúságának, hogy midőn a Hentzi-szobrot a kadétiskola elé állították, akkor kivézényelték a Ludovika-Akadémia növendékeit, ott térdet hajtottak a Götterhalte hangjai mellett és követendő példának odaállították nekik Hentzit, aki a magyar honvédeket lövette rakásra. (Igaz! Ugy van!) A javaslatot nem fogadják el. (Helyeslés balról.)

Gróf Zichy Aladár azt tartja, hogy a jelen kormány sem érdemel több bizalmat, mint elődje, mert a viszonyokat nem vezette tisztességes utra. A miniszterelnök minden interpellációt felhasznál arra, hogy politikai irányzatát kidomborítsa. Ez pedig ellentétben áll a keresztény Magyarország érdekeivel (Helyeslés a néppárt. Zaj jobboldal.) s szólo ezért nem viseltek bizalommal a kormány iránt.

Molnár János: A kormány tagjai újabbra azt a szokást vették fel, hogy oly dolgok ellen védekeznek, amelyekkel támadva nem lettek. Így sohasem lett megvádolva a miniszterelnök a választók listájának helytelen összeírása miatt; szólo sem mondotta azt, hogy a bírák függetlenségét megvédeni szükséges. De viszont azon vádakra, melyek a költségvetésben felhozott választ nem kapott. Bemutatta Ivánka Zsigmond két rőpirát. . . .

Szabó Imre: Még arra is válaszoljon! (Derűtség.)

Molnár János: . . . a szolgabírók egyes rendeleteit, szóval konkrét esetekre hivatkozott, de a miniszterelnök ezekre nem reflektált.

A miniszterelnök ilyenformán olcsó babérokat arat. Pedig szólo hiteles orrából merítette adatait, melyekre cáfolatot vár. De a miniszterelnök általánosságban védelmezte az állítólagos jog törvény és igazság rendszerét, sőt azzal is védekezett, hogy az esetek nem jutottak tudomására. Jaj azon országoknak, akik szóll arra, melyben a visszaélések csak azért nem orvosolhatók, mert a miniszterelnöknek nincs tudomása róluk. A múlt beszédében lehozta Jamrisa jegyző esetét, ki okmányhamisítás miatt vél alá helyezték, sőt választási visszaélései miatt él is ítéltek s mégis kivévezték tannárnak a jegyzői felfolyamra. A miniszterelnöknek erre az volt a válasza, hogy a szólot a tisztelenség vádjával illette. Pedig a többségtől sem politikai, sem egyéb tisztességet tanulni nem akar.

Órley Kálmán: De mi sem tanulunk a tisztelendő urtól!

Molnár János: Az egyetemi keresztényonkítás s az önödi címerségek elkövetői ellen nem mertek szigorúan lépni, persze, mert azok izraeliták. (Derűtség.) Felekezéssel és azzal vádolják a néppártot, hogy atomizálja a társadalmat. Pedig a néppárt azon keresztény eszméket képvisel, melyek előharcosa Szent Pál, a legbüszkébbben és legelőszőr hirdette az egyenlőség és testvériség szent elveit. A néppárt arra törekszik, hogy kiírta a társadalomból a kozmopolita és vallástalan eszméket. Ezért küzd a revízió érdekében is. A törvényjavaslatot nem fogadják el.

Elnök az ülést felüggeszti.

(Szünet után.)

Ugron Gábor: A napokban figyelmemet megkapta Heródotának egyik megjegyzése a demokráciáról, amelyben azt mondja: a demokrácia természetese az, hogy a többség magát az egésznek tekintje. Ez a több ezer esztendő megjegyzése mint valóság áll előtűnk. A parlamenti rendszereknek is ez a hibájuk. Egyik legnagyobb hibája a magyar alkotmányos életnek éppen az, hogy a többség azt hiszi, hogy ő az egész s hogy a többség érdeke az egészné érdeke.

Magyarország, mint állam, a magyar nemzet, mint nemzet a maga egészében, mióta ürendelkezési joggal bír, ritkán jelenik meg a népek előtt és az államok között. Sőt az a rendszer, melyet az 1867-iki törvények megalkottak, mintegy célul tűzi ki, — leplezve és leplezetlenül — hogy az állam, mint egy állam, ez a nemzet, mint egy nemzet, a maga egészében nem jelenhessék meg ne tünhessék fel. Hiszen miként jelenhetik meg egy nemzet a többi népek között? Ha annak a nemzetnek címerét, lobogóját idegen államok lejárósaiban látják. Nálunk Magyarország címere, lobogója, ambar a közös kormány többször megígérte, többször hangzott, hogy elrendelte azok kitűzését, sem a követéséknél, sem a konzultációknál feltűzve nincs; a magyar nemzetnek pedig a maga egyénisége a külügyi képviselet által soha ki nem domborították, sőt ellenkezőleg, mindig háttérbe állították és ezért a világ minket nem is ismer, mint magyarokat, hanem ismer, mint osztrákokat. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Visontai Soma: Ugy is neveznek!

Ugron Gábor: S vajjon egy kis nemzet fenn tudja-e tartani a maga létét, hogyha a többi népek között, mint önállóságra, mint külön életre, külön fejlődésre jogosult el nem ismerték?

Érdekeink a hármasszövetség alapjára vannak fektetve, amelyben a vezetőszeret Németország viszi. Ausztria és Magyarország jó arra, hogy a nagy politikai tevékenységnek, amely az utóbbi időben ropkánt élénk lett, a hátát mindig fedezze. (Ugy van! a szélső baloldalon.) És Magyarország és Ausztria ezen szövetségi rendszerben másodrangú szerepre van kárhoztatva, amelyet mikor szükség van rá, elővesznek és a mikor a szükség olulnik, szépen teledésben

hagynak. (Igaz! a szélső baloldalon.) Mi fedezzük ennek a német politikának a hátát (Ugy van! Ugy van! a szélső baloldalon.); biztosítjuk az ő tevékenységét, de sehol sem látjuk azt, hogy mi a mi jutalmunk azért, hogy mi ezen politikai szolgálatot tesszük. (Ugy van! a szélső baloldalon.)

De vajjon ez a szövetségi politika nem volna-e köteles az a szolgálatot megtenni Ausztriának, hogy a nagy német törekvések vemeheméniaja túlkövetelése, erőszakos fellépése Ausztriának alkotmányos életét ne tegye lehetetlenné? Mert lehet ide, vagy oda magyarázni, de az kétségtelen, hogy az a politikai élet, amely egy pár év óta Ausztriában van, nem egyéb, mint a felbomlás előkészítésének mesterműve.

Ez az ország 30 év óta a lehető legrosszabb uton megy. Egy expedienst talált, amelyvel az abszolutizmus békéből kibontakozhatott. Azt az expedienst: a 67-es törvényeket dogmává emelte, életelőlvá tette, holott az csak elete szenvedésének és vezetésének eszköze kellett volna, hogy legyen, sőt az a cél, hogy mi Ausztriának megvédőjünk és az osztrák géniuszt előt bematassuk a magunk hódolatát, egész politikai életünket átthaja. Nevelésünkben a német nevelési rendszert követjük. Eltűrik azt, hogy a hadsereg a német nyelven, az osztrák uralmakon, az osztrák eszázárság jelvényeinek utolsó mentására, melyvel a mi leigázásunkat, a mi megszólva tartásunkat lehet hirdetni és bizonyítani mindenek előtt.

Az osztrákokkal és a németekkel való szövetség arra indította és indítja a mi vezetők lériainkat, hogy intim barátságot az osztrák tökével, a német tökével tartassunk fenn. Minden protekció, minden támogatás az osztrák és a német tökének van nyújtva, minden idegen, francia, angol vagy holland tőkét Magyarországon gyanus szemmel nézünk.

Rendszeres rügalmazás folyik a magyar anyagi étellel szemben az osztrák lapokban és az osztrák lapoktól nyert külföldi tudósításokban. (Ugy van! a szélsőbalon.) És vajjon a mi kormányzásunk ezzel szemben hatékony eszközökhöz nyult-e? Ma is úgy vagyunk, mint ezeltől 10 évvel, hogy Magyarországról a külföldi lapok a tudósításokat az osztrák Correspondenz-Bureau-tól kapják, amely osztrák Correspondenz-Bureau az osztrák miniszterelnökség egyik osztálya.

Ugy vagyunk a saját állami berendezésünkkel is, mint az Aja-Sophia templom Konstantinápolyban. Aki megnézi Magyarországot, annak egységes geográfai fekvését, Istentől megadott talaját, egészséges, erőteljes népét, annak a népek éghajlati és területi nagy előnyeit, bámulja azokat a nagy proporciókat, melyekben mintegy művészi egység van megalkotva. Így bámulják és bámulják az Aja Sophia-templomot is, akik látják. De ha belépnek a templomba, visszatekint szemüknek minden, amit ott látnak. Mert nem a templom alkotásának és oszlopzatának megtelelőben, hanem a mohamedán felugásnak megtelelőben minden, ami abban a templomban fel van építve, kelet felé van fordítva a próféta koporsója felé. (Tetszés a szélsőbalon.) Így Magyarországon is.

Es ma sincs még terv, mely szerint ezt az államot szervezni akarják egy önálló szabad életre; még nincs elkészítve az a program, melyből meg tudja ítélni mindenki mit akar a kormány, mit akar az az óriási többség. Nekem e pillanatban a mostani kormány iránt ekkora nagy igényeim nincsenek. En csak azt szeretném tudni, mitűnk nemsokára a választások fognak elkövetkezni, öt évre mit adnak programot. Ot év alatt mi lesz az, amit alkotni fognak? Mert az nem elégséges, hogy Magyarországon csak a fogyasztási adók rendszere és a szabadelvűpárt szervezete legyen kifejtve, (Derűtség és tetszés balról.) a nemzet és minden egyéb tespedjen. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.)

Az fogják erre mondani, hogy így is elegendő politikai sikert érnek el. Ha arról van szó, hogy a miniszterelnök ur beszédje után taps, hajlongás, kedveskedés jöjjön elő, (Egy hang a szélsőbaloldalon: Így volt ez mindig!) akkor ezen célt könnyen elérhetik, de azért ne vakítsunk el a senkit, mert az még nem cselekedet, az csak annyit jelent, hogy a t. képviselő urak, midőn a népakarat legerősebb akarják becsajítani kis sajkáikat, apró vitorláikkal kedvező széllel akarnak a célhoz érni. (Derűtség és tetszés a szélsőbaloldalon.) Nem egyéb az, mint a Heródes leányának tánc, aki ellenlétének a fejét kéri.

Es én figyelemzettem a miniszterelnök urat arra, hogy nem akkor eselődött Noé először, midőn a hízlegéseknél edes nedvtől mámoros volt és leányai kigymvölták, hanem akkor, amikor a bárkájába belevette a szelid és vad állatokat, (Derűtség a szélső baloldalon.) a háziállatokat és a ragadozókat, (Élénk tetszés és derűtség a szélső baloldalon.) belevette a galambokat és sasokat, belevette a világnak minden állatát és boldog volt, mert azok között, amíg Ararat hegyére kikötött, megvolt a béke, apró maradvásokon kívül, de mikor Ararat hegyén kikötött és bárkájából kieresztette ezt a szép gyűjteményt, akkor újból felébredt bennük régi hajlamuk, a vadállatban a ragadozói szenvedélye, a szelidekben a szeleidség és a fenevadai dulakodása következett azután, amely dulakodásból diadalmasan ritkán kerültek ki a szelidek és jők, csak akkor, mikor megpétezt combjaik után a bélszélesség és okosság bekövetkezett, hogy jó lesz a gonoszoktól idején óvakodni. (Derűtség és tetszés a szélső baloldalon.)

A miniszterelnök beszéde.

Szóll Kálmán miniszterelnök: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Már csak az idő és a technikai nehézségek szempontából is, talán nehéz feladatra vállalkozom, mikor a t. képviselőháznak szives türelmét ebben a percben, midőn már csak aig félóra áll rendelkezésemre és az anyag nagy halmaza előtt állok, kell kikérnem, (Halljuk! Halljuk!) mert nagyon nehéz egy közel négy óráig tartó vitában elmondotakra oly rövid idő alatt válaszolni, amelyen ma rendelkezésemre áll. De megkísértem — azokra a beszé-

dekre megtenni a magam reflexióit, melyeket nem lehet válasz nélkül hagyni, miután több szónok felírva nincsen. Talán a képviselőház a két órában túl is valamikorra idővel meg fog ajándékozni (Halljuk! Halljuk!) Azon leszek, hogy becses türelmükkel ne éljek vissza.

Mindenekelőtt, miután fülembé hangzik még mindig, amit az előttem szólt t. képviselő ur igen nagy enfázissal elmondott és előttem áll a kép, amelyet igen nagy intenzitással it megrajzolt, ehhez a képhez akarok bár sokkal szerényebb és kevesebb fantáziával bírni, de talán a praktikus élethez, a valóság-hoz inkább alkalmazkodó képet állítani. (Halljuk! Halljuk!) A t. képviselő ur nagyon szereti a hasonlatokat, én is szeretem azokat, ha találnak és azok a hasonlatok, amelyeket ő felhoz a mitológiából, történelemből és egyes ilyen igen szép és nagy forrásokból és terennumokból, azok rendesen, ha nem mindig találók is, nagyon szépek és sokszor szerencsések is.

(Noé bárkája.)

Kevesebb szerencsésekre találok azokat a hasonlatokat, amelyeket a természetből és az állatvilágból szokott a t. képviselő ur és igen sokszor nagy előszeretettel választani. O elem állítja azt, hogy gondolkodjak arra, amikor Noé a maga bárkájában összegyűjtötte a természet minden lényét, nem akkor eselődött, hanem később eselődött. (Halljuk! Halljuk!) Hát a t. képviselő ur már egyszer — és talán majd két éve annak — ugyanezt a hasonlatot az én figyelemembe ajánlotta; (Derűtség jobboldal.) már akkor figyelemzettem engem, hogy ne hozzák én it össze farkast és bárányt, galambot és keselyűt, mert azok először egymást, azután engemet, vagy talán megfordítva, először engem és azután egymást fogják megenni. (Derűtség jobboldal.)

Hát legyen a t. képviselő ur egészen nyugodt, ha aggodásból tette ezt a figyelemzetést, esilapodjék aggodalma; (Derűtség a jobboldalon.) én majd csak valahogy etalálók ezen az uton és megleszek valahogy ebben a sergletben, amint megvoltam eddig is. (Tetszés a jobboldalon.) És talán még se következik be az, a mit a képviselő ur aggódo lelke megjósol, hogy engemet kiközdenek, teiatálnk s azután egymást falják fel. Ugy látszik nekem, hogy az én meletűdusom, vagy az én politikám, vagy az én fellegőssom és koncepcióm nem volt oly rossz, mert a t. képviselő ur jóslata be nem következett és ha eddig be nem következett, engedje meg nekem azt, hogy én azt higgyem, hogy ez mellettem és nem a jóslat mellett bizonyít. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Ugy látszik, mégis helyesen jártam el, hogy én az én t. képviselőháznak a jóslatszerű figyelemzetéséből nem vontam le az ő szája szerinti következtetéseket, hanem azt vontam le, amit én első perctől fogva, amikor erre a helyre álltam, magamban elhatároztam. (Halljuk! Halljuk! jobboldal.)

Lukács Gyula: Még nem vagyunk Araraton!

(Programm.)

Szóll Kálmán miniszterelnök: És ez az. En két évvel ezelőtt előállítottam azokat a nézeteket, azokat az elveket, amelyeket vallok, amelyek egyébiránt nem is voltak újak, mert mindenki ismeri azokat, mert 33 esztendőn keresztül egy helyen állottam és mindig egy helyen. (Ugy van! Ugy van! jobbról.) aztán elmondtam, hogy kell ezeket az elveket alkalmazni, igyekeztem bemutatni ennek a Háznak és ennek az országnak, miképpen akarom működésben a magyar nemzet állami kitépítésének processzusában, a mi fejlődésünkben, a mi haladásunkban, a mi függő kérdéseinkben, szóval a mi törvényhozási, kormányzati és alkotási munkánkban. Ide álltam, elmondtam becsületesen, világosan, elmondtam határozottan és azt mondtam: azokra támaszkodom, akik engem ezen elvekben, ezen zászló után követnek és támogatnak. Ez volt az én első felszólalásom. Aztán mentem ezen az uton egyenesen és megvtem ma is egyenesen és nyitott szemmel, nem néztem sem jobbra, sem balra; nem félttem sem a t. képviselő urtól, sem mástól, sem itt sem amott, de vigyáztam magamra és elveimre és azt gondoltam, hogy jó uton mentem bátran, nem félve, de vigyázva és áttekinthető nyugodtan a helyzetet. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) és ezen az uton fogok menni a magam esze ereje szerint ezután is és addig fogom kötelességemet teljesíteni, amíg erre erőm lesz és amíg ezt a kötelességet parancsolja és nem félek sem Ararat előtt sem Ararat után attól, amit megjősol. (Élénk helyeslés és tetszés a jobboldalon.)

Holló Lajos: A miniszterség nem öncél!

Szóll Kálmán miniszterelnök: Azt mondja a t. képviselő ur, ne álljak itt elő aprólékos programokkal, aprólékos dolgokkal, nem elég az, hogy beszélni tudok és annak van sikere esetleg, — ezt szives volt kenedálni, — hanem ő azt látja, hogy én kétértelmű helyzeteket tartogatok, vagy a párt, amelyre támaszkodom. . . .

Ugron Gábor: Ausztriával!

Szóll Kálmán miniszterelnök: . . . hát igenis Ausztriával. hiszen rájövök kérem, csak ne tessék türelmetlennedni — (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.) és nem adok programot öt évre és nem adok programot ötven évre — még megfizerezte az öt évet. Hát ennyi időre nem adok. Igaz. Más se adhat. De adok, ami elég tiszta képet nyújt és adtam mindazt, ami előtűnk áll.

(A kapcsolat Ausztriával.)

Ami az elsőt illeti, hogy én kétértelmű helyzeteket teremtem, vagy állítanék oda és arra alapítanám az Ausztriával való politikámot. bocsánatot kérek. ezt tagadással veszem. A kintlandi pontban térünk el egymástól. En az első perctől fogva mindig azt mondtam és hirdetem, hogy az 1867. XII. t.c.-et olyannak tartom, amely nem az, amit a t. képviselő ur mond, hogy csak egy expedienst akart lenni, hogy bennünket az abszolutizmusból kivozessen, hanem azt én

olyan alkotásnak tartom, amelynek alapján az ország állami önállósága és függetlensége azon korlátok között, amelyeket a pragmatika szankciójából folyó közös ügyeknek a közössége feltételül megkíván, igenis, érvényesíthető; azt igenis olyannak tartom, hogy azon az alapon az ország gazdaságilag, kulturailag, mint nemzeti magyar állam megálthat és fejlődhetik. És addig, amíg nekem a tisztelt urak onnan ennél jobbat, ennél keresztülváltóbbat, az adott viszonyok között ennél létesíthetőbbet nem mutatnak, addig, amíg csak fantasztikus rajzokban mutatják be az abszolút függetlenné tett nagy magyar államot, a dicső magyar államot, (Ugy van! jobbfelől.) addig, amíg ők azt mondják, hogy azt az államot csinálják meg, amely megvolt ezelőtt három-, négy-, ötszáz esztendővel, amelynek képein és emlékein nem csügg jobban és nagyobb kegyelettel a t. képviselő ur, mint én, de amíg be nem tudják bizonyítani, hogy azt meg is tudnák csinálni, és meg tudják csinálni önmaguk Európában, (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) akkor, amikor itt lennénk izolálva az európai nemzeteknek és népeknek özőben; míg a t. képviselő ur nem tudja nekem bebizonyítani, hogy jobb támaszkodni a Keletre, mint támaszkodni azokra, akikkel százados történelmi fejlődés, élő törvények, előjog az adott viszonyok és érdekek azonossága folytán törvényes és elválaszthatatlan kapcsolattal össze vagyunk kötve; addig, amíg nekem a t. képviselő ur be nem bizonyítja, hogy Magyarország tenn tud állani egymagában itt Oláhország mellett, Bulgária, Szerbia mellett az egész Balkánnal és esetleg az egész Kelettel szemben, úgy, hogy szakadjon el Ausztriától; míg ezt a t. képviselő ur be nem tudja bizonyítani, hogy ez jobb helyzet, hogy függetlenségünk és fennállásunk és fejlődésünk ez jobban biztosítana: addig én azt álítom, hogy az én szerényebb, talán szürkőbb, kevésbé szép, kevésbé irázissal és kevesebb fantáziával rajzolt, de realisabb politikám, amely az adott viszonyokhoz illeszkedik, (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) amely élő törvények százados kapcsolatunkról, a történelmi fejlődésnek, a fel nem adható aktuális helyzetnek, a magyar érdekeknek és a magyar állam fejlődésének és a haladás feltételeinek a politikájára, az ország érdekeinek jobban megfelel, jövőjét jobban biztosítja: addig én ennek a szerény politikának a kereteiben mozgok. E politika nem kétértelmű, ez világos és határozott. (Élénk helyeslés és tetszés jobbfelől.)

És ha Ausztriában előállnának helyzetek, — amint ne adja isten, hogy előálljanak — egy héttel ezelőtt megmondtam világosan Kossuth Ferenc t. képviselő urnak szemben, ha nem tudják teljesíteni a közös ügyeknek az 1867. XII. törvényekben körülírt kapcsolatból folyó kezelési módjait; ha nem tudnák, vagy nem akarnak teljesíteni, ha ott az alkotmány megmarad ugyan jogilag a maga épségében és az alkotmányhoz nem nyulnak, az alkotmányos állapotot meg nem szüntetik, hanem automatikus uton azért, mert az illetők nem akarnak talán — nem önjátom és ne adja isten, hogy bekövetkezzék — alkotmányos jogokat gyakorolni és nem teljesíteni az 1867. XII. törvényekben előírt kezelési módokat feltételeit, nem azért mondom, mert az 1867. XII. törvényeket el akarják törölni, vagy mert az ellen törnek, vagy az ellen fordulnak, hanem mert belbajuk folytán egyáltalán nem tudnak alkotmányosan elintézni semmit, ha az alkotmányos gépezet funkcionálásában teljes megállás következne be, ha tehát ez a sajnos állapot, mintegy automatice beáll: akkor is azt mondom és azt a nézetet vallom, hogy az 1867. XII. törvények azért nem volna megsemmisítendő, azért nem volna eltörölendő. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Az a kérdés fog akkor előállni, hogy gondoskodnia kell akkor egy szükség-törvénnyel a saját jogainak, a saját érdekeinek, a kapcsolatát és a monarchia nagy érdekeinek a megvédéséről, (Ugy van! jobbfelől.) átmenetileg, ideiglenesen az 1867. XII. törvények szellemében azt kiegészítve erre a sajnos esetre úgy, amint a viszonyok számbavételével, az ország önállóságának kidombrásával és annak alapján gondoskodni legelőszoribbnak fog mutatkozni. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Hogy miképpen gondoskodjunk majd arról beszélek akkor, ha az a helyzet előáll. És gondoskodni fogunk úgy, hogy az ország érdekei esorbát ne szenvedjenek, az ország jogai se el ne homályosíthatassanak, se meg ne rövidüljenek, sőt még jobban kifejezésre hozassanak és az ország érdekei meg ne sértsenek az által, hogy a legfontosabb államügyek s a monarchia legvitalisabb érdekei fennakadnak: nem azért, mert az 1867-iki törvény károsnak bizonyul, de azért, mert Ausztriában a nyelvi és belbajok végett az alkotmányos képviselet nem akar funkcionálni. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Zaj a szélső baloldalon.) De, bocsánatot kérek, amikor én ezt világosan mondom, csak azért, mert nem adom meg a részletes megoldásnak vagy ennek a követendő expedienstnek — aminek nevezhetném ezt az akkori dolgot — a részleteit, azért ez a helyzet kétértelmű? Nem! Az a maga alapjában, az a maga motívumaiban, az a maga céljaiban, az a maga kiindulási pontjaiban tiszta, világos, olyan, amelyet mindenki ért és mindenki meg fog érteni.

A t. képviselő urnak nem teszünk ez. De miért nem teszünk? Nem azért, mert kétértelmű, hanem azért, mert a t. képviselő urnak a politikai hívtallása más, mint az enyém. De nem a t. képviselő ur számára akarok én megoldást keresni és annak a képeletében ragyogó, de a valóságban csalóköny, kockázott és kalandos politikuskok számára, hanem annak a politikai álláspontra a számára, amelyen — hitem szerint az ország érdekeiben helyesen cselekszem — én állok. (Élénk, hosszas helyeslés jobbfelől.)

(Az 1867. XII. t.-c.)

Holló Lajos: A nemzet számára keresse!
Széll Kálmán miniszterelnök: És amelyen 1867 óta az ország áll. (Helyeslés és tetszés jobbfelől.)

Ugron képviselő urnak ezen legutolsó és legemlékezőbb hangon mondott aposztrófiája mellett még egyet-mást olyant hozott fel, amit nem hagyhatok szó nélkül. A t. képviselő ur két dolog iránt nagy ítőzattal viselkedik. Az egyik az 1867. XII. törvények, a másik a német, illetőleg a hármasszövetség. Mintha már hallottam volna erről a témáról a t. képviselő ur okoskodását. Azért én mindabba, amit a t. képviselő ur mondott, nem megyek bele részletesen, de reá akarok mutatni egy pár olyan tételre, amely, engedelmet kérek, telve van falálciával. A t. képviselő ur azt mondja, hogy ami itt történt ebben az országban 33 esztendő óta, mind csak azért történt, hogy az 1867. XII. törvényeket fenntartsuk; ezért megromlottak a megyei szervezetek, ezért meg építettük ki összes tanügyünket ezért nem csináltuk meg intézményeinket, nem reformáltuk ezt vagy azt vagy amazt. Csak azért tesszük, hogy az 1867. XII. törvényeket fenntartsuk. Még a Correspondenz Bureau is ezért tartjuk fenn, amint mondja. Bocsánatot kérek, ami ezt az utolsó kis dologt illeti, ez nem egészen úgy áll ma már, mint a t. képviselő ur mondja.

De csak a tétellel nagvával foglalkozom s azt álítom, hogy a kiindulási pont helytelen. A 1867. XII. t.-c. alapján jártunk el, azon haladtunk, ezen az alapon tettük azt, amit tettünk és azon építettünk. De nem azért építettünk, hogy azt fenntartsuk, nem azért műlasztottunk, vagy hagytuk el egyet-mást, nem azért cselekedtük ezt, vagy azt, nem azért fejlesztettük viszonyainkat ebben vagy abban az irányban, hogy fenntartsuk a 67. XII. törvényeket, amint azt a t. képviselő ur kontrovertálja, hanem egyszerűen mentünk azon az uton; jól, vagy rosszul, az más kérdés. A t. képviselő ur ott ül az ellenzék padján a legérgebb időkől fogva, amit nem szemrehányásképpen mondok, s így természetesen, hogy nem helyes, hanem ellenezte azt, de abból, hogy a t. képviselő ur ezt nem szereti, nem helyesli, kifogásolja, gáncsot talál rajta, nem következik az, amit mesterségesen akar kimagyarázni hogy mindaz, ami történt, vagy nem történt, csak azért történt, vagy nem történt, hogy az 1867. XII. t.-c-iket fenntartsuk. Hiszen a t. képviselő ur ebben annyira megy, hogy a végén oda konkludál, hogy úgy van, mint Rómában volt: mindent csak Ausztriának, annak a sasnak, vagy annak a szobornak. Hát ez nem így van. Én magamat mentesnek tartom és pedig nemcsak, mint miniszterelnök, hanem mióta ennek a Háznak tagja vagyok, — és tagja vagyok mióta ezt a törvényeket megalkották, — mentesnek tartom magam minden időben. En egy vettem részt a közügyekben, úgy szavaztam, úgy dolgoztam ebben a Háznál, hogy az illető konkrét esetnek vagy kérdésnek az elintézése vagy törvénynek a megszavazása vagy meg nem szavazása érdeme szerint ennek az országnak s ezen ország jogainak, annak és érdekeinek megfelelő vagy sem, és soha sem azért, hogy az Ausztriának tetszik vagy nem tetszik, hogy az annak a sasnak, vagy annak az szobornak tetszik, vagy nem tetszik. Igaz, nem minden történt tökéletesen; nem is csináltunk meg mindent úgy, a hogy kellett volna. Mind igaz, de nem azért, hogy nem mertük, vagy nem akartuk, nem azért, mert a sas vagy a szobor így vagy úgy kívánta. A dolog nem így áll. A dolog igenis úgy áll, hogy azt gondoltuk és azt gondolkodtunk, hogy a mi fennállásunkat, a magyar állam fennállását, fejlődésünket, haladásunkat, amelyre oly nagy szükségünk van, — mert mi még kezdetleges fejlődési stádiumban levő, hátramaradt nemzet vagyunk az európai nemzetek nagy versenyében — ezen nyugalmas alapon jobban fogjuk tudni előmozdítani, mint ha azt az alapot félredobjuk és folytonosan ingadozó, a fantázia által nagyon szépen kifeszített, és irrális alapokra helyezzük.

Igy áll a tétel és nem úgy, amint a t. képviselő ur mondja. A t. képviselő urnak én erről még szeretnék beszélni, de hogy a többi képviselő urakra is megtehessen köteles reflexióimat, csak igen röviden fogok a kérdésben nyilatkozni.

(A hármasszövetség.)

Igen sok és nagy a kifogása a német szövetség és Németország ellen és ezért azt mondja, hogy mi semmit sem teszünk; ki hagyjuk magunkat használni és a hármasszövetség csak arra való, hogy Németországot kihasználja és az a mi érdekünknek nem felel meg. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Erre egész határozottan azt mondom, hogy a magyar nemzetnek és ennek az országnak tulajdonképp többisége, ezen ország minden kormányának, 1867 óta és minden eddigi törvényhozásnak 1867 óta óriási többsége nem ezt a nézetet vallotta, hanem azt vallotta mindig, hogy ez a hármasszövetség előnyös Magyarországra nézve és a monarchiára nézve. (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Holló Lajos: Voltak olyanok is, kik más nézetet vallottak!

Széll Kálmán miniszterelnök: Bocsánatot kérek, Holló Lajos képviselő ur infallibilisnek hiszi magát azzal a momentummal, az ország óriási többségével szemben, amelyre rámutattam? (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) Hát Holló képviselő urnak lenne-e igaz? És annak a 33 esztendői fellegásnak nincs igaz, amelyet ezen nemzet óriási többsége vallott? Mert a hármasszövetség alapját, a Németországgal való bensős és barátságos viszonyt mi, magyarok, nemcsak a kettes- és hármasszövetség óta, de 1867. óta politikánk alkotó elemének tekintettük és azt az ország és a monarchia érdekében mindig óhajtottuk és ápólni, fejleszteni kívántuk, ami a pontját illeti. Ezen emi- nenter békeszövetség, a hármasszövetség, a monarchia és Magyarország érdekeit kiválólag biztosítani alkalmas. Alkalmasabb, mint más szövetség. Hát nevezett-e meg valami más szövetséget Ugron képviselő ur? Nem. Hát mit tennék akkor helyébe, mondja meg és mi volna az, ami akkor hatályosabban erősebben védendő érdekeink? Nem úgy áll tehát a tétel, hogy ez a szövetség kizárólag Németországnak áll érdekében;

hogy mi támaszkodunk rá és hogy Németország csak kegyelemből vesz be; ez nem úgy áll. Azt tartom, hogy ez a szövetség a paritásnak, az egyenjogú érdekek paritásának szövetsége abban a tekintetben, hogy annyiival bír mindegyik fél a paritásból, amennyit nyom, amennyit súlylly bír. Nemcsak Ausztria-Magyarországnak, de Németországnak is érdeke ezen szövetség. Az érdekek is a népek óriási többségével, az érdekek pedig abszolúte azonosak; érdekellettek és összeütközések nem léteznek és beláthatatlan idő-kön keresztül nem fognak előállni és azért ezen érdekekazonosságban van még ereje. Jétjoga és fennállásának és bensőségének biztosítéka. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Ha mi nem jászunk akkora szerepet tengerentúli viszonyokban, mint Németország, ez a szövetség hibája? Ez nem a szövetség hibája. A politikában és a nemzetek és államok sorában minden állam akkora pozícióval és súlylly bír, amennyit belső konszolidációjával, belső szilárdságával fogva nyom és azt tartom, hogy mihielyt mi politikánkól eltérnünk és a képviselő ur tanácsait követünk, sokkal kevesebb súlylly bírnánk, akár mint magyar állam, akár mint kifelő egységes monarchia, akár a németekkel való szövetségben, akár más államokkal szemben, sőt a képviselő ur által ajánlott pontok mellett sokkal kevesebb súlylly bírnánk Európában és azt igen végtelen lépésnek tartanám. Elmondja a t. képviselő ur, hogy nagyon bánik velünk Németország a gazdaság téren. Németország, azt hiszem, ennek a szövetségnek politikai fontosságától és értékétől át van hatva és Németországban súlylly helyeznek erre a szövetségre és méltán, és e szövetséget Németország érdekeinek megfelelően tartják. Hogy gazdasági tekintetben a helyzet nem felel meg annak, ami kívánatos, ezt teljesen elismerem, de Németország a maga gazdasági politikáját el szokta választani a maga általános politikájától, nemcsak velünk szemben, de másokkal szemben is. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) Sajnos, hogy így van; mi iszszuk meg egyben-másban ennek a levét és azon is kell lennünk, hogy Németország már a velünk való bensős viszony politikai értékénél fogva is a gazdasági viszonyok rendezésénél, a szerződés tárgyalásánál figyelembe vegye és akkor ezen a bajon, amennyire csak lehet, segítsünk. (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.) De ez a szerződés, vagyis azon szövetségnek, azon európai alakulásnak és koncepciónak politikai nagy horderejét semmi körülmények között nem szállítja le. Nagy ellensége a t. képviselő ur általában a német-széghez és a németekhez való, ha nem is támaszkodásnak, hanem közlekedésnek és a velük való érintkezésnek. A t. képviselő urat kérdem én, ha ma a t. képviselő ur programja megvalósítható lenne, ha a perszonál-unió alapjára helyekednénk teljesen, akkor micsoda szövetséget tanácsolna, de sőt még ha ezen túlmenne is valaki a maga képeletében odáig, hogy a kapos megcsúnik Magyarország és Ausztria között és Magyarország egészen elváltan állana itt: akkor melyik volna az a szövetség, amelyet ennek helyébe Magyarország érdekeinek megfelelően tartana a képviselő ur? Még akkor sem lehetne ignorálni azt, hogy a nagyon messze jövőben ennek a két államnak, a nagy Németországnak érdekei és a mi érdekeink összeütközésbe jöhetnek és ezért az egymásra való támaszkodás mindkettőnk érdekeinek megfelel. Arra vonatkozólag, amit a t. képviselő ur mondott, még csak egyet. (Halljuk! Halljuk!) Azt mondta, hogy 1867. óta itt mesterségesen úgy vittek keresztül mindent, hogy innen kizárjanak mindent, ami nem a Németországhoz való közlekedésnek a nyomát hordja magán; hogy itt ellensége volt minden mozaalomnak a kormány és törvényhozás, amely máshonnt jött; az itt-ott előfordult germanizmusokat — amiket én se szeretek — is ennek tulajdonítja; azt mondja, hogy üldözték még a tőkét is; ha az nem volt német, a franciát és az angolt, mert tisztán csak azt akarták, hogy mindig Németország álljon melletünk. E tekintetben akármi-lyen szuperioritással akar is kioktatni a t. képviselő ur engemet, kijelentem, hogy nagyon csalódott, mert ezt a kérdést nem jól fogja fel, én véletlenül mégis jobban tudom, hogy miként volt ez elejétől fogva és leszek szeresés a képviselő urat nem kitanítani akarom, mert olyan magas vágyam nincsen is, hanem csak figyelmeztetni, hogy nagyon téved és csalódik.

(A külföldi pénzpiac.)

Az első alkalommal, midőn az önálló Magyarország a külföldi pénzpiacokhoz fordult és még azután is több éven keresztül, nem fordultak sem a németekhez, sem az osztrákokhoz, hanem elmentek először Párisba. Ott megcsinálta Lónyay azt a 80 milliós híres kölcsönt, Kerkapoly azt a 30 és 54 milliós kölcsönt Londonban és így 1867-től 1873-ig egyetlenegy osztrák kapitalistával vagy bankházzal, egyetlenegy német kapitalistával vagy bankházzal Magyarország összeköttetésben nem volt. Ha akkor, amidőn Magyarország olyan gyenge volt, a maga kezdetleges állapotában, gyenge pénzügyi viszonyaiban és hitelében, mondom, ha akkor már ki mert menni és akkor nem tartott tőle, mert tudta, hogy egészen más kérdés ez, és ennek a nagypolitikához semmi köze nincsen és mint független Magyarország pénzügyei nézve teljesen független, hogyne merné ezt ma is megtenni. Igen ám, de akkor rossz tapasztalatokat csinált. Ezek a tapasztalatok arra vezettek az országot, hogy akkor többé sem Londonba, sem Franciaországba nem mentek, hanem keresték a német és az osztrák piacokat és ott a hitelviszonyatnak és igényeinek megfelelő módon csinálta a hitelügyleteket. Ezt nem lehet ám dikóival másként állítani oda; ezek tények. Aki ismeri a magyar pénzügyek történetét, rá fog akadni. Kerkapoly kénytelen volt szögyen szemmel — a mibe bele is bukkott, — megcsinálni azt a kinstári utalványok kölcsönt, amelynek a terhérol én beszélhetek, mert én éreztem azt, mert nekem kellett azt 25 évvel ezelőtt visszafizetni.

Ma is így van a dolog, eszünk ágában sincsen sem a francia, sem az angol tőkét kizárni akarni,

szabad a vásár, szívesen látjuk, csak tessék nekik jönni, ebben nem gátol bennünket senki sem, sőt fel is keressük; nem gíol sem az, hogy Ausztriával ilyen viszonyban vagyunk, az sem, mert Németországgal szövetségben vagyunk. A dolgok így állanak, nem pedig, amint a t. képviselő ur a maga tézisének bebizonyítására mesterségesen akarta jelölletni. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Nem áll az, amit szemünkre vetett, hogy mindent csak azért csináltak, hogy a 67-es alapot biztosítsuk, hanem áll az, hogy mindezeket ő csak a saját tételének bebizonyítására hozta fel, amelyeket arra a célra alkalmasaknak vélt.

Mindezekbe a dolgokba igen szívesen mennék bele, így például abba, hogy miképpen állunk vámszövetség dolgában miképpen állunk az anyagi dolgok terén, az érdekelteknek dolgában, de nem megyek bele, mert akkor nem tudnak ráterüni azokra, a miket különben, bocsánatot kérek, okvetlenül el kellene ejtenem és a miktől én nem dispencizálhatom sem önmagamot, sem a Házat. (Halljuk! Halljuk!)

(Felekezetség.)

Először is gróf Zichy Aladár t. képviselő urat akarom megnyugtanni, aki nagyon aggódik a felett, hogy mi lesz ennek a pártnak az egységével, amelyet én szemielással ugyan, de mesterségesen tartok fenn és amelyet csak azzal tudok fenntartani — mondja — hogy én minden beszédemben és minden szóközi diadalomban refrénként azt beszélnom, hogy megtagadom a keresztény állományt. (Derütség a jobboldalon.) Hát bocsánatot kérek, a t. képviselő ur egy kissé nagyobb talált mondani, mint a miénk bizonyítására képes. En emlékeztem a Házra, hogy nem volt ennek a Háznak két évi tanácskozási közben egyetlenegy eset sem, melyet én a magam részéről szeretettel fel nem öleltem volna, akárki hozta is azt fel az ellenzék részéről, amelyben szóba nem állottam volna az illetőkkel, amelyet kifejténi, tárgyalni és róla véleményem mondani, az alkalmat elmulasztottam volna. (Ugy van! jobboldalon.) És én a lelekezeti kérdéskörrel akkor beszéltem csak, mikor kellett róla beszélnem. Sokan talán azt gondolták, hogy szándékosan kerülöm a dolgot. Nem. Csak nem akarom szóba hozni, mikor nincs szükség rá. És úgy tudom, hogy mulkói budgetbeszédem kivételével, vagy azután, midőn a képviselő urak szóba hozták, beszéltem róla, cátozva a képviselő urakat és a képviselő urakkal szembeállítva tetteimet, miután már két évvel ezelőtt, 1898. március havában, programomban leraktam a kérdéseket. Hogy tehát nem ezzel akarom ennek a pártnak egységét, mint képenyvel betakarni magamhoz tünni, azt a t. képviselő ur, ha nagyon kíváncsi, megíthatja a naplóból, mert legálább is százszor szóltam ugyan, de a kérdést csak kétszer érintettem gondolom, ezt a képviselő ur is el fogja ismerni.

(A Ház munkássága.)

Már most Messkó László képviselő ur beszédére lérek át, aki a vitát kezdte. Messkó László képviselő ur ugyanis szemre néhanta hogy én vagyok az oka annak, hogy nincsen budgetünk. Bocsánatot kérek, mi bár október hó 8-án bebeteszettük a költségvetést. A pénzügyi bizottságban — nem ami kedvünkért, hanem az ellenzék kérésére, napról-napra tárgyalva ugyan, de elintézték mégis időt hagytam a képviselő urak kíváncságra folytán a tanulmányozásra — lassabban ment a tárgyalás. De ha gyorsabban ment volna, úgy, amint lehetett volna tárgyalni és ha itt is siettetjük volna a dolgot, október hó 8-ától meg lett volna annak a lehetősége, hogy ez a Ház a költségvetést elvégezzék. Amde nekünk van egy rossz parlamenti szokásunk és ez az, hogy a költségvetés tárgyalását tekintjük a törvényhozási működés oly nagy hipomochlionjának, hogy abban mindenkinek mindenről és minél terjedelmesebben kell beszélni és hónapokig tárgyalni a költségvetést. Ezért nem lehetséges az hogy elvégezzük a költségvetést. Azt mondja a t. képviselő ur, hogy költségvetési programom nincsen azért, mert nem állítjuk fel a külön vámtételét. Ez — bocsánatot — nagyon gyarló indok. Azért lehet ám nekem is gazdasági programom, ha nem is az, a mi a képviselő uré. Eleget beszéltem róla, ma csak konstátalom, hogy van, csak hogy nem olyan, amió a képviselő urnak tetszik.

Azt mondja a képviselő ur, hogy ez a kormány a tanulmányozás kormányja, mert tulajdonképpen nem csinál semmit és nem produkál semmit. Hát én ezelőtt két évvel elmondtam, hogy mit szándékoztam és öbajtok a törvényhozás elé terjeszttem. En adtam akkor programot, mely éveknél munkája és teladata lesz. Nem mondtam, hogy mindazt elvégezzük, de annyit mondtam, hogy minden kérdésben a munka folyik és ha a t. képviselő ur guvnyólag hangszorgalomnak nevezi is, én számot adhatok róla, ha kell, mert úgy tudom, hogy egyetlen percet sem mulasztottam el abból az időből, amely rendelkezésemre állott, anélkül, hogy ne dolgoztam volna. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) A ki engem lát a Házban, lát a bizottságokban, lát a hivatalokban, lát mindenütt, bocsánatot kérek, azt legalább ki fogja állítani nekem, hogy nem heverek, hanem dolgozom annyit amennyi embertől kitelik és amennyit bírok. (Hosszantartó helyeslés és ajnzés a jobb- és baloldalon.) Azt gondolom, t. képviselő ur, hogy ezt a szemrehányást jogtalanul tette.

Molnár János: Nem úgy van!

Széll Kálmán miniszterelnök: Ne prókátoroskodjék a képviselő ur. Ha Messkó képviselő urnak kifogása van, majd megmondja.

Azt mondja Messkó László képviselő ur, hogy nem jönnek a törvények. Bocsánatot kérek, egyetlenegy napját sem tudom a képviselőháznak, amelyen valaki panaszkodott volna, hogy nincs munka, és egy indítványát sem ismerem a t. képviselő uraknak amely nem úgy szólt volna, hogy annyira el vannak fog-

lalva ennek és annak a tanulmányozásával, hogy arra időt kell hagynunk.

Ha a t. képviselő urak azt akarják bebizonyítani, hogy nincs a Háznak munkája, hogy a képviselőháznak elé nem terjesztünk elég anyagot, hogy a képviselő urak nem tudják, hogy tételességükben és unalmukban mit csinálnak, ám méltóztassanak előállni ezzel a váddal, ha jogos, de különben méltóztassék azt megtartani, mert senki sem hiszi alaposnak. (Ugy van a jobb- és baloldalon.)

(A közigazgatás egyszerűsítése.)

Azt mondja a t. képviselő ur, hogy megígértem az adminisztráció rendezését, de semmit nem csináltak. Bocsánatot nem mondtam, hogy az adminisztráció rendezését ez elé az országgyűlés elé hozom. Sőt a költségvetés tárgyalása alkalmával megmondtam, hogy az adminisztráció rendezését nem akarom ebbe az országgyűlésbe behozni, mert az akkora munka, hogy azt a munkát inkább valamivel később, de igenis oly alapon és oly kvalitással akarom idehozni, hogy igazán megindokolva minden irányban és minden részletében, az ország érdekében oldassék meg a kérdés.

A t. képviselő ur ellentét vélt fölfedezni a közt, amit arra nézve mondtam, hogy nem akarok parciális kodifikációt, és a közt, hogy mégis egyszerűsítési eljárásal jövök. Nem méltóztak átérteni, hogy mit intendok én az egyszerűsítési eljárással, különben nem mondtam volna ezt a vádat. Ebben ellentétet nemcsak nem találok, de igenis azt találok, hogy ez a két kijelentés megegyezik egymással. En azt mondtam, hogy nem akarom a nagy közigazgatási reformot, amelynek sok ága van, mint a megyei törvényhatóságok, a városok, községek, árvaügyek, rendőri ügyek, szolgálati pragmatika, fegyelmi eljárás, felelősségi törvény — elég? — mondom, nem akarom a reformot és ezeket az ágakat egymástól elszakítani, mert logikus összefüggésben vannak, nem akarom parciáliter csinálni egyiket, másikat, de az egyszerűsítési eljárás, bocsánatot kérek, egyikbe sem ütök, egyiknek sem prejudikál. Az, ami a mostani szervezeten keresztülviendő, egyszerűsítése az adminisztrációnak, amelynek nagy hiányom segíteni ohajunk addig is, amíg majdan sorra kerülnek a nagy reformok.

Méltóztak szemünkre vetni, hogy a tisztviselők létszámát szaporítjuk. Két dolog közül egyet kell választanunk. A munkabérmérséklet és tömeg növekedése. Vagy a tisztviselők számát szaporítjuk, vagy a munkát hagyjuk ellátatlannak. Egyiket sem szabad. Azt mondták, ne szaporítsuk a tisztviselők számát, a munkát el kell látni, próbáljuk, hogy nem lehet-e egyszerűbben elátni. (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.) Azt hiszem, hogy ez helyes, logikus és talán megtámadhatatlan is.

(Hamis vádak.)

Már most t. képviselőháznak — bocsánatot kérek, nem tehetek róla, — még rá kell tennem azokra amiket Molnár János t. képviselő ur most monditott. (Nagy mozgás a jobb és baloldalon. Halljuk! Halljuk!) Válaszunk azokra, amiket én a mulkói beszédemben (Halljuk! Halljuk!) a t. képviselő ur hosszú, egész ülést tartam kimerítő, nagy szónoklatára elmondani kénytelen voltam. A képviselő ur beszédét nagy figyelemmel hallgattam. Kissé azt a benyomást tette rám, és eszembe juttatta a nótát: Nagypénteken mossa a holló a fiát. (Derütség a jobb- és baloldalon.) Olyan kis mosakodás volt az. A holló fia nem lett fehérre mosva. (Derütség a jobb- és baloldalon.) A tisztelt képviselő ur azt akarta bizonyítani velem szemben, hogy én nem voltam igazságos, mikor azt mondtam, hogy mindent a mi tudomásomra jut, igyekszem megvizsgálni, mert imé még most sem tudja, hogy mi történt az oehodnicai jegyzővel, akiről már többször intétek interpellációt hozzám és aki úgy látszik annyira kedvelt embere a t. képviselő urnak, hogy nélküle egyetlen beszédét sem tudja elmondani. (Derütség.) Az oehodnicai körjegyző dolgában ugyanannyiszor feleltem, kétszer bizonyosan és megmondtam, hogy a kérdés nem oly tisztán áll, mint előadni méltóztatott, de az ügy és az illető jegyző vizsgálata alatt áll. Hát mit érünk el akkor ennek felhánytorgatásával, hogy az oehodnicai jegyző dolga még mindig nincs elintézve. (Derütség.)

Azt mondja a t. képviselő ur, hogy az sem áll, hogy mind a 27 esetben, melyet felhozott, a miniszterelnök rásütötte, hogy a megtorlás megvolt, pedig, mondja a t. képviselő ur, csak nyolcra sütötte rá, és hol van a 19? Mi mulkói t. képviselő ur itt úgy látszik egy kis játszmát játszottunk. A gyermekeknek van egy olyan játéka is, ahol egy teljesen egész és jól konstruált kép, mely papírmásból vagy fából szokott lenni, keresztmetszésekkel azt van metszve, úgy hogy benne a rajzok vagy alakok kétté válnak. Hát a t. képviselő ur ezeknek a kétté vágott alakoknak egyik részét bemutatva mulkói nagy beszédében azon esetek képeiben, melyeket összegyűjtött. En meg azt mondtam, hogy most megkeresem a másik részét ezen képeknek, hogy mi a folytatása és kiegészítése ezen eseteknek. Hogy megtaláltam és bemutatván a képviselőháznak, a kép egészen más alakot vett fel és egész más bizonyított, mint amit a képviselő ur állított, erről nem tehetek tessék máskor olyan játszmát játszani velem, melyben előre tudhatja, hogy nyertes lesz. (Tetszés a jobboldalon.)

A t. képviselő ur azt mondja, hogy hol van a 19 eset? A mi azt a 19 esetet illeti, én nem mondtam, hogy mind a 27 esete a képviselő urnak olyan, ahol egy elkövetett közigazgatási atrocitás meg lett törölve. Hiszen a 27 esetben mástermésztetiek is voltak. En vagy 9—10 esetből elmondtam a tényeket és a többi nem folytattam, mert úgy találtam, hogy a képviselőháznak már azokból is eléggé meggyőződött, hogy azok az adatok és esetek, habár úgy is voltak,

mint a hogy a képviselő ur felhozta, mit bizonyítanak. De a képviselő ur engem most falhoz szorított és így beszámolok mind a 27-el. Nem leszek hosszú. (Szóltam vagy kienc közigazgatási esetről, azután három olyan esetről, amelyekben az állami tekintély volt állítólag megsérteve, azután beszéltem két esetről, ahol a centralis vezetést vagyis az én vezetésem akarta megbélyegezni, tehát marad 8—10 eset, hát lássuk ezeket is. Egyike volt azon eseteknek az, hogy Nagykovácsin a megyei bizottsági tagok választása nem történt a maga útján. Nagykovácsin községben február hóban tartott meg a megyei bizottsági választás. Fel-folyamodtak ellene és Kontra Kálmán főszolgabíró eljárása ellen különösen Mednyánszky járásbíró tette a felfolyamodást, de ne féljen a képviselő ur, nem fog azért bankóadásban részesülni a járásbíró, meg lett vizsgálva az eset és miután konstátálotti hogy szabálytalanságok történtek, a vármegye főjegyzője utasítva lett, tartsa meg a vizsgálatot. Ez egy oly eset, hol a képnék másik részével bizonyított, hogy az illető üldözött lett. Azt mondja a képviselő ur, Baktán, Csantaváron és másutt a népgyűlést bejelentőt bebeszéltek, elszéltették. Erről tudomásom nincs, semmiféle apelátá nem jött, nem tudtam intézkedni. Vácon, Tabajdon a törvényhatósági bizottsági tagok választásánál történtek hasonló szabálytalanságok. Ir-tam, sürgönyöztem az ahszpánnak, aki azt jelentette, hogy ezen községekben ily választások az idő szerint nem voltak. (Zaj) és derütség a jobboldalon.) Egyébiránt a dolog mibenléte vizsgálata tárgyává tette. Azután azt mondja a képviselő ur, hogy három-széken — most is felhozta, — el lett tiltva a népgyűlés tartása, csak a belügyminiszter rendelete folytán tartatható meg. Mit bizonyít ez? El kell mondanom, hogy ez az eset hogyan történt. A népgyűlést bejelentették, a szolgabíró nem engedélyezte, mert az nap azon községben bucsu napja volt és azt mondta, hogy tartásuk másnapon, mert aznap rendezővárost tart. Miután a képviselő urak nagyon szeretik az e fajta napokat...

Molnár János: Természetesen! (Derütség a jobboldalon.) Mi van ezen nevetni való?

Széll Kálmán miniszterelnök: ... és én ezen kedvtelésükben őket zavarni nem akarom, mert törvényesül akadály nem forog fenn és én megtartom a törvényt, akarmennyire méltóztatik rám diktálni akarni, hogy nem tartom meg, azt írtam a megye ahszpánjának ezen rövid uton előterjesztett panasz folytán: hogy ha törvényesül akadály nem forog fenn, a népgyűlést megtartását a templomtéren is engedélyezze s a rendtartásról kellőleg gondoskodjék. Hol van itt panaszra ok? A mulkói előhatam azon eseteket, melyek igazában megtörténtek, most azokat hoztam elő, melyek igazában nem egészen úgy történtek. Lásza a t. képviselő ur, én lojális vagyok.

Molnár János: Kérem, megdicsértem érte!

Széll Kálmán miniszterelnök: A mulkói nem volt jelen és ha én olyan élekedő lettem volna — mert azért nem éppen élesek kitéjezései, melyeket használni szokott, csak élesek akarnak lenni, (Zaj.) akkor már a mulkói elmondtam volna, hogy ezek az esetek egyáltalában úgy meg sem történtek. Még egy ily eset van. Muzsán a népgyűlést bejelentőket a pénzügyi közegek megleletették. (Derütség a jobboldalon.) Erre megtörtént a panasz. De miért hozta fel a képviselő ur, hogy ha a sérelem orvოსlatott s a lelekezés megsemmisített.

Molnár János: Dehogy nem mondtam!

Széll Kálmán miniszterelnök: Jön a legutolsó eset. A képviselő ur panaszodik, hogy Zala vármegyében, Lenteben, nem engedték meg a népgyűlést. A népgyűlést bejelentők a meghívóba azt tették bele, hogy népgyűlést akarnak tartani, mert tüntetni akarnak. Erre a főszolgabíró azt mondta, hogy ezt hagyják ki, mert ha benn akarják hagyni a tüntetni akarást, akkor nem fogja megengedni. Erre feljött a panasz és én azt mondtam: én, ki a törvényt, jogot, igazságot csak hirdetem, de nem alkalmazom. — hogy a népgyűlést megtartása ellen nem forog fenn akadály, mert a tüntetést én politikai tekintetben aképpen veszem, hogy az meg van engedve, mert az nem rendezővárost, csendháborítást, az politikai tüntetést akar jelenteni. En, a liberális miniszterelnök, így magyarázom a jog, a törvény és az igazságot (Élénk tetszés a jobboldalon.) akkor is, amikor az urakról van szó: hogy a t. képviselő ur hogyan magyarázta ezt akkor, ha ráöntök volna szó, nem tudom. (Élénk derütség, tetszés és taps a jobboldalon.)

T. képviselőházt! Több esetet Molnár képviselő urnak nem volt. Mind a 27 esetet illusztráltam. A t. képviselőháznak mind látta őket egytől-egyig, azokat is, amelyek igazában megtörténtek, azokat is, amelyek igazában nem úgy történtek. Már most a t. képviselő ur egy esetet újból felelevenít, a Jamriska esetet. Azt mondja a t. képviselő ur, hogy a miniszterelnök, (Halljuk! Halljuk!) jogos felháborodására semmi ok sem volt, mert ő nem akart gyanasítani, ő csak azt mondta, — itt van a beszéde, — „látszik, hogy kik lojális a választásra majd kitanítani a választókat”. Az fogja kitanítani, akik én oda kineveztem.

Molnár János: Kérem, csak tessék a szöveget olvasni! Az egészen más dolog.

Széll Kálmán miniszterelnök: El fogom olvasni szóról-szóra, de olyan hosszú a beszéde, hogy nem lehet mindjárt megtalálni. Ine itt van:

Azt mondja a képviselő ur, hogy olyant tettem oda, aki így fog tanítani. Ebből egészen világosan látjuk — én nagyon köszönöm, hogy arra kért engem, hogy olvassam el szóról-szóra, mert ez jobban bizonyít, — hogy micsoda tiszta választásokra fogja ez a tanár tanítani az ő tanítványait, a jegyzőket. De egyuttal tisztán látjuk azt is, hogy milyen erős akaratral és igyekvettel törekedik a belügyminiszter ur a választások tisztaságára, a mikor a közigazgatási tanfolyamra ilyen embert állít oda. (Mozgás a jobboldalon.)

Bocsánatot kérek, hát ez nem gyanasítás? (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) A t. képviselő ur azt

mondja, hogy én a választási visszaélések miatt bűnvádi eljárás alatt levő embert tettem oda.

Molnár János: Elítéltet, nem bűnvádi eljárás alatt levőt!

Széll Kálmán miniszterelnök: — hát elítéltet, és ez bizonyítja, hogy én mit akarok. En felvilágosítottam a kérdést, és azt mondtam, hogy az az uri ember el volt ítélve, de arról tudomásom nem volt; de az nap, mikor tudomást szereztem róla, visszavontam megbízását és nem fungált többé. Bocsnátót kérek, de a képviselő ur nem tartotta szükségesnek ezt konstatálni. Ha védelmezte magát avval, hogy azt mondja, szeptemberben megkérdezte Ruffyt, az neki nem mondta! (Derűlttség jobjfelől.)

Molnár János: Azt nem mondtam! **Széll Kálmán miniszterelnök:** Tetszett volna a képviselő urnak megkérdezni; és ha a képviselő ur szeptemberben, vagy októberben nem kérdezte is meg, miért nem tetszett kérdezni, mielőtt megvádozt? Azt mondhatta volna a t. képviselő ur, hogy ilyen kinevezés történt, és hogy tudja-e azt, vagy akarja-e tudni a miniszterelnök, és ha tudomása van róla, gyakorolja-e az ellenőrzés tisztjét? De a képviselő ur nem azt mondta, hogy tudom-e, vagy akarom-e tudni, hanem azt mondta, hogy ebből látja mily szándéka van a miniszterelnök urnak a legközelebbi választásokra nézve. Bocsnátót kérek, volt szerencsém konstatálni, hogy a mi fellogásaink, t. képviselő ur, nem egyezők: egy egész világa a különbözőzeteknek áll közöttünk. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)

Molnár János: Tudom egész világ van közöttünk! **Széll Kálmán miniszterelnök:** — En az ellenőrzés tisztjét másképpen értem. En az ellenőrzés tisztjét úgy értem, hogy ha valakinek valami kifogása van, ha nem jár is utána, — mert ez nem kötelessége, — de méltóztassék akkor előbb megkérdezni, és hogyha nem választások kielégítően, akkor itéljen feletem. (Helyeslés a jobboldalon.) De előre itélni és nekem szándékot imputálni — rossz szándékot, — ezt itt ebben a házban a t. képviselő urak ellenőrzésnek nevezik, én nem annak fogom, ha a házon kívül is ilyesmit hozhatnak fel: azt más valaminek nevezem. Nem is tanácsolom a képviselő urnak, — itt az immunitás köpönyege alatt megteheti, — de kiinn a házon kívül nekem ne imputáljon rossz szándékot és azt, hogy miképp cselekszem, mint mindig, mert akkor nem a miniszterelnök, nem a belügyminiszter, hanem Széll Kálmán fogja számon kérni. (Hosszantartó zajos tetszés, éljenzés és taps a jobboldalon és a középben. Zaj balfelől.) Hogy ez mennyire így van, mennyire jogom van ezt mondani, arra nézve feleltem, hogy ennek a Jarmiskalé ügynek bevezetésében meg kicsoda retorikai floukulussokkal él a képviselő ur. Azt mondja, hogy koronát...

Molnár János: Igen! (Zajos derűlttség a jobboldalon.)

Széll Kálmán miniszterelnök: „hogy koronát is tegyen a belügyminiszter a választások ragyogó tiszta homlokára!” No hát kérem, ha ez nem imputáció, akkor, bocsnátót kérek, nem tudjuk és nem vagyunk tisztában egyáltalában az imputációk az elemeivel sem. (Zajos helyeslés jobjfelől.)

Molnár János: Kérem, én nem tagadtam az imputációt! Igenis, imputálni akartam. (Nagy zaj a jobboldalon.)

Széll Kálmán miniszterelnök: No hát imputálni joga nincs: aki akarva imputál ilyennel, az gyanusít. Azt mondja a képviselő ur, hogy ő nem általánosított; olvassam fel az ő beszédjét — mondja — akkor meg fogok győződni, hogy nem általánosított.

Molnár János: Igen, ha szavakon nyargal, akkor kifogást mindent a miniszterelnök ur. (Nagy zaj és felkiáltások jobjfelől: Halljuk! Halljuk!)

Széll Kálmán miniszterelnök: A képviselő ur azt mondja, hogy az interpellációkra adott válaszomban stb. én szavakat adtam a főszoigabírnaknak.

Molnár János: A főszoigabírnaknak és nem a tisztviselőknak!

Széll Kálmán miniszterelnök: Szavakat adtam a főszoigabírnaknak, a közigazgatás e rémeinek. (Élénk derűlttség a jobboldalon.)

Azt mondja másutt a képviselő ur: „a tisztviselőknak egészen mindegy, ha a parasztot meg is sújták.” (Nagy zaj jobjfelől.)

Molnár János: Dehogy a tisztviselőknak! Tessék megolvasni! Fel is olvastam! (Zajos felkiáltások jobjfelől: Halljuk! Halljuk!)

Elnök: (Csengő.) No tessék folyvást közbeszólni! (Halljuk! Halljuk! jobjfelől.)

Széll Kálmán miniszterelnök: A főszoigabírnak és szoigabírnak nem tisztviselő? Azt mondja a képviselő ur: ilyen a közigazgatás Magyarországon, mert hát a csendőrök, a szoigabírnak, a régi rendszer hívei, tehát a régi nótát fúják, a régi rendszer szerint járnak el, mert mindig azt tapasztalták, hogy a hajuk szála sem görbül meg, ha egy szegény parasztot megsújtunk is. (Nagy zaj és mozgás jobjfelől.)

A képviselő ur, mikor ezt így leírja, akkor jön rá, — úgy mondja — hogy bemutassa, hogy a központban, — mert a perrierákra talán nem ment még át a belügyminiszter kezének hatályossága — hogy a központban is így járnak el. No hát engedelmet kérek, méltóztassék máskor a szavait jobban megválogatni, a határovolakat jobban megvonni, (Zajos helyeslés a jobboldalon.) de egy általános odadobott váddal sem a főszoigabírnak összesen ebben az országban, amint vannak, sem más tisztviselőket, sem pedig csekély magamat ne méltóztassék itéletni. (Zajos helyeslés a jobboldalon és a középben. Zaj balfelől.)

Molnár János: Az nem volt abban! Ne érzékenykedjék! Az eszem ágában sem volt! Nincs is összehasonlítás! (Zaj!)

Széll Kálmán miniszterelnök: Azt mondja a képviselő ur, hogy a megtorlást nem látta. Nekem most volt szerencsém éppen ennek az ő állításának nyomán mind a huszonhét esetét a t. képviselő urnak itt megvizsgálni a maguk mivolta szerint. A t. képviselő ur most, amint látom, kivonul ebből a sán-

ból és bevonul a brosrőrök sáncaiba. (Derűlttség a jobboldalon.) Hát én azt nem tehetem, hogy mindazt, ami valami brosrürben meg van írva, vizsgálatom tárgyává tegyem. Egyébként hivatkozott itt Ivánka Zsigmondra, a magyar közelet egy régi veteránjára, akit én a régi időben jól ismertem; itt erről a helyről (Hátralelő mat) igen szorgalmas közbeszólgója volt a Deák-pártnak. Ő abban a brosrürben panaszkodik, hogy az általa panszolt dolgok Honimegvében nem lettek megvizsgálva. Ez megint nem akar vád lenni. Hogy kiegészítem a képviselő ur tanulmányait csak azt mondom hogy én nem a brosrürből, mert hiszen ahhoz semmi közöm, hanem a hozzám beadott kérvényből arról gvő: övé meg hogy meg kell vizsgálni, hogy a Honimegvében elrendelt dolgok — a vizsgálat, a megtorlás stb. — végrehajtottak-e utjonnan kiküldöttem a vizsgálobizost novemberben és ennek jelentését — most beérkezvén — fel fogom dolgozni. Ezt ismét csak kiegészítésül annak, amit méltóztatott itelhozni.

(A revizió.)

Most a végére térek annak, amit a t. képviselő ur mondott. (Halljuk! Halljuk!) Azt mondotta, hogy kicsoda ártatlan dolog a revizió, ami ellen olyan nagyon és ékeskölön, vagy hogyan fejezte ki magát...

Molnár János: Em ázissal? **Széll Kálmán miniszterelnök:** ... hát jól van, emfázissal tiltakoztam a miniszterelnök. Hiszen kicsoda kiesi dolog az a revizió! Azt mondotta, hogy ezeltől egy félévvel vagy egy évvel kiadott a belügyminiszter egy rendeletet az orthodox, de általában az összes zsidókra nézve a körülmetélésnél szemmel tartandó tisztaságra, dezinfekcióra stb. vonatkozólag s hogy ezen rendeletet most visszavontam, tegyek így a revizióval is (Zaj balfelől.) Először emondom a tényállást. Igenis, én adtam ki egy rendeletet — vagy tán elődöm — amely a tisztasági, a közegészségi szempontokból követendő eljárást írta körül annak a vallási szertartásnál, mely izraelita polgártársamknál elő van írva. Ez ellen kaptam az összes orthodox-zsidó községeknek feltejesztését — konstatálom, hogy valamennyinek felterjesztését — amelyben ők az összes európai tudós rabbiaknak kijelentései alapján kérnek meg, hogy a rendeletet módosítsam, vagy vonjam vissza — ott volt a londoni, párisi, amerikai, amsterdami, hágai, berlini, bécsi stb. rabbi véleménye.

Molnár János: Az mindméllekes. Az a földolag, hogy visszavonta.

Széll Kálmán miniszterelnök: Nagyon türelmetlen a képviselő ur, nemcsak pontikájában, de velem szemben is!

Molnár János: Én csak revanchirozom magam! **Széll Kálmán miniszterelnök:** Meggyőződővén arról, hogy ennek a rendeletnek tennartása, amely egy szertartási aktus körül követendő eljárást szabályoz egészségügyi szempontból, léteirtekre és vallási sérelmekre vezethet vallási sérelmekre magyarázható; ezt a rendeletet revidáltam, átdolgoztattam és más rendelettel helyettesíttem. (Helyeslés jobjról.)

Már most — bocsnátót kérek — az összehasonlításoknál és összehozásoknál sokszor hasonlított is foglalt össze az ember, nagy és kis dolgokat; a költő is mondta: „Si licet parva componere magnis”. De kérem leszállítani azt a nagy kérdést, az egyházpolitikai kérdést, amelyen önöknek a pártja megalakult; amelynek alapján önök pontikai akciót kiejtenek. (Helyeslés jobjról), ami végezt önök ezt az országot legyujtan készünek. (Élénk és tetszés a jobboldalon. Zajos elmentmondások a baloldalon), ami végezt annyi sérelemtől panaszkodnak; ezt a nagy kérdést leszállítani akarom oda, hogy az egy egyszerű közegészségügyi rendelet reviziójával azonosítsák: ez talán mégis nagyon furcsa eljárás!

Molnár János: Hiába akarja elűtni, nem ott van az összehasonlítás pont.

Széll Kálmán miniszterelnök: És ezért én azokról a nagy szempontokról, azokról a nagy elvekről és azokról a nagy érdekekről, amelyekből igenis elemeztem a képviselő ur politikáját most hallgatom, mert nem akarom azokat leszállítani ennek a paralellának színvonalára. (Hosszantartó élénk helyeslés a jobboldalon.)

Molnár János: Méltóztassék leszállítani.

(Szeresd felebarátodat! . . .)

Széll Kálmán miniszterelnök: A képviselő urnak még egyvel mégis tartozom, ami már azután pozitív vád. (Halljuk! Halljuk!) Azt mondja a t. képviselő ur, hogy ez a politika, az enyém; ez a part, az, amely enyem támogat és ez a miniszterelnök a keresztény államot támadja, a kereszténységet támadja, azt a kereszténységet, amely Betlehemben született. Hát a t. képviselő ur, ha egy a t. képviselő urhoz közelálló lap rólam le is akarja grabálni azt, ami bennem él, és amit nem engedek lenni rólam, ez egyébiránt a t. képviselő urnoz közelálló lapnak csak a türelmetlenségét és — bocsnátót kérek — e részben korlátolt fellogását tanúsítja. (Élénk tetszés a szőlő baloldalon.)

Az én múlt budret-beszédem óta, e lap szerint, csak az rajtam a keresztény, hogy megkereszteltek Vas várrégében. Ha önöknek ez a nézetük és ez önököt boldogítja, tegye önököt boldoggá. En magamat annak tartom kereszténynek, katolikusnak tartom és valóm, önök dacára de nem zavarom össze a vallásnak és az egyháznak nagy érdekeit a teletezettség kívánságaival és aspirációival hanem igenis mint ennek az országnak hí fia, akinek a sáárkodására van ez idő szerint ennek az országnak az ügye — érdemtelenség — biza, különbséget és nagy különbséget teszek a kettő között. En nem akarok vallástalan országot, én tudom és akarom, én tudom és hirdetem, hogy a vallás és az erkölcs minden társadalomnak, minden államnak és Magyarországnak is támasza, talpköve. En a vallásos

érzületnek erősödését, a hitélet fejlődését eminens állami érdekek tartom; a vallástalanság és az ateizmus szerencsétlenség. (Nagy zaj és mozgás a baloldalon. Élénk tetszés a jobboldalon.) De ennek a tételnek exkluzív felekezeti magyarázatára, felekezeti tendenciák és célokra való alkalmazására, felekezeti utalmára nincsen szükség. (Hosszantartó élénk helyeslés és tetszés a jobboldalon. Nagy zaj a baloldalon.)

Aki Betlehemben megszületve, hirdette a kereszténységet, annak nagy tanait Krisztus tanait én magamban ápolom az nem azt hirdete, hogy ne szeresd felebarátodat, mint tenmagadat. . . . (Nagy zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobb elől.)

Molnár János: Mi azt hirdetjük?

Széll Kálmán miniszterelnök: . . . hanem azt hirdete, hogy szeresd felebarátodat, mint tenmagadat.

Molnár János: És mi nem azt hirdetjük? (Félkiáltások a jobboldalon: Nem!)

Széll Kálmán miniszterelnök: Én nem mondom, hogy nem azt hirdetk önök, vagy ön Molnár János képviselő ur, én nem is akarok a többi urakról beszélni mert én most Molnár János képviselő urral állok szemben, én nem generációk; én Molnár János t. képviselő urnál maradok megelégszem azzal. (Zajos derűlttség a jobboldalon.) Nem mondom, hogy nem hirdeti...

Molnár János: De gyakorlatom is! (Ugy van! Ugy van! balfelől. Élénk ellenmondás a jobboldalon.)

Széll Kálmán miniszterelnök: . . . de aki politikai fellogásában első fellépésétől fogva egészen a mai napig politikai tendenciában, politikai kívánalmában és azokban, amiket politikájának akciójában hirdet, különbséget tesz, még pedig nemcsak keresztény és nem keresztény, de katolikus és nem katolikus között is (Élénk tetszés és felkiáltások a jobboldalon.) Ez az! Mozgás balfelől.) különbséget tesz, — bocsnátót kérek, ha nem is tesz kifejezett szavakkal, hanem teszi úgy, hogy ezt így lehessen rástítni, — hanem különbséget tesz annak következtében, amit akar és amit hirdet: az igenis ezt az országot politikájának következményei által szét fogná szedni keresztény és nem keresztény társadalma katolikus és nem katolikus társadalomra; az nem hirdeti ugyan eller kezét annak, amit Krisztus hirdeteit, de az, akinek politikai koncepciója felekezetiességre van alapítva, ami az összes kultúrnapok történetének tanúsága szerint, minden népek életére a legszerencsésenebb befolyást gyakorolt, az, mert annak a koncepciónak következtései előt nem térhet ki, — látja, hogy nem akarok igazságtalan lenni, csak ezt a kitejezést használom, — kénytelen leszek az is, mint kiindulási pontjának következtései, elogadni. Ez választ ám el engem a képviselő urtól mindazon egyéü érdekében, elül, és azt hiszem, mi nem értjük egymást sem ebben a házban sem ezen a házon kívül (Hosszantartó élénk helyeslés a jobboldalon.) akarmennyit vitatkozunk, akar budgetvitában, akar az indemnity tárgyálasánál, (Zajos helyeslés a jobboldalon.)

Kérem a javaslat elogadását (Hosszantartó élénk tetszés helyeslés és éljenzés a jobboldalon. Felkiáltások: Szavazunk! Zaj!)

Elők: a vitát bezárja s felteszi a kérdést, elogadja e a Ház a törvényjavaslatot általánosságban?

A Ház többsége elogadja.

A részletes tárgyalás holnap lesz.

Az ütés déntan tél háromkor végződik.

BELFÖLD.

Manöver. Egyik lapársunk tegnap az iparfejlesztési akciónak egy érdekes incidensével foglalkozott. Szóvá teszi ugyanis egy bécsi spekuláns tervét, aki Magyarországon állami kedvezményekkel és bőséges szubvencióval olyan gyártelepet szeretne létesíteni, amely versenyt fejtene ki három már fennálló, nemzetközi tekintélyvel bíró, de az osztrák verseny nyomását persze elég nehezen érző magyar vállalattal szemben. A bécsi spekuláns tervének van azonban egy bibéje. *Beleütközik az iparfejlesztési törvény 9-ik szakaszának betübe és szövebé.* Ez okból érdekelte részről legújában felvetik az alig szentesített iparfejlesztési törvény reviziójának eszméjét. Igazán csinos gondolat. Ha egy magyar törvény céltudatosan megvéd egy magyar iparigát a külföldi tőkének itthon való versenyre ellenében, akkor egyszerűen *ki kell revidálni* e törvényből ezt a védelmet, hogy aztán a kedvezményezett ez szubvenciótól osztrák spekuláns bizonosan leverhesse magyar földön a kedvezmények és szubvenció nélkül dolgozó magyar gyárakat. Ilyen gondolatokat hiába vetnek fel. Az ilyes szándéknak feltétlenül meg kell hiúsulnia annak a kormányzatnak a korszakában, amely a jog, törvény és igazság jelszava alatt működik. Mert az efféle revizió ellenkezik a joggal, areul úti a törvényt és letiporja az igazságot. Ez a revizió tehát meg fog hiúsulni. A magyar parlament s a Széllkabinet nem megy bele abba, hogy ad hoc módosítsák a friss törvényeket — osztrák iparspekulánsok javára.

A csongrádi választás. Dienes Márton, a függetlenségi és 48-as Kossuth-párt jelöltje vasárnap utazik le program-beszédének megtartása végett Csongrádra. A kerületbe le fogják kísérni Komáthy Bála, Boda Vilmos, Papp Elek országgyűlési képviselők és mások. Kossuth Ferenc győngye egészségégi állapota miatt nem utazhatik le Csongrádra, de újból meleghangu levelet intézett a választókhoz Dienes Márton érdekében.

Két új főispán. A hivatalos lap holnap száma közli *Béldi László* országgyűlési képviselőnek *Nagy-Küküllővármegye*, gróf *Lázár István* kolozsmezei alispánnak *Brassó megye* főispánjává való kinevezését. Gróf *Lázár István* kinevezése minden bizonynyal jó hatást fog tenni a brassói magyarságra. Régi, kipróbált közigazgatási szakember, talpig szabadlevélű és erős nemzeti érzésű férfi, akit egyéni tulajdonságai mindenképp kvalifikálnak a brassói főispán nehéz állására. Ennek az állásnak a betöltésével kapcsolatban ismételő fölkukkant az a híresztelés, hogy a miniszterelnök *Kiss Bálint* földbirtokost szemelte ki a brassói főispáni székre és kinevezése csak azért maradt el, mert a szászoknak nem tetszett. Határozottan állíthatjuk, hogy ez nem igaz. *Szöll Kálmán* a szászokkal soha, egy pillanatig sem érintkezett a brassói főispán-ság dolgában, sem szóval, sem írásban, *Kiss Bálint* jeles közigazgatási képességeit pedig legközelebb egészen más állásban fogja a kormány értékesíteni.

A horvát tartománygyűlés. Mint *zágrábi* tudósítónk táviratozza, a horvát tartománygyűlés ma folytatta a budgetvitát. Az első szónok ma *Pavics* osztályfőnök volt, aki részletesen ismertette a kormány intézkedéseit az analibeták elszaporodása ellen.

Dr. *Nedeljkovic* történeti adatok alapján kimutatta, hogy Horvátország ma sokkal szabadabb, mint I. Ferdinánd megválasztása idején volt. A nép gazdasági újjászülése mindig magából a népből indul ki, ezért kötelessége az összes hazafiaknak, hogy ezen dolgozzanak. Elfogadják a költségvetést.

Potocsnjak erős kritikát gyakorol a koalíció működése felett, mely nem talál kivezető utat az akarása és tudása közti dilemmából. Elismeri a haladást a gazdasági téren, de szeretne ebben liberális vonást látni, mert a többség ma jobban hasonlít megcsontosodott osztrákokhoz, mint a magyarokhoz. Polemizál az ellenzéki szónokokkal, eltilti a koalíció klerikális álláspontját és védelmezi a szocializmust a vallástalanság vádjá ellenében. Végül szemére hányja *Zerjavicsnak*, hogy beszéde nem egyéb, mint egy 1831-ben elmondott beszéd plágiuma. (Nagy zaj a baloldalon.)

Tuskán megtámadja *Potocsnjakot*.

Potocsnjak: Öné az elnök rábizonyította, hogy hazudott.

Tuskán: Ez egészen más dolog.

Potocsnjak: Elfogadják a költségvetést, bár a kormánynak nem szavaz bizalmat.

A vitát erre berekesztették, a záróbeszédre holnap kerül a sor.

A szárszámadási bizottság ma tárgyalta *Fest* Lajos elnökle alatt a kultusztervezet 1899. évi szárszámadásait. Csak néhány tulkiadási tétel maradt függőben, amelyekre nézve okmányok előterjesztése mutatkozott szükségesnek.

Az országgyűlési függetlenségi és 48-as párt ma *Kossuth* Ferenc elnökle alatt értekezletet tartott, amelyen *Vilth* János ismertetése alapján a Ház holnap ülésére kitérített katonai javaslatokat s a honvédelmi miniszter jelentéseit tárgyalta. A párt elhatározta, hogy egyik javaslatot sem fogadja el.

A Budapesti Napló Naptára.

Pazar pompával kiállított, gazdag tartalmu naptárt küld karácsonyi ajándékkul a *Budapesti Napló* minden előfizetőjének. Egy esekély részlete ez a mi hálaünknek azért a páraflan szeretetért és ragaszkodásért, amelylyel a *Budapesti Napló* közönsége munkásságunkat kíséri. Gyakorlati értékű és egyuttal szórakoztató a

Budapesti Napló Naptára,

amelynek előkelő tartalmát a *Budapesti Napló* belső dolgozó társain kívül más neves írók és költők gazdagították. A gazdag belletrisztikai rész után az év krónikája írásban és képen. Ennyit árulunk el egyelőre a közönségünk számára tartogatott meglepetésből.

A Budapesti Napló Naptára

karácsony hetében mindenütt ott lesz már, ahol a *Budapesti Napló* naponkinti vendég. Kiadóhivatalunk két hét múlva már megkezdí a Naptár szétküldését. Hiszszük, hogy közönségünk éppen olyan szeretettel fogadja

ajándékunkat, mint amilyen szeretettel mi elkészítettük és amilyen örömmel mi ünnepi asztalára tesszük.

A Budapesti Napló Naptára

nem kerül könyvtáru forgalomba, kiadóhivatalunk azonban megküldi azoknak is, akik most lépnek előfizetőink sorába. A Naptárt bérmentve kapják meg előfizetőink és a szétküldés sorrendjét — az egyes vasuti vonalak szerint — napról-napra jelezni fogjuk.

HIREK.

Helységnevek.

— *Böngészet a helységnévtárból.* —

Kár nagyon berzenkedni a helységnevekről esinált törvény késedelmes végrehajtása miatt, mert ez a dolog félig sem olyan könnyű, amilyennek a türelmetlenek látják. Nem az a legnagyobb baj, hogy egy némely községnek nehéz megtalálni a jó magyar nevét. Ez még csak menne valahogy. Sokkal fogasabb ennél az a másik feladat, hogy minden helységnek lehetőleg más és más neve legyen.

Mert ha elővesszük Magyarország legújabb helységnévtárát és egy kicsit lapozgatunk benne, sok, sok mindent láthatunk és olvashatunk ki belőle. Legelőbb is szemünkbe ötlük az a feltűnő jelenség, hogy az idők folyamán sok helység választott ugyan egy nevet; akkor történt ez még, amidőn teszem azt a dunántúli ember a saját megyéjén kívül eső községnek még a híré sem hallotta, tudta, hogy az ország fővárosa *Pest*, ismerte névleg *Komárom* és *Győr* városát, ismerte *Debrecen*t, sőt a kalendárium révén még *Lőcsét* is, de például mikor valamely nagyobb helység tanyásni közelebb és közelebb húzódnán, végre községgé alakultak és elhatározták, hogy az új községet *Apáti* névre keresztelik, nem igen tudta egyik sem közülök, hogy ilyen nevű község van már tizennégy e hazában.

Mert ha sejtette volna csak egy is, bizony-bizony nem keresztelik vala *Apáti*nak a maguk faluját; ellenkezik ez a magyarnek büszkeségével, gondolkodásával. Még csak az kellene, hogy valamely más *Apáti*-beliről azt gondolnák az idegenben, hogy az is ő közéljük való!

Igy keletkeztek az azonos nevű helységek, amelyeknek száma pedig nagyon is sok. Csak egynehányat említve, van tiz *Antal*, és ezenfelül még tizennyolc *Antal*-al összefüggő helységünk; van 15 *Apáti*, 19 *Aranys*, 10 *Béla*, 18 *Belmajor*, 16 *Almás*, 14 *Csehi*, 10 *Csurgyó*, 13 *Diós*, 9 *Eperjes*, 16 *Erzsébet*, 9 *Fehértó*, 12 *Földvár*, 11 *Galambo*s, 12 *Haraszt* és ugyanannyi *Haraszi*, 11 *Hidogkut*, 14 *Kápolna*, 17 *Kisfalud*, 12 *Meloyes*, 12 *Rákos*, 25 *Sándor*, 19 *Szent-András*, 12 *Szent-Erzsébet*, 12 *Szent-Márton*, 18 *Szent-Mihály*, 12 *Szent-Miklós*, 15 *Szent-Péter*, 20 *Tótfalu*, 25 *Világos*, és nem kevesebb, mint éppen 100 *Ujmajor*. Mindeme községeknek semminemű más jelzőjük nincs, mind más és más megyében fekszik, ámbár van olyan is, hogy egyből egy megyében van kettő-három is, — mindegyiknek más a postahivatala, más a távirója. Tessék kérem már most egy oly levelet, amelyen csak a község neve van, kézbesíteni! Már pedig a paraszt nem igen írja rá a megyét, sőt a kaputos ember sem igen cselekszi. Feltűnik azonban egyuttal e neveknek az is, hogy éppen a szép, magyaros nevek fordulnak elő oly sűrűn, mert az idegen hangzású helységnevek közül a 18 *Dolinán* és 13 *Dubrán* kívül nem igen találunk hasonló jelenségre.

Sok szép magyaros névvel találkozunk ellenben három-négy-ötször is, és kiváltképpen a keresztnevek igen gyakoriak, amíg az idegen hangzásuknál ugyanaz a név ritkán fordul elő kétszer. Feltűnő jelenség, hogy alig van oly keresztnev, amelyre községet ne

kereszteltek volna, és még az oly ritka nevek, mint *Dóra*, *Elia*, *Emánuel*, *Anasztázia*, *Iphigenia*, *Xavér* is előfordulnak, némelyik többször is.

Hogy a keresztnevek mellett majd minden mesterség, mint ács, bodnár, kádár stb.; azután az állatvilág is sűrűn van képviselve, az csak természetes; de már kissé furesca, hogy eme állatnevek mellé még más jelzőket is ragasztottak. Így keletkezett *Bagolyvár* és *Bagolyzállás*, *Békafalu*, *Békaháza*, *Békavár* és *Békátó*, *Békástó* és *Békáskut*, *Farkasordító*, *Farkasorra* és *Farkastorok*, a 8 *Halastó*, a 3 *Maeskaljuk*, *Rigófészek* és *Rigómáj*, *Róka*, *Rókaháza*, *Rókalik* és *Rókaljuk*, sőt *Róka-mező* és *Rókamalom* is.

Furesán hangzanak e nevek, de találunk ennél sokkal furesább neveket is. Ime mutatóba egy pár a sok közül:

Egenföld, *Egyházas-Ozmánbuk*, *Embertelen*, *Erőszak*, *Értelm*, *Ezredes*, *Fajankó*, *Féltold*, *Gombóc*, *Friszka*, *Galiba*, *Csokoládé*, *Cet-hal*, *Bolondvár*, *Véresfogadó*, *Bableves*, *Bagó*, *Belebele*, *Blaumontag*, *Holdvilág*, *Innenső-Angyárd*, *Kis-Bögge*, *Koldusdör*, *Koplató*, *Krumpligárd*, *Kurutyuló*, *Kutyavacok*, *Lebuj*, *Lőnyuzó*, *Más isteni bérc*, *Napkeleti*, *Nekeresd*, *Néma*, *Nevelenfalu*, *Névtelen*, *Nyavalyás falu*, *Ötvenkilenc*, *Papagyujtó*, *Rongyos*, *Rozsdás-Serpényő*, *Szamármordok*, *Szélhordta*, *Zsidókalap* stb. stb.

Mindeme nevek keletkezését bajos lenne felderíteni, könnyebb a következőknek a lezármatatása, mint *Rajkókpataka*, ahol bizonyára valaha a rajkók fürödtek, *Papokszállás*, *Kéttüköze*, *Betekints*, *Baromlak*, *Bolhavár*, *Átokháza*.

Azt azonban talán tisztára lehetetlen lenne felderíteni, hogy honnan vették *Köszvényes Remete*, *Pokol*, *Paradicsom*, *Ördög*, *Szépkergerü Szt.-Márton*, *Laciszereleme*, *Gyolcsinges*, *Drágavilna* és *Apáca-Szakállas* a nevüket. Hogy Sárosmegyében van egy Amerika, Pozsonyban Amsterdam, Szepesben Belgrád, hogy összesen van hat *Bellehem*, egy *Charlottenburg*, Szatmárban egy *Haynau*, Trencsénben *Jericho*, Somogyban egy *Lajciapuszta*, Torontálban egy *Macedónia*, valahol nem messze *Mexico*, Borsodban *Muzska*, valamint egy *Nixbrod* és egy *Nixbrot* is, no meg mindjárt 2 *Prága* is, mindaz részint természetes, részint nem csudálni való dolog.

Csak természetes aztán az is, hogy 46 *Tót*, 21 *Rác*, 16 *Szerb*, 60 *Szász*, 22 *Román*, 32 *Orosz*, 73 *Oláh*, 84 *Német* előnevű községgel szemben 131 használja a Magyar jelzést, s minthogy nemes nemzet vagyunk, mi sem természetesebb, mint az, hogy 51 *Nemes* jelzésű helységgel szemben csak 2 *Paraszt* és 2 *Pór* szerepel.

A sok *Fekete* mellett van elég *Fehér*, és *Fejér* is, de már a *Nagy* jelzésű község a *Kis* jelzésűt nagyon háttérbe szorítja, hogy sok nálunk az alma és a dió, arról; a sok *Almás* és *Diós* tanuskodik; hogy valamikor aranyat is találtak, arról meg a számos *Arany* és *Aranys*; de hogy pénzünk sosem volt sok, abból is következtethetjük, hogy csak egy *Pénzeskut* van és mindössze 2 *Krajcár*.

Annál több a *Nyírfa*, mert *Nyir*, *Nyires* és *Nyirjes* összesen 102, *Rózsa* és *Rózsás* pedig 51 van.

Nyilván csak azért, hogy iskolába járó gyerekeink az X. betű használatát, illetve létezését megértsék, van egy *Xaipe* és egy *Xaver* nevű helység is; nyelvgyakorlatok céljából lehetnek *Szecsusnik*, *Szecsusincev*, *Szemsrák*, *Semrecskó*, *Flurügy*, *Kis-Fritszsd*, *Cserjépkovlan* és *Csrhla*; de hogy miért van a világon *Bárnevobna!* — azt már igazán nem tudom.

Kiszely Róbert.

Budapest, december 13.

— BUDAPESTI NAPLO. December 15-én új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **A svéd király egészsége.** *Stokholmi* hírek szerint napról-napra javul a svéd király egészsége. Javulása már annyira tartós, hogy néhány nap múlva újra átveszi az uralkodást.

— **A miniszterelnök perzsa rendjele.** A perzsa sah tudvaleg a legnagyobb kitüntetés, gyémántokkal kőrülrakott arcképet, adományozta *Szell* Kálmán miniszterelnöknek. A ritka kitüntetésről, amelyet a sah csak a legkiválóbb esetekben szokott adományozni, ma a hivatalos lap is megemlékezik; közli ugyanis ő felségének november 21-ikén kelt engedélyét, hogy a miniszterelnök a perzsa diszjelvényt elfogadhassa és viselhesse.

— **Tisza Kálmán ünneplése.** *Nagyvárad* mai közgyűlésén tárgyalták Hlatsy Endrének és a város tanácsához benyújtott javaslatát, hogy Tisza Kálmánt 70 éves születése napján üdvözzöljék. Az indítványt, amelyet Komlósy József tanácsos olvasott fel, nagy éljenzéssel fogadták. *Szokoly* Tamás, a nagyváradi függetlenségi párt elnöke kifejtette, hogy ha arról volna szó, hogy a város képviselőjét mint öreg embert üdvözzöljék születése napján, akkor pártja nevében ő is hozzájárulna, de a javaslatban politikai tendencia is van és ezért nem járul hozzá az indítványhoz. *Désy Géza* szólt ezután s kijelentette, hogy a nagy érdemekkel szemben, amelyekkel Tisza Kálmán egész élete telve van, kicsinyes szempontokat nem lehet hangsúlyozni. Ez nem lehet egyéb, mondotta, mint a függetlenségi párt bosszúja. A javaslat nem mondja azt, hogy Tisza Kálmán valamely politikai párt vagy politikai irány szolgálatában szerzett érdemeket, hanem csak utal arra, hogy Tisza Kálmán a haza szolgálatában vannak elévülhetetlen érdemei. Példa erre *Gladstone*, *Bismarck* ünneplése külföldön. (Felkiáltások: Mit csináltak *Kossuth* Lajosnál? Leszavazták a diszpolgárságát. Nagy zaj.) *Désy* folytatja beszédjét és azt mondja, hogy nem tartozik semmiféle párthoz, de meghajlik Tisza Kálmán nagysága előtt és ajánlja, hogy a javaslatot egyhangulag fogadják el. *Vári Szabó Béla* függetlenségi elveinek fenntartásával szintén hozzájárul az indítványhoz. Ez alkalom, ugymond, nem a rekrimináció helye. Egy hosszú politikai pálya után minden pártállású embernek meg kell adni a nagy férfinak illő tiszteletet. A tanács indítványát ezután elfogadták.

— **Miklós Ödön Loubet elnökéről.** *Miklós* Ödönt, aki jelenleg *Lukács Béla* kiállítás kormánybiztos helyettesítette Párisban, Loubet elnök tegnapelőtt bucsukiballgatáson fogadta. Ebből az alkalomból *Miklós* remek művészt relief-képet nyújtott át az elnöknek emlékül. A kép, amelyet *Szirmay* Antal készített a magyar pavillont ábrázolja. Loubet örömmel fogadta a szép emléket és elragadtatással fejezte ki a magyar kiállítás nagy sikere felett.

— **A Molke utja.** *Vilmos* császár koszorúját vitte a *Molke* nevű német hadihajó Damaszkuszba. A koszorút *Szaladin* szultán sírjára szánta a császár s tegnap adták át ünnepélyesen, nagy katonai pompával. Az ünnepségen megjelent a beiruti német konzul, a damaszkuszi német konzul és a *Molke* parancsnoka és tisztikara, valamint *Naszim* basa főkoronmányzó.

— **Vörösmarty-ünnep** *Erszébetvároson* *Erszébetvároson* vasárnap szép *Vörösmarty-ünnep* rendeztek. Vén *Ilona* hatóság szavalata után *Bittermann* Gyuláné zongorakísérete mellett énekeltek *Ehrlich* Béláné, *Csiky* Miklós és *Wellmann* Samu. Költői szíriányalás alkalmi beszédet mondott *Aldor* Imre. Közreműködtek még: *Antallay* Erzsike, *Gorove* Katica, *Kelen* Sári, *Kiss* Pálné, *Kovács* Ilona, Vén *Rózsika*, dr. *Vitányos* Gézáné, dr. *Baria* Miklós, *Eperjessy* Ferenc. Az ünnep szépen jövedelmezett a *Vörösmarty*-szoborralpára.

— **Orvosok a belügyminiszternél.** Az *Országos Orvosszövetségnek* *Kéty* Károly tanár elnök vezetésével dr. *Adler* Zsigmond és dr. *Flesch* Nándor főtitkárból álló küldöttsége tisztelettel tegnap *Szell* Kálmán miniszterelnöknek mint belügyminiszternél. A küldöttség azt a kérelmet terjesztette elő, módosítsa a miniszter az orvosi díjazás legkisebb mértékére vonatkozólag kiadott, 1901. január 1-én hatályba lépő szabályzatnak azt a részét, amely a fuvardíj megtérítésére és a „nappal” fogalmának meghatározására vonatkozik és hogy vessen véget annak a törvény ellenére való szokásnak, amely szerint az elsőfokú közegészségügyi hatóságok állapítják meg a községi- és körorvosok díjarányát; holott ez törvény értelmében szabad meggyőzés tárgya az orvos és a község között. *Szell* Kálmán miniszterelnök megígérte, hogy tanulmányozni fogja a kérdést és esetleg pótrendelet útján gondoskodik a hiányok orvoslásáról. A küldöttség *Szell* Ignác és *Gulner* Gyula államtitkároknál valamint *Chyzer* Kornél miniszteri tanácsosnál is tisztelettel ez ügyben.

— **Zeppelin.** Most se felszállásról, se leszállásról nincs szó, csak hirtelen megakadással. Egy kis idő óta esőndesség volt a Zeppelin gróf repülő nagy szivarjáról, nem jöttek a kommunikék fölé. Ami hír a legutolsó próbálkozásról jött, attól éppen nem lehetett lázba jönni, de azért valami kis eredményről mégis beszámolt. A szárnyas ballon kijött a védő hajlékból, fölemelkedett a levegőbe egy pár emberrel, aztán a gróf egy kicsit szél ellen is ment vele, meg ide-oda kanyarította, egyébként rövid idő múlva újra leereszkedett. Szóval még nem volt meg a kormányozható léghajókázás, amiért néhány makacs ember már alaposan megjárta a maga kálváriáját, egyik-másik a fejét is oda adta érte cserébe. De a siker nem pattant még elő, pedig azt a nép föltétlenül elvárja attól, aki az érdeklődését a legmagasabbra felelgesíti. Az öreg Zeppelinnek is kijutott a nép zuglódásából, de makacsul tartotta magát és tagadhatatlanul sok a szinpátikus vonás benne és az ő vállalkozásában. De ebből, mint mondani szokás, nem lehet megélni. Ezt főként azok az urak mondják, akik társaságba állottak, hogy pénzeikkel Zeppelin léghajó-kísérelői elősegítsék. Akkor, amikor ezt tették, még biztak és tápláltak némi reményt arra nézve, hogy a kormányozható repülésből sok szép tündéremet könyvelhetnek el az öreg Zeppelinnel együtt, vagy nélküle. Mert az ilyesmi is megszokott esni ezen a szép világon. Hanem most már nem bíznak és nem reménykednek. Ellenkezőleg *felcsúszottak*. Elvégezték egymással kis számadásukat és szétmentek. Nincs tanútome, nincs barátság. Zeppelin ur repüljön, ahogy tud, akár fel a magasságok egekig. Stuttgartból ilyen mélabást telegrafáltak ezen a vizenyős decemberi éjszakán. Kurtán, ridegen, néhány szóban. Csak a pénzes emberekről van a telegramban említés, hogy felszámolnak és oszlanak: a legesalhatatlanabb bizonyíték a mellett, hogy az öreg württembergi grófnál szerencsésebb emberre vár a nagy probléma megoldása.

— **Küldöttség a miniszternél.** *Sárközy* Aurél főispán vezetése mellett egy komáromgyei küldöttség tisztelettel ma délután a képviselőházban *Hegedűs* Sándor kereskedelmi és *Darányi* Ignác földművelésügyi miniszternél. A küldöttség tagjai: *Sárközy* Aurél főispán, *Giczy* Dénes alispán, *Festzy* Béla országyűlési képviselő, báró *Döry* a kisbér-üzítői r. t. elnöke, *Világh* Gyula nagybirtokos, *Stein* Manó nagybérő és az érdekelte gazdaközösség képviselőiben nyolc gazda. A küldöttség kedvezményeket kért a miniszterektől oly célból, hogy a leégett almás-üzítői gyár újra fel legyen építhető. A gyárral együtt gözmalmot is akarnak építeni. A miniszterek megígérték, hogy a közgazdaságilag nagyfontosságú kérdést jóakarattal fogják elintézni.

— **A halottak száma.** Azokról a halottakról van szó, akik a dél-afrikai harcra estek el a részről. Hollandiai lapok közlése szerint *Krüger* kijelentette, hogy *Lourenço-Marquezből* való elutazásig ezerkétszáz-czernegyszáz ember esett el a bír harcok részéről, idő-érte az idegeneket is, akik a bír zászló védelmében áldozták fel életüket. A halottak hiteles számát azonban nem mondhatta meg, mert nincs meg az összes elesetteknek a névsora. A *Cape Times* című lap angol forrásból 2448 halottat említ, a *Zuid-westen* című lap egy pretoriai tanító adataira hivatkozva, aki az áldozatok számát a különféle csatákon megállapította, ezer halottról tud augusztusig, míg egy másik forrás június 4-ikéig, Pretória megszállásának napjáig 1058 halottat jelent.

— **Tüntetés a Ház előtt.** A Sándor-utcában, a képviselőház előtt ma reggel fél tíz tájban mintegy ötszáz főre rugó tömeg verődött össze. A munkások vezetői intézettel vonultak oda a munkanélküliek s tüntetni akartak a képviselőház ellen. Tíz óra felé járt az idő, amikor a tömeg megpillantott egy-két képviselőt, akik a Házba igyekeztek:

— Kenyeret, munkát kérünk! Abcug, le velők! Ezekkel a kiáltásokkal fogadta a tömeg a képviselőket, akikkel szemben tellegességre is akartak vetemedni. A rendőrség erre közbelépett s szétkergette a tüntetőket. Egy munkást e közben letartóztatta a rendőrség.

— **A Vörösmarty szoborbizottság** huszas munkabizottsága holnap, pénteken déltűn 3 órakor, az Otthon irók és hírlapírók köre emöki termében ülést tart.

— **Ötvennyolc frank és hatvanöt centim.** Páris szegényügyi bizottsága a kiállítás területén perselyeket függesztett ki ezzel a fölirással: — a szegényeknek. A kiállításnak vége, felbontották a perselyeket. Találtak bennük ötvennyolc frankot és hatvanöt centimet. Páris szegényeinek ennyi hasznuk van a kiállításból. Páriz gazdagainak se sokkal több.

— **Magyar főurak Szudában.** Gróf *Telesi* Samu, a világszerte ismert Afrika-utazó, a jövő héten újra az egyenlítő tájára utazik. Gróf *Telesi* ezuttal Szudánba, Közép-Afrika leghatalmasabb birodalmába megy, ahol angol utazók jelentése szerint igen elszaporodtak az oroszlanok. A gróf vadászni fog a tropikus vidéken, de nem lehetetlen, hogy valami tudományos expedíciós is résztvesz. *Telesi* társaságában gróf *Majláth* László utazik Szudánba és alkalmasint esatlakozni fog hozzájuk a főuri világnak egy-két tagja is.

— **Kiállítás Szent Ilona szigetén.** A rab rendkívül sóvárgással igyekszik valahogyan rövidébbé tenni a napjait. Sorsa a téltenség, tehát valami foglalkozás után lát, ami persze nehéz a négy fal között arravaló szerszám nélkül, ahol találfokonyasággal kell pótolni minden eszközt. Egy börtönbe zárt órák az ágya szalmájából csinált órák magának, egy-egy a cellákba belopott bicska alól a fafaragás remekei kerülnek ki s mesés az a türelem, amivel a rab egy-egy pókot, egert a barátjává idomít. Valami ilyes rab-állapot a Szent Ilona szigetre hurcolt boerok sorsa is. Tétlenségre vannak kárhözta, míg az otthon valók elkecseregetten küzdenek tovább s ebben az állapotban, hogy valamivel előzzék az unalmat s másfelé tereljék a sok szomorú gondolatot — mindenféle ipari foglalatosságokhoz kezdtek s hogy megmutassák az angoloknak azt, hogy milyen életrevaló népet söpörtek el a föld színéről, kiállítást rendeztek a *Cronje* védőnképe alatt. A kiállítás tárgyakat egytől-egyig a szigeten fogvalevő boerok és a boer ügy védelmében foglyul ejtett más nemzetiségű harcok készítették. Van ott minden elképzelhető dolog, nagyon szép munka két gyorsfűző-ágyu: az egyiket két svéd foglyó gyártotta fémbe, a másikat két afrikander fából. Egy boer fából és másdógló hegedűt készített, amelyről azt mondják, hogy esodás hangja van. A kiállítás látogatóinak figyelmét leginkább egy emlékérem, egy franciának a mester-műve köti le. Az érem rézből készült; az egyik felén a dombormű sziklát mutat, amelyet vihar korbácsolta tengerhullámok nyaldosnak. Az érem másik oldalán *Krüger*-nek kitűnően sikerült arcképe van, melyet a béke és a háboru szimbolizmusai öveznek. *Framont*, foglyó francia kapitány terrakottából készítette el *Krüger* akéllszobrát. Nagyon sikerült két németnek akvarelljei és tollrajzai, valamennyi Szent Ilona szigetének egy-egy részletét mutatja. Saufenthaler német foglyó egy zeneszerzeményének kótáját állította ki. A kiállítást látogató angolok a legnagyobb elragadtatással szólnak a foglyok munkáiról s némelyik talán arra is gondolt, hogy kár volt etűl a kis erős nációtól elvenni a hazát.

— **Goethe-szoba Bécsben.** Szombaton délben leplezik le *Bécsben* *Goethe-szobrá*t, melynek létesítése körül a bécsi *Goethe-egyesület* buzgólkodott. Mint bécsi tudósítónk jelenti, a magyar tudományos akadémia is képviseltetni fogja magát a leleplezés ünnepén. Királyunk egyes kivánságára csakis frankban jelenhetnek meg az ünnepség rendezők és a meghívott vendégek.

— **A pilis-szent-lászlói plébános.** *Pilis-Szent-László* tót falu s a tótnál is tótabb a plébános helyettese, bizonyos *Matyasovszky* nevű teljességgel nem tiszteendő ur. Míkor a község iskolájában a tanítói állást betöltötték, a plébános-helyettes kijelentette, hogy neki a megválasztott tanító nem kell, mert magyar. A község népe nem így gondolkozik, hanem becsületesen. Nagy megbotránkossággal fogadták a papjuk ilyetén magatartását s deputációba jöttek Budapestre *Tóth* József tanfelügyelőhöz azzal a kérelemmel, hogy magyar tanítóról gondoskodják a község számára. Az a vágyuk, hogy az anyanyelvük mellett magyarul is megtanuljanak a gyermekeik. Az ügy Pestvármegye közgazgatási bizottsága elé is elkerült s ez a bizottság gondoskodik arról, hogy tudomása legyen róla a vallás- és közoktatásügyi miniszternek is. Szóval: — alapos a remény arra, hogy *Matyasovszky* ur nem sokáig hirdeti már *Pilis-Szent-László* — az Isten ígéjét.

— **Hamburg népessége.** *Hamburg*-ban, mint onnan táviratozzák, tegnap hirdették ki a népszámlálás eredményét. E szerint Németország legnagyobb kereskedelmi városának most 767,385 lakosa van, 85,753-al több, mint 1895-ben.

— **Zilah város új főkapitánya.** *Zilah* város képviselőtestülete több pályázó közül *Mauks* Ernőt, a budapesti államrendőrség tisztviselőjét, választotta meg a város főkapitányának. *Mauks* az államrendőrségi tisztikarnak munkás, nagyképzettségű tagja volt és legutóbb a VI. kerületi kapitányságnál működött.

— **Előadás a tanítók kaszinójában.** A magyar tanítók kaszinójában a tanügyi bizottság december 16-én, szombaton este hét órakor ülést tart, amelyen *Thék* Endre „A hazai iparostanone oktatásának szer- ves fejlesztéséről” és *Eperjessy* József „A gazdasági ismétől iskoláról” tart előadást.

Három dolgot

vegyünk gyermekeinknek
karácsonyra

könyvet

könyvet

könyvet.

— **Hetvenöt — huszonöt.** Egy anglus arra a különös és nagy túrelmet követelő megfigyelésre adta a fejét, hogy kitanulmányozza azt, hogy a rut vagy a szép leányunk van-e nagyobb szerencsése a férjhezmenetben. Az eredmény csodálatos. A férfivilág — úgy látszik — fél a szép lányoktól, amikor arról van szó, hogy egész életre válasszon magának társat. Sok oka lehet ennek a tartózkodásnak. A szép asszonyt körülrajongják, vigyázni kell rá, hogy ki ne röpüljön egy szép napon a fészekből — valami csinos fiatal ur karjára. S ha már ezt a veszedelmet kizárja az, hogy igazán erényes és hűséges a szép asszony, akkor még mindig ott ólálkodik az ilyen házasság körül a másik veszedelem, a túlságosan nagy szabókontó. A szép asszony olyan kép, amihez aranyos keret illik. Diktum-faktum: — azt mondja az angol, hogy sokkal több csunya lány megy férjhez, mint amennyi szép kerül fejkötő alá. Száz menyasszony közül öt tüneményesen szép, tíz csinos, tizenöt éppen csak hogy elfogadható. Hetvenöt pedig hátrahozottan csunya — s ime mégis hetvenöt megy férjhez addig, amíg a szépek közül csak huszonöt megyen esküvőre. A rut leányban inkább feltételezhető az, hogy szörny, házas, egyszerű gazdasszony válik belőle. A családnak pedig arra van szüksége. Egy angol hivatalnoknak az a megfigyelése, hogy ismerősei, barátai közül sokkal több olyan él szerencsétlen életet, akinek szép felesége van, mint aki rut leányt vett el. Ezek után maga is kikeresett magának egy olyan leányt, aki rutásig dolgában semmi kifogás alá nem eshetett. Tehát ne keseredjétek el leányok, hogy ha rutnak születetek. Sokkal több valószínűsége van annak, hogy férjhez mentek, mint hogy ha szépek volnátok. Azt mondja az angol. Arról persze nem állunk jót, hogy vajjon úgy általában így gondolkozik-e a magyar is.

— **Lánczy Leó ünneplése.** A Pesti Lloyd-társulat ma este Lánczy Leó tiszteletére bankettet rendezett az alkalmából, hogy Lánczyt az udvari tanácsosi címmel tüntették ki. Nagyszámú és díszes társaság volt jelen, a többi közt *Tobay Lajos, Mezei Mór, Weiss Berthold, Besseney Ferenc, Münnich Aurél és Manassy György* képviselik is. Az első felköszöntőt *Köhner Zsigmond* mondta Lánczyra, ki válaszában az elnökre üritette poharát. Azután *Weiss Berthold* mondott felköszöntőt a jelenlévő képviselőkre, kiknek nevében *Mezei Mór* felelt, ki egy távollevő képviselőről emlékezett meg, aki azonban a Pesti Lloyd-társulattal szorosán össze van forrva, t. i. *Falk Miksa*ról. Beszéltek még *Besseney, Münnich, megyeri Krausz Lajos* és többen.

— **Picquart.** A hős Picquart, akinek volt bátorsága egy félrevezetett közvéleménnyel szembeállnia, Jerántani a leplet Esterházy és a francia vezérkar üzemleiről, nem tud belenyugodni az amnesztiába. Ugyanattól a bíróságtól, amely kioldotta a hadsergebről, követeli vissza a becsületét; férfias önére, jelleme tiltakozik az ellen, hogy kegyelem után, szánalmából fátyolt borítsanak tetteire. Legutóbb körlevélben fordult a parlament tagjaihoz, hogy a törvényhozás határozatával kényserítsék a kormányt az amnesztia visszavonására és arra, hogy Picquart új hadbírósg előtt kereshesse meg az elégtételt a szenvedett üldözésekért.

Az ellenem emelt vádak közül, írja e körlevélben Picquart, most már csak két olyan másodrendű vádpontról lehet szó, melyek a Dreyfus-ügygel kapcsolatban nincsenek. Ezeket ugyanis a semmitiszék elföljűzötté ellenfeleim által támasztott egyéb vádakodásoktól, mivel ezek közt és a Dreyfus-ügy közt nincs semmiféle összeköttetés. E két főnmaradt vádpont minden elfogulatlán fórum előtt menten üsszedül s csak ürügyül használják, hogy engem az amnesztia részesévé tegyenek. Ily módon a közvéleményben könnyen lábrakaphatna az a fölfogás, hogy a kegyelem előnyömré vált, holott éppen ellenkezőleg kárt vallottam vele, míg az igazi bűnösöket, akik megszünték a jogot, akik csaltak s akik hamis okiratokat használtak föl ellenem, nem üldözték a törvény szigorával. Nem töröm, hogy kénkedésért nekem megbocsásson, mert nem kémskedtem soha. Már két év előtt fölhiatták a kormányt, hogy állítson hadbírósg elé. Hát miért nem tették? Miért tagadják meg a francia állampolgártól azt, hogy védje magát a vádakodás ellen? Minden erőmből tiltakozom az ilyen bánásmód ellen, mert él bennem az a tudat, hogy becsületes ember módjára mindig a kötelességet teljesítem.

— **Házasság.** Grósz Győző a Graner Lipót fia vállalkozó cég hivatalnok Zala-Egerszegen eljegyezte *Friedrich Fanny* kisasszonyt, *Sommer Sándor* a Fischer László gabuakereskedő cég hivatalnokai pedig *Friedrich Reszinka* kisasszonyt Zala-Egerszegen.

— **Kitüntetett igazgató.** A hőmezővásárhelyi főgimnázium igazgatóját, *Futó Mihályt*, 40 éves tanári működése alkalmából öt félége a Ferenc József-rend lovageresztjével tüntette ki. A legelsőbb kitüntetést szép ünnepség keretében tegnap adta át báró *Tharoczkay Viktor*, hőmezővásárhelyi főispán, szép beszédet intéve az ünnepelt igazgatóhoz.

— **A parlament modora.** Milánóban egy kereskedő összevesselt az ügyvédjével s azon melegiben rá is kiáltott a fiskálisra:

— Hazudik! Hazug fráter!

Az ügyvéd nem vette tréfára a dolgot s beperelle a kereskedőt. Akárhogy iparkodott is azonban elázatni, a bíró mégis fölmentette a vádlottat, ami magában véve nem is érdekes, de az ítélet megoklása nagyon kedvessé teszi az esetet.

Az olasz kamarában — így szól az indoklás — a képviselők a hazug fráternél még sokkal sértőbb kifejezésekkel illetik egymást. Az olyan kifejezések, hogy *ön hazudik*, a parlamentben nagyon enyhéknek találják és senki sem törődne vele. Minthogy pedig a kamarában uralkodó tónus rendszerint irányadó a mindennapi életben is, a vádlottat föl kell menteni.

— **Egy kétes halálos ítélet.** Norvégiában most nagy vitaközlés folyik egy Thorvald Sletten nevű halálra ítélt körül, akit az a vád terhel, hogy nevelőanyját megölte. Csak hogy éppen az a baj, hogy a közvélemény kételkedik a bűnösségében, s a halálos ítélet végrehajtása egyre késik, a király az ítéletet még nem szentesítette, és pedig a közvélemény miatt, amely mind hangsúlyosabban erősítgeti, hogy Sletten egyáltalában el se követte a neki tulajdonított gyilkosságot. Az elítélt legbüzböbbedő védője Björnson, a világhírű író, aki többször meg is írta már, hogy Sletten kivégzésével nagy jogi tévedést követnének el. Legújabbban, mint Kopenhágából jelentik, Ibsen is nyilatkozott ebben a dolgban.

— **A legnagyobb fészültséggel várom** — mondotta egy újságírónak a minap — hogy mire szánják el magukat ebben a kérdésben a hatóságok. A halálos ítélet végrehajtásáról szó sem lehet s bizony a hatóságoknak ugyancsak bajos lesz megoldani ezt a problémát. Mert ha Sletten a bírói ítélet szerint elkövette a gyilkosságot, semmiféle ok nincs arra, hogy a kivégzést késleltessék, ha csak a halálos ítélet mellőzését nem kívánják. De életfogytig tartó fogságra ítélni, mindenesetre képtelenség volna. Azt mondom, hogy: vagy-vagy. Szabadság, vagy halál! Középut itt elképzelhetetlen. Azok ellenben, akik azt állítják, hogy a halálos ítéletet végre kell hajtani, egyáltalában nem ismerik az aktákat és a dolog velejébe nem hatoltak.

— **Egy család katasztrófája.** Tegnap temették el Kis-Jenőn *Bráza Simon* földbirtokosnak négy gyermekét, akik petroleumrobbanás következtében kinos halált szenvedtek. A négy gyermeket egyszerre temették, amelyen óriási mértékben nyilatkozott meg a részvét a szerencsétlen földbirtokos iránt. A templomok harangjai kora reggel óta kongtak. *Traibeszku János* főesperes végzte a szertartást, miközben a fájdalom annyira erőt vett rajta, hogy gúrosösen zokogni kezdett és percekre megakadt a szertartás, amely alatt két ápoló ügyelt a nagybeteg szülőkre. *Bráza* száz ezer koronát ígért az orvosoknak, ha feleségét megmenekít. Minden igyekezet azonban hiábavaló volt. A szerencsétlen asszony reggel 4 órakor belehalt égési sebeibe. Az orvosok attól félnek, hogy *Brázsát* sem tudják megmenteni. Csak egy hathónapos csecsemő menekült meg a katasztrófából, amely egy család boldogságát néhány nap alatt gyászra váltotta.

— **Nyilatkozat.** A Magyar Távirati Iroda a következő nyilatkozatot közlésére kért föl bennünket:

Ugron Gábor a képviselőház mai ülésén azt mondotta, hogy a külföldi csupán osztrák forrásokból és pedig a bécsi K. K. Correspondenz-Bureau után kapja információit Magyarországról. Ezzel az állítással szemben a Magyar Távirati Iroda kénytelen kijelenteni, hogy *Ugron Gábor* értesülése határozottan téves. A berlini *Wolf* ügynökség, amely a német és orosz sajtó számára végzi a hírszolgálatot, már 1895 óta közvetlenül Budapestről kapja a tudósításokat. A londoni távirati hírszolgálatot a *Reuter*-ügynökség és a Magyar Távirati Iroda köztölt 1900. szeptember 22-ikén létrejött megállapodás rendszeres, közvetlen hírszolgálatát alakította át. A Paris számára való hírszolgálat hasonló fejlesztése végett a *Havas*-ügynökséggel tolyamatban vannak a tárgyalások és előreláthatólag legközelebb bejejezt is nyerne.

— **Sikasztó konzulati titkár.** A nisi osztrák-magyar konzulatsúráról az a hír érkezett, hogy a konzulatus titkára, *Maximovits*, több szabálytalanság elkövetése és kétezer korona elikkasztása után megszökött. A szökevény, mint kitünt. *Zuma Ágnes* nevű oriumi énekesnő társaságában utazott el. A kiadott körözövel alapján a szófiai rendőrség is nyomozni kezdett és kiváltatta a Maximovitssal megszökött nő egyik barátját, aki Nisből érkezett néhány nap előtt Szófiba és úgy látszott, be volt avatva Maximovits terveibe. A nála tartott házkutatás alkalmával csakugyan levelet találtak, amelyből kitűnt, hogy a sikasztó titkár barátjánál Budapesten felő utazott és itt az énekesnő barátjának Laudon-utcai lakásán rejtőzik. A nyomozás eredményéről táviratlag értesítették a budapesti főkapitányt, amely kiküldött delegatívjeit. Maximovits azonban megsejtve a veszélyt, időközben Budapestről is eltűnt.

— **Babó, a hős.** *Babó Emil*ről, a boldogtalan volt magyar képviselőről, hír jött megint. Nagy dolgokról regél ez a hír. Harci dicsőségről, elszántságról, szétvert lázadó rabokról, hadvezéri erényekről, bámulatos foglyverforgató képességéről. És mindezt Babó tevé. Egész legendás alakként merült fel a bujdoskálás homályából. A *New-york Herald*-ban hasábos cikk és dalális mivoltának hü képmása. Tán nóta is szól már azóta *Babó főhadnagyról*, akinek a new-yorki újság mondja. Egyébként az van megírva róla, hogy *ütemnyole legényből álló csapata élen háromszáz főnyi fegyveres lázadót vert szét Haitiban*. A részletek is meg vannak. Egy erdő sűrűjében foglalt védelmi állást Babó, gyilkos tüzeléssel ritkította a lázadók sorait, s mikor a megtizedelt lázadók elcsapata az erdő felé nyomult, akkor kirohant, elpusztította az ellenséget és visszahúzódott a rengetegbe. Azután többször megismételte a kirohantást és győzött mindannyiszor. A lázadók megfutottak, sok halottat és sebesültet hagyva a csataterén. A new-yorki újság azt is tudja, hogy kiesoda ez a főhadnagy, hogy Szegeden született, még pedig *Ausztáriában*, hogy képviselő volt és osztrák katonatiszt. Sok minden dicsőéről is elmond róla. Hogy a lovaglás mesteri, pisztolylyal, karddal csodamódra viaskodik. Egmaga tizenkét lázadót terített le biztos célzással. Rosszakat nem tud róla az amerikai újság, hála istennek. Jól esik olvasni onnan tengeren túlról, hogy egy megtévedt magyar derekas dolgokat mivel, s nem folytatja azt, amit idehaza megkezdett. Valami olyan gondolat támad az embernek, hogy ez a nyulánk, déleleg egykori szegedi képviselő, akin olyan jól festett ünnepi alkalmakkor a csillogó, színes díszmagyar, még új életre tér meg. Hogy az a csuf botlás, amely kiragadta innen a hazából, csak mint valami gonosz álom fekszik rá időnként lidérenyomásként. Ki ne kívánja neki a boldogulást? Főként, ha messze idegenben ilyen férfias munkában találja örömet. Mintha vissza akarna magának verokedni valamit, vezeklőül, expialásképpen, olyan módon hat ez az erdei hadakozás. Vagy tán egészesebb kielégülést keres magának kalandos ösztöne, ami a verében lappang időt óta és olyan szerencsétlenül tört ki belőle egykor régen, olyan régen, hogy talán már nem is igaz...

— **Halálozás.** Lesújtó gyász érte *Werner Gyula* országgyűlési képviselőt, a napisajtó nehéz, de tisztelettel keölt munkájában rokonszenves, nagytehetségű kollegának. Viruló szépségű, ifjú neje, *Horváth Ilonka* Egerben, ahol szüleinél tartózkodott, elhunyt. Egy kis család ritka boldogságát zuzta szét a bájos, korán kiszenvedett nő halála s a ravalnál zokogó férj mély fájdalomában igaz érzéssel résztvesznek mindazok, akik ismerték családi életük bensőségét és melegét.

— **Milliók.** Aki szeret szédülni a milliók emlegetésél, annak csak át kell surranni ezeken a sorokon. Az van bennük elmondva egy new-yorki hír nyomán, hogy mennyi is Vanderbilték hivatalos pontossággal megállapított kincse, vagyona. Az összvagyon 1738 millió. Ebből *Vanderbilt Alfréd* jussa 1128 millió, *Vanderbilt Kornél* tizennyolc millió. *Gladysnek* és *Reginaldnak* szintén tizennyolc-tizennyolc millió jut. A végrendelet végrehajtóinak, jétékony alapítványoknak és a szolgaszemélyzetnek 456800 forint jut, az özvegy *hatszáz* ezer márká évi járadékot fog élvezni. Különösen érdekes körülmények fűződnék *Vanderbilt Alfréd* részéhez. Eddigi vagyonát nem igen tudták megállapítani. Hogy most olyan nagyon jelentékeny számú millióval gyarapodik, annak *Kornél* testvére az oka. Ez *miss Grace Wilson*hoz, mostani feleségéhez való szerelme miatt vagy száz millió forintot vesztett és ezt a száz milliót *Alfréd* kapja.

— **Sportiroda a kávéházban.** *Müller Imre* hirdetési ügynök, *Goldberger Jakab* gyümölcsárús és *Csillag Gyula* foglalkozás nélküli alak a nyáron sportirodát nyitottak a Budapest kávéház egyik asztalánál. Európa összes versenyeire vettek föl fogadásokat. De csak felvettek, mert a jeles kompánia sohasem fizetett nyereséget; ilyenkor mindig találtak valami kifogást, melynek alapján megtagadták a fizetést. Tömegek embert becsaptak így, de a károsulat álszeméremből elhallgatták a dolgot. Följelentés nem is érkezett ellenük, az iroda nagy forgalma azonban mégsem kerülte el a rendőrség figyelmét s egy napon a fogadásokat lefoglalva, az irodatulajdonosok ellen megindította az eljárást. Most fejeződött be ez az ügy a VI. kerületi kapitányságnál. *Müller Imrét* 300 korona pénzbírságra, 30 napi elzárásra, *Goldberger Jakabot* 200 korona pénzbírságra s 15 napi elzárásra, *Csillag Gyulát* pedig 50 korona pénzbüntetésre ítélte a kerület vezető kapitány.

— **Rendőr és esendő.** *Aradról* táviratozzák: A pankotai merénylet nyomozására kiküldött esendőrkörmeistere, *Fárhelyi László* megpirongatta *Gézon Imre* rendőrkapitányt koromszárta. A kaplár visszafelelt, mire az örmester kirántotta éles kardját és egy beleddőte *Gézon* oldalába, hogy ez most élet-halál közt fekszik. Az aradi parancsnokság elrendelte a vizsgálatot.

— **Barnum és Bailey.** Ez a két név egy óriás vállalatot jelent, hatalmas circuszt, amelyben többek közt elefánt-karusszal is szerepel a programon. Körülbelül el lehet képzelni ezek után a méretét a vállalatnak, amelynek különben Amerika a hazája. Európába csak vendég-szerepleni jöttek. Áprilisban kerül majd Budapestre a sor az urban s érdekes az, hogy már most decemberben elkezdik a reklámcinálást az élelmes yankeek. Valószínűleg az a céljuk, hogy egész télen át egyebet so lássunk Budapestén, mint az 6 reklámjukat, s napról-napra fokozódják az érdeklődésünk a nagyszabású circuszt iránt, áprilisban pedig ostrommal rohanjuk meg a pénztárt. Az üres telkek kerítésre három méter magas táblákat akar tenni a reklámjával s arra kéri a fővárost, hogy engedje meg a táblák föllállítását a városi telkek kerítésén is. Persze nem ingyen, gavallérosan megfizetnek a szivességet az amerikaiak. A magánemberekkel már egyezkedett a vállalat képviselője. Érdekes a fővároshoz intézett levélnek az a passzusa, ami a reklámról szól. Ezek az urak tanárai lehetnének ennek a tudományoknak az egyetemen, értik a dolgukat. Azt mondják az írásban, hogy vállalatuknak naponta több ezer forint kiadása van, s a bevételek biztosításának egyetlen módja a hirdetés és az idejében megkezdett reklamázas.

— **Öngyilkos fiatal asszony.** Rácz Arnold károlykörtüti képkereskedőnek 25 éves felesége december 3-án a Sziv-utca 39-ik szám alatt lévő lakásán megmérgezte magát. A mérge nem hatott rögtön, de Ráczné beteg lett s ápolták anélkül, hogy tudták volna, mi a baja. Végre az asszony két nap múlva megvallotta a nővérenek, hogy mérget ivott. Elhívták rögtön a férjet, akitől a fiatal asszony egy idő óta különváltan élt s Rácz két neves orvostanárt vitt magával felesége betegágyához. A tanárok kímesták az asszony gyomrát, amitől annyira jobban lett, hogy másnap, esütőrtökön már elmegetett a szobájához, akitől ruhát rendelt az ünnepekre. A házastársak eközben kibékültek és mi sem zavarta volna meg boldogságukat, ha az asszony állapotát ismét hirtelen rosszra nem fordul. Szombaton ismét ágyba kellett fektünie, mert a mérge hatása jelentkezett s a szerencsétlen fiatal asszony két napi nagy kínlás után meghalt. Holttestét ma boncolták föl s az orvosok konstatálták a mérgezést. A boldogtalan fiatal asszonyt holnap temetik.

— **A szegény diák.** Ily című cikkünkre az ügy tisztázása érdekében a következő felvilágosítást kaptuk: Szükségesnek tartjuk közölni, hogy a pályázó Breinert Gyula, kitől az ösztöndíjat visszavonták, távolról sem járt el rosszszemüleg. Az alapítvány szabályaiban egyedüli főtételként a kitűnő előmenetel szerepel, arról, hogy csak szegénysorsúnak pályázhatnak, egy szóval sincs említés téve, s ez adott a féltreírásra alkalmas. Az orvoskari tanács egyébként az előbbi főtételnek fogva nemcsak első, hanem véletlenül harmadik helyen is jómódu szülők gyermekét jelölte.

— **Két gyermek halála.** A múlt vasárnap a a budai Bán-utcában Weisz Jakab bolti szolgálat két kis gyermeke hirtelen meghalt. A kerületi orvos gyanusnak találta a halálukat s a boncoló intézetbe vitte a két kis holttestet, Weiszék lakását pedig erősen fertőtlenítette. Ma boncolták föl a kis halottakat a törvényeskeri orvostani intézetben. Kiderült, hogy a négy esztendő Weisz József és a tizenegy éves Magdolna néjje természetes halállal halt meg. Mind a kettőn torokgyulladás és kezdődő difteritisz nyomát konstatálták.

— **Osztályorszájáték.** Az osztályorszájáték mai húzásán *hetven ezer koronát nyert 37465, három ezer koronát 87844, 8935, kétezer koronát 32427 52902, ezer koronát 86654 68562 9698, ötszáz koronát 65136 48484 88351 10502 10575 30194 938 75888 80774 70813, háromszáz koronát 94974 68900 35915 44686 94499 25609 91428 94519 85485 26685 12698 69360 52248 61516 7084 79923 84159 75610 31866 75807 38026 24632 85937 13947 9665 85786 35209 13675 65378 39409 28952 31074 60376 84162 89050 56262.*

(x) **Egyenruhák,** diszjünyők és libériák, olasz vivószerék igen olcsón kaphatók *Tüller Mór* és *Tarsa cs.* és *kir. udvari szállítóknál* Budapest, Váci-utca 35.

(x) **Esernyők** feltűnő olcsón *Détschnyél, József-tér.*

(x) **Kérjünk mindenütt Emke-gyűjtőt!**

(x) **Kedveső körülmény.** A *Feldmann Sándor*-féle volt oég (Bécsi-utca 6. szám.) megmaradt raktárának — gnyaj s mosótelékben — átvétele folytán most mindezeket az árakat, valamint többféle más cikkekét az ujonnan megnyitott *Vajda Mór-féle árúháza*-ban (Bécsi-utca 6. szám.) oly jutányosan árúsitják, hogy érdemes erről személyesen meggyőződni.

(x) **Honi ipar.** Ajánlom általánosan ismert, saját gyártmányú *posztó bokavédőimet* (gamasi). Kapható drapp, olív, szürke, bronz és fekete színben. Párja 1 forint 10 krajcár. Hölgyeknek térdmagasság, párja 2 forint 75 krajcár. *Kertész Pál* divatárúházában, *Kerepesi-út 44. sz.,* a Népszínházzal szemben. Eladás nagyban is.

(x) **Ragyogó karácsonyfadis.**
Uj! **Football társasjáték** frt 2.—.
Halifax frt 1.50. Kertész Tódornál.

(x) **Konyhajátékutór-különlegességek** nagy választékban *Fellegi Józsefnél, IV., Hajó-utca 3.*

(x) **Az idegbetegek táplálása** sok bajt szerez a hozzátartozóknak, miután a betegség többnyire nemcsak teljes étvágytalansággal, hanem gyomorfájdalmakkal és nyelési nehézségekkel van egybekötve, miáltal a táplálék fölvétele fölötte meg van nehezítve. Ezen bajon könnyen lehet segíteni a *Samatose* által, mert ez oldékony fehérnye és rendkívül könnyen emészthető.

A közönséghez.

A haladás ezernyi áldása mögött vészes árnyék van, a haladás ezernyi veszedelme. A tudomány igyekszik minden erejével gyarapítani az áldást és erejét venni a veszedelemnek, de véges az emberi gondoskodás és előttünk, körülöttünk settenkedik folyton a balvégzet tömérdek formájában. A tudomány mellé áll tehát a humanizmus. Es istápolja, balzsamával gyógyítja, vigasztalja az embert, aki a kenyérért folyó állandó küzdelemben sebet kapott. Öletszerű és megbízhatatlan volt valaha a humanizmus segítő munkája, amelynek ma már okos szisztéma a vezetője. Rendszer nélkül a humanizmus nem illeszkedhetnék be az erők gazdaságos célzattal való hihaszolásába, hanem csupán ideig-óráig nyújtana alamizsnát a kenyérért esztázó embernek. Az alamizna pedig csak egy-két pillanatra szorítja vissza a könnyeket. A humanizmus munkásságának más az intenciója. Talpra állítani a gyöngét, hogy a balvégzet fölött győzedelmeskedjék az ember. A mindennapi kenyérért folyó harenak ez a legideálisabb fegyvere, nemes és tiszta, biztos és áldásthózó a járása. A baleset ellen való biztosítás e fegyverek tárában a legelső sorban áll. A modern élet az elsőrendű szükségletek közé helyezte és hatásában a nagy általánosságra terjesztette ki áldásait.

Változik és megújul a környezetünk és a megújulásnak sürgető a fenyegetése: — védekezettek emberek, véd kezettek, mert a veszedelem nem ismer rangot, kiváltságot, személyválogatást! A bizonytalan jövőbe tekintő, gondos ember pedig siet és védekezik. Ebben a védekezésben állunk mi most hálával, szeretettel és barátsággal a mi közönségünk mellé, amikor minden előfizetőnk biztosítjuk baleset ellen. A *Budapesti Napló* a mannheimi biztosító társaság budapesti képviselősege által minden egyes előfizetőjét, tehát azokat, akiknek régi előfizetése január elsején túl terjed, s azokat, akik január elseje után lépnek előfizetőink sorába, baleset ellen biztosítja. A lap kiadóhivatala a régi előfizetőknél karácsony napjára, az ujonnan belépő előfizetőknél az előfizetés beérkezése után elküldi a biztosítási kötvényt, amely magában foglalja a biztosítottság feltételeit. E kötvény oly sérülések következményei ellen biztosít, amelyek külső erők által halált, vagy a keresetképeségben való maradandó károsodást vonnak maguk után.

Az előfizetési díj lefizetését, ha baleset következnék be, nyugtával, vagy postai utalvánnyal kell igazolni s a biztosítás az előfizetési idő első napjának déli órájában kezdődik. Aki tehát mátlól fogva január elsején tútra fizet elő a *Budapesti Napló*-ra, annak biztosítási igénye már január elsején, déli 12 órakor kezdődik s tart ama nap déli 12 órájáig, amelyen az előfizetés lejár.

A hadistartalkék gyakorlatainál és a honvédségi gyakorlatoknál előforduló balesetek is bennfoglaltatnak a biztosításban.

A biztosított, ha baleset éri, azonnal, táviratban bejelenti az esetet a *Budapesti Napló* szerkesztőségének és a baleset mérvének megállapítása után a biztosítási összeget, vagy annak megfelelő részét a társulat haladéktalanul megküldi. *Halál esetében* a biztosítási összeg *kétezer korona*; rokkantság esetében, azaz mikor teljesen keresetképtelenné válik a biztosított, szintén *kétezer korona* a biztosítási összeg.

Ha valaki keresetképeségét maradandóan, de csak részben veszti el, úgy a *Budapesti Napló* szerkesztőségében letett járadéktáblázat szerint számítják ki a kárvallott igényét.

Azok az előfizetők, akik *több példányra* fizetnek elő, legfeljebb *két kártérítési összegre*, azaz *négyezer koronára* tarthatnak igényt.

FŐVÁROS.

(*) **A csángók pénze.** A főváros annak idején huszezer koronás alapítványt tett a bukovinai csángómagyar iskolák és tanítók segítésére. El is készült az alapító okirat, de a kultuszminiszter nem hagyta jóvá, mert osztrák kollegája visszautasította az összeg közvetítését. A közgyűlés erre elhatározta, hogy a budapesti csángó-egyesületnek adja a pénzt és átszolgáltatja az időközbeni kamatokat azonnal, de a kultuszminiszter, mint mai leiratában értesíti a fővárost, ezt a határozatot sem hagyta jóvá. Azt mondja a miniszter, hogy az alapító okiratot annak idején nem hagyta jóvá, tehát az alapítvány jogilag nincsen meg s annak az időközbeni kamatáról sem intézkedhetik a város. Azt ajánlja a miniszter, hogy egyezkedjék meg a város az egyesülettel az alapítványra vonatkozólag. Csinálja meg az alapító okiratot a város és ha azt a miniszter elfogadhatja, akkor hozzá fog járulni ahhoz is, hogy az időközbeni kamatokat is az alapítványi intenciójának megfelelően használják föl.

(*) **Wesselényi-émléktábla.** A főváros határozata értelmében tudvalevőleg a Ferencendiek templomának Kossuth Lajos-utcai falába illesztik az „*árvi hajós*” emléktábláját. A tanács megbízásából ma *Rózsavölggyi Gyula* alpolgármester fölkereste a Ferencendiek főnökeit, akik készséggel megengedték, hogy a művészi szempontból is nagyértékű emléktáblát a templom falában helyezték el. Az emléktábla fenntartásáról azonban a városnak kell gondoskodnia.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** **Helvey Laura föllépése.** Hosszas betegsége után ma lépett föl először *Helvey Laura* asszony, a Nemzeti Színház kitűnő művésznője, akinek a hosszas kinaradását (három hónapig volt beteg) megérezte a színház repertoárja. *Helvey Laura* elsőrangú a finom, értelmes társalgásban, az előkelő asszonyok diákrét jellemzésében. Szerepköre évek óta változott, fölvette magába a szatirikus elemeket a felsőbbrendű komikumot is; de változott szerepkörében megmaradt egyéniségének a szerelteméltósága és művészetének a disztingvált jellege. A *Cimzetes feleségben* Helént játszotta első föllépésén, az a nő, aki öreg férje oldalán merész taktikával akarta megtartani magának a fiatal szeretőjét. A közönség örömmel látta *Helvey Laurát* régi erejében és játkékát őszinte tapsokkal honorálta.

** **Gulbranson és a csehek.** A Lipótvárosi Kaszinó ma művész-estjén fényes közönségnek mutatkozott be *Gulbranson Ellen*, a híres Wagner-énekesnő, aki *Zoldét* és *Brünhildet* nagy hatással interpretálta Berlinben és a bayreuthi színpadon. Magas, erős, hatalmas testalkata emlékeztet a *Witt Mária* termetére, de sokkal előnyösebb arc díszíti ezt az impozáns alakot. A hang ereje és drámai szárnyalása ellenben nem éri utól a *Wiltét*, aki mindenkit megdöbbentett és elragadó organumának a tüneményes hatalmával. Ami a hangol illeti, *Gulbranson* nem tartozik a szenzációs énekesnők közé. Szopránja merev; a magasságban nem cseng szuverén szépséggel és érzéki varázssal; organumában nincs meg az a poétikus hűv, az a sugárzás, amit *Léhma* Liliben annyira esodátlunk. *Gulbranson* inkább a mély fel fogásával, a nagy intelligenciájával hat, mint a szenvedélyével; de a felfogása, az értelmessége, az előadása igazán előkelő, nagyszabású, nemes. A mai estén *Tannäuserből* *Erzsébet* áriáját és *Wagner* két dalát énekelte, majd norvég dalokat adott elő (norvég nyelven) *Griegstől, Sindingtől* és *Kjerulf*től. Szében, tökéletesebben alig lehet magyarulni költöket. Ez a skandináv asszony a dolgok mélyére hat és a belkét érezteti annak, amit énekel, tömör egyszerűséggel, hatásadászat nélkül.

A közönség lassan meledgett föl, de a norvég daloknál már teljes értékében méltányolta Sulbranson asszony művészetét, aki különösen a *Sinding-féle dalt (Sok álmat)* énekelte meglegyes szépen. — A program további számát a cseh vonósnyegyes töltötte ki. Erről a tökéletes társaságról utat már nem írhatunk. Hoffmann, Suk, Nedbal és Wihan, a mi régi, jó ismerőseink, csodaszépen játszották a Schubert-féle variációkat a *Halál és a lény* című négyesből, majd a *Csajkovszky* Andante Cantabile-jét és a *Grieg* tüzes, bravuros Saltarellóját. Hanyatlás nem mutatkozik a játékkukban. Kezük épp olyan biztos, felfogásuk épp olyan művészi, előadásuk épp olyan remekül egybehangzó, mint évekkal ezelőtt, amikor először közönség előtt be hozták.

**** A Nemzeti Színház bemutatja. A Nemzeti Színház** Shakespeare-újodonságából, a *Troilus és Kressida*-ból érdeklődő meghívottak előtt ma tartották meg a főpróbát. A Nemzeti Színház igazgatósága felhívja a közönség figyelmét arra, hogy a színmű hosszúsága miatt, amelyen egyelőre alig lehet változtatni, a holnapi bemutatás előadás a *Vivári* Gyula által elmondandó prólóval, pontban hét órakor kezdődik.

**** A M. kir. Opera főpróbája. A M. kir. Operában** holnap, pénteken, ülése előtt tartják meg a *Hoffmann meséi* főpróbáját. A dalmú a következő szereposztásban kerül holnapután, szombaton bemutatásra:

Olympia-Giulietta-Antonia -- P. Bianchi Bianka, Miklós — *Góbor*, Szpalazani — *Hegedüs*, Crespel — *Várady*, Luther — *Ney E.*, Hermann — *Sztrósz*, Hoffmann — *Kerlész*, Koppéliusz-Dappertutto Miracolo — *Takács*, Slemil — *Mihályi*, Cochenille-Pittiehinaccio-Ferenc — *Dalnoki*, Nathanel — *Kiss B.*, Az anya hangja — *Berts M. A.*

A dalmú, a *M. kir. Opera* előadásában három felvonásból, egy előjátékból és egy utójátékból áll; próza egyáltalán nem fordul elő benne. Az egyik egész felvonás — a harmadik — mely Velencében, Giulietta palotájában játszik, magyar színpadon eddig nem került még előadásra.

**** Vígsház. A Vígsháznak a Feleségem** nem sikkes című vígjáték mai második előadása alatt is vidám estéje volt. A szellemes, csupa jókedvű ötlettel és mulatságos helyzetekkel teli darab, ma este is folytonos derűltésgben tartotta a közönséget. Az előadás ma is pompás volt s a szereplők *Csillag Teréz*, *Hegedüs*, *Góth*, *Nikó Lina* sok tapsot kaptak kitűnő játékukért.

**** Sorma Ágnes a romániai királynénál.** Sorma Ágnes, a *Vígsház* legközelebbi művészvendége, aki ezidőszent a bukaresti nemzeti színházban óriási sikereket arat, vendége volt *Charmen Sylbrának*, a romániai királynénak. A királyné sajtókezelő levélben hívta meg a művésznőt a királyi palotába teaóra. A művésznő két óra hosszát időzött a királyné társaságában.

**** Ditrői Mór és a kolozsvári Nemzeti Színház.** A *Magyar Szó* mai színházi rovatában azt írja, hogy *Ditrőt* a belügyminisztériumból direkté felszólították, hogy adja be a pályázatát. Hogy mindezek dacára még sem *Ditrői* kapta meg — annak oka magában *Ditrőben* keresendő. Ő ugyanis — mint értesülünk — beadott ajánlatában a 26.000 frt évi szubvención kívül tetemes, sok ezer forintra rugó előleget is kért a kormánytól, hogy ezen összeg egy részével a *Vígsház* színpadon tennivaló kötelezettségeit fendezze. Tisztán ezen mult tehát az, hogy a kolozsvári színház igazgatója nem *Ditrői Mór* lett. Ezzel a közléssel szemben *Ditrői Mór*, a *Vígsház* művészeti igazgatója, felkért bennünket annak a kijelentésére, hogy őt a belügyminisztériumból senki fel nem szólította arra, hogy a kolozsvári színházra pályázzék. Az a hír is téves, hogy ő előleget kért volna a kormánytól. *Ditrői*, mint a többi pályázó, csak a színház bérletét kérte s pedig nem 26.000 forint, hanem 30.000 forint szubvenció mellett.

**** A Vígsház olvasó próbája. A Vígsházban** ma délelőtt tartották meg *Valabregue* és *Hennequin* bohózatának, a *Férjek örömeinek* (La securité des familles) az olvasó próbáját. A *Párisban* óriási sikert ért darab, mint értesülünk, még ebben a hónapban bemutatásra kerül.

**** Miss Halton a Népszínházban.** Miss Marie Halton jövő heti föléptei iránt, melyek 18, 19. és 20-ikára vannak kitűzve, igen élénk érdeklődés mutatkozik a Népszínház elővetélt pénztáránál, mely három előadás jegyeit tegnap óta árusítja. A bérleők ugyanott válthatják meg helyeiket 15-én déli 12 óráig. Azon túl, mivel ez előadások bérletszűnetben tartatnak, a rendes bérleti jegyek is el fognak adni. Miss Halton *San-Toy* szerepében három új számot is fog énekelni, melyeket *Sidney Jones* az utóbbi időben írt a *San-Toy* londoni előadása számára.

**** Sorma Ágnes a Vígsházban.** A *Vígsház* már megállapította *Sorma Ágnes* vendégjátékainak a műsorát és pedig olyképpen, hogy a hírneves *Berlini* színésznő régebbi híres szerepein kívül két új, *Budapestben* még nem adott darabban is bemutatkozzék. Az egyik *Hauptmann* Gerhardt *Elsülyedt harangja* (Die versunkene Glocke), amely *Berlinben* az utolsó esz-

tendőik legnagyobb sikerét aratta. A másik *Sudermann* legújabb drámája, a *János tüzek* (Johannisfeuer). Az előadások sorrendje a következő: December 26-ikán *Nora*, 27-ikén *János-tüzek* (Johannisfeuer), 28-ikán *A vasgyűrű*, 29-ikén *Elsülyedt harang* (Die versunkene Glocke), 30-ikén *Szeretkezés* (Liebeleil) és *Jephtha lánya*, 31-ikén *Váljunk el!* Jegyeket már holnap, pénteken lehet váltani a Vígsház pénztáránál és a jegyirodáknál (Koronaherceg-utca 8. és Andrássy-ut 10).

**** Elmaradt hangverseny.** *Sauer* Emil jubilaris-hangversenye, amely e hónap 17-ére volt kitűzve, váratlanul közbejött akadályok miatt elmarad. Az eddig kiadott jegyeket *Méry Béla* zeneműkereskedése (Andrássy-ut 12.) váltja vissza.

**** Hangverseny a Telefon Hírmondóban.** Házi hangversenyt rendez ma este fél 9 órakor előzetének szórakoztatására a Telefon Hírmondó. Közreműködésüket megígérték a hangversenyre: *Face Vandóla* Irma, *Körösi Gizella* és *Ramborszky* Mariska uranők, *Hegedüs* Ferenc, *Oldh* Lajos, *Pápay* Lajos, *Sztrósz* Árpád és *Török* István urak. A hangverseny után a beszélő újság szerkesztősége olvastatja fel legújabb híreit, annak végzetével pedig 11 óráig még *Zöldi* Marci cigánybandájának a muzsikáját közvetíti a Telefon-Hírmondó.

MŰVÉSZET.

□ **A párisi magyar kiállítás itthon.** A párisi kiállítás magyar iparművészeti csoportjának, mint ismeretes, nemcsak nagy erkölcsi sikere volt, hanem tekintélyes összegre rug az eladások és megrendelések révén elért bevétel is. Mindamellet a kiállított tárgyaknak egy része nem talált vevőre. Hogy ezeken eladása megkísértsék, *Hegedüs* Sándor kereskedelmi miniszter utasította a párisi magyar kormánybiztosságot, hogy a visszamaradt tárgyakat haladéktalanul, soron kívül, gyorszállítmányként küldje a magyar iparművészeti társulat címére, hogy annak karácsonyi kiállításán bemutatathatók legyenek. Az első küldemény, amely ékszerből, ötvös- és bronzlángyaktól áll, ma érkezett meg. *Györgyi* Kálmán, az iparművészeti társulat főtitkára, nyomban rendezésükbe fogott és így ezek a tárgyak a kiállításnak már szombati megnyitáson láthatók lesznek. A kiállítást a sajtó képviselői szombaton délelőtt 11 órakor tekinthetik meg a nagyközönség számára pedig ugyanaz nap este 6 órakor nyílik meg a kiállítás. A megnyitáson jelen lesz *Wlassics* Gyula közoktatási miniszter is, másnap, vasárnap pedig délelőtt 10 órakor *Hegedüs* Sándor kereskedelmi miniszter tekinti meg a tárlatot.

Építőművészetünk romlása.

Budapest, december 13.

Mély szomorúsággal írjuk az itt következő sorokat. Fáj nekünk, hogy egy gyönyörű nemzeti munka erőszakos megfojtása miatt kell fellebbeznünk — kihez? A jó Istenhez. Bizvást mondhatjuk, hogy a jó Isten a magyar építőművészek egyjelen patrónusa. De csak talentumot adhatott nekik, — munkát nem. Ez az embereknek áll hatalmában, az emberek pedig nem törődnek vele.

Magyarország nemzeti építészében a magyar építőművészeknek is van némi szerepük. Legalább is akkora, amekkora sok más felfújó faktornak. A mi fajunk vérmérsékét, eszejárását, érzéseit ők legalább is oly őszintén és oly gyönyörűen ki tudják fejezni, mint a magyar írók, festők, tudósok. És éppen most következett el az az idő, midőn a magyar építészeket hűv és lendület szállta meg. Új architektúrát akarnak csinálni, amely közvetlenebb és hivebb kifejezője legyen a magyar talentumnak, mint az eddigi gót, román, renaissance álneveken elkövetett plágiumok. Eppen most lengt át az egész világ építőművészetét hatalmas fuvalata a szabadságnak, most találják ki az új formákat, a XX-ik század formáit, most értékesítik a nemzeti szellem szülte motívumokat. Egy egészen új művészet hajnalhasadása köszöntött be. És a magyar architektus művészek éppen most kezdik, a megújodás és a megújítás széles és termékeny művet.

S most várják el előlük a haladás útját. Most teszik lehetővé, hogy eredeti, szép, jellemző, nemzetiessé, új építészetünk legyen.

Ki cselekszi ezt? Több hivatalos fórum. Hogyan? A következőképp:

Híre jött, hogy Kolozsvárott új színházat építenek. A hírt gyorsan követte egy másik: német építészek fogják építeni.

Híre jött, hogy Budapesten újraépítik a Nemzeti Színházat. A hírt gyorsan követte egy másik: a munkába belevonnak német építészeket.

Ez a két sérelem egy kategóriába tartozik. Először is nem szabad középületeket x-re, vagy y-ra bízni, hanem nyilvános pályázaton kell beszerezni a legművészeiből, legmagyarabb, legjobb tervet. Itt azt mondhatná valaki; igen ám, de színházat nem tud bármely építész tervezni, ez speciális munka, amely nagy tapasztalatot, külön tanulmányokat igényel.

Hát hiszen éppen ezt mondjuk mi is. Kell, hogy specialista készítse a tervet, de magyar

specialista. Ha azonban az ilyen feladatokról rög-tön külföldi cégekhez szaladunk, nem hagyunk-e esetleg felfedezetlenül valamely nagy, a mi vé-rünk-ből való tehetséget? Kellenek hozzá speciális tanulmányok. Igen ám, de hogy tanulmáyozza a magyar építész ezt a specialitást, ha soha alkalmat nem nyújtanak neki az ilyesmire? Az legyen tehát minden gondunk, hogy ily cél elérésére pályázat hirdetésével éppen ezekre a speciális tanulmányokra ösztökéljük építőművészeinket s alkalmat adjunk arra, hogy ha valaki ilyesmiben kiváló jártasságot mutat, azt fel is fedezhessük.

Következik a liszta másik fele.

A pénzügyminisztérium új monumentális palotát kap. Ez a hírt jó ideje halljuk. De nyomon követte a másik hírt, pályázat nélkül megbíznák valakit azzal, hogy ezt az új monumentális palotát megterveze.

A másik: nagyszerű fürdőt épített a főváros az artézi forrásból. Ezt a hírt is nyomon követte egy másik: kiadják a mű tervelését kéz alatt valamely építésznek.

Tehát sem itt, sem ott, sem a másik két esetben nem fordulnak a nyilvános pályázathoz. Eppen most nem, amikor, sajna, oly bőséges sok szabad idejük van a magyar építészeknek. Eppen most nem, amikor arra törekszünk, hogy építészetiünk friss életrejevé váljék, méltóvá az új századhoz. Eppen most nem, amikor már derengni kezd bizonyos magyaros hangulat egynemely új házon és palotán. Eppen most nem, amikor jávában rakódik alapjai nemzeti architektúránknak, amelyet gyönyörű buzgalommal készített elő a magyar iparművészet.

Szabad-e ilyesmit csinálni?

Azt hisszük, nincs magyar ember, aki menteni tudná az itt előadott sérelmeket. Miért félnek a fent idézett fórumok a pályázatoktól? Hisz ha azoknak nem szerezhetnek be jó és művészi terveket, senki sem kötelezi őket, hogy ne kérjenek be azután jobbkat. A legutóbbi építészeti pályázatok világosan mutatták, hogy nem is kell sikertelenségét tartani. Egy megerősödött a mi építészünk gárdája, hogy erős és friss cselekedetekre is képes immár. Mennyire keressük mindenben a nemzeti vonást: s most megakadályozzuk, hogy ez a nemzeti vonás megihlessen a mi építőművészetünket. Hol itt a ráció?

Appellálunk e sérelmek ellen a jó Istenhez, a magyar építőművészek egyetlen patrónusához.

Lyka Károly.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

□ **A Magyar Földrajzi Társaság** ma délután ülést tartott *Erdődy* Béla elnöklése mellett. A mai ülésen *Mihalovits* Béla zala-egerszegi főgimnáziumi tanár, mint vendég, ismertette a Perzsiában tett utazását. Érdekes részleteket mutatott be az utközben tapasztalatról; bőven ismertette Perzsiá fővárosát: *Teheránt* s a benne folyó életet, első helyen említve a sah élete módját. Utána *Borbás* Vince a *Veterna* koha, vagy *Nyugati-Tátra növényzete* címén tartott előadást.

□ **Jogi axiómák.** E címen ifjabb *Csiky* Kálmán joghallgató érdekes kis munkát írt joghallgatók számára. Összegyűjtötte a római jogban előforduló használtabb jogi közmondásokat, maximákat s a főbb sarkateleket, s ezeket magyarázatokkal kísértc. A könyveske öt részből áll: az általános részből, a perjogi, vagyonjogi, család- és örökjogi részből. Kaptható a kiadó, *Politzer* Zsigmond könyvkereskedésében.

SPORT.

□ **Football.** A *Budapesti Torna-Klub* és a *Magyar Uzbő-Egyesület* I. csoportja vasárnap délután 1/2 3 órakor játszottak a millenárius versenypályán. Bár a *B. T. K.*-bal szemben a *M. U. E.*-nek nagyon kevés kilátása van néhány goalt csinálni, mégis elég érdekes lesz a verseny, mivel a *M. U. E.* jól összeszedte magát a Műgyetemi Football Klubbal történt utolsó mérkőzés óta. Ugyancsak vasárnap mérkőzik a Műgyetemi Football Klub I. csapata Bécsben a *Criketerekkel*.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ **Rehabilitált gróf.** *Spanocchi* Leó grófot, a lovas bravurjairól ismert erdélyi mágnást, a büntető törvényszék már két ízben elítélte sajnánokirat hamisításáért. A gróf ellen ugyanis a saját testvére, *Földváry* Lászlóné *Spanocchi* Jozefin tett terhelő vallomást, s eskü alatt azt állította, hogy a gróf az ő engedelmére és tudta nélkül írta alá a *Spanocchi* Jozefin nevet két váltóra. Ma újabb tárgyalás volt e pörben s a gróf ismételtlen azt vallotta, hogy testvére tudott a váltókról s csak férjétől való félelemben tett terhelő vallomást. Kiballgatták újból *Spanocchi* Jozefin grófnőt is s az ő vallomása és dr. *Papp* Zoltán védő előterjesztése után a Törvényszék *Spanocchi* Leó gróf ellen az eljárást megszüntette.

§§ **Utó kaland.** Papp Arnold fakeskedő osztrák szendereggett a gyorsvonat egyik pamlagán, mikor hirtelen úgy érezte, hogy valami katasztrófa készül. Főlébredt s azon pillanatban valaki jól arcul ütötte. Az utitárs volt a pofozó, aki azzal magyarázta szokafán viselkedését, hogy neki valaki a szobában kótorászott. Miatán pedig a kupében csak két ember van, ő és Papp Arnold, a kótorászó nem lehet más, mint Papp ur. Papp kézzel-lábbal tiltakozott a pofozó ellen is, a gyanúsítás ellen is, de az utitárs legott sírgöngyözött a budapesti rendőrségnek, hogy várjanak rá a pályaudvaron, mert ő zsebtolvajt fogott. Az állomáson csakugyan várta is őket Kádár Péter detektív, aki az őrszobában hallgatta ki a panaszt s e közben állítólag bántalmazta a gyanuba fogott fakeskedőt. A budapesti törvényszék Papp panaszára hivatalos hatalommal való visszaéléstért ötven forint pénzbüntetésre és hivatalvesztésre ítélte Kádárt, amit helybenhagyott a tábla is. A Kuria ma tárgyalta az ügyet s bizonyítotték hiányában fölemelő ítéletet hozott.

§§ **Pörös Flammarión-fordítás.** Légrády Testvérek Flammariónról megszerzték a *La fin du Monde* című művének magyar fordítási jogát. Kostyál Jenő budapesti könyvkereskedő azonban a művet szintén lefordította. Erre szerzői jogbitorlás miatt beperelte Kostyálta Légrády-ó. Kostyál jogi képviselője, dr. Gleichman Lajos kifejtette, hogy a Légrády-ó nem illeti meg a védelem mert Flammarión művének cimpapján a fordítás jogát nem tartotta fenn és a művet a kereskedelmi minisztérium által a szerzői jogról vezetett lajstromba be nem vezetették. A törvényszéknek ma kellett volna az érdekes perben ítéletet mondani, de telperes a pert letette, mire a bíróság a további eljárást beszüntette.

§§ **A centiméter.** A centiméter nem centiméter, hanem szaklap. Főléleges azonban megmagyarázni, hogy milyenfélé szaklap. Itt nem is az a fontos, hanem az, hogy a szaklapot Reichert Zsigmond szerkeszti. Konkurensa pedig a *Szabóiparosok Közönye*. Ezzel a két szaklappal történt, hogy — mint amnyi szaklap — összejöttek szakügyben. Csontos Imre a Szabóiparosok Közönyében kezdte a harcot. A szerkesztői üzenetek között zuglapanak, sőt revolvernek nevezte a Centimétert, s megsértette Reichert szerkesztőt is. A Centiméter persze nem tűrhette, hogy revolvernek nevezék, s deciméteres replikában piszok konkurenciának minősítette. Csontos rágalmarás és becsületsértésért, Reichert pedig csak becsületsértésért emelt panaszt. A törvényszék mind a kettőt vád alá helyezte s ma tárgyalta az ügyet Zsitvay Leó elnöklésével. A vádiratot olvasták föl először, aztán kihallgatták a vádlottakat. Reichertre két rendbeli becsületsértés vétségéért száz korona, Csontosra pedig három rendbeli becsületsértésért hetven korona pénzbüntetést mért a törvényszék. Mind a ketten fölébzelek.

Nyiltér.

**MEINLGYULA
KÁVÉ-BEHÓZATAL
BUDAPEST**
Kossuth Lajos utca 1 sz,

kívánatra küldök képes
szakiratot művészi kivitelben
Ingyen és díjmentesen

(Az e rovat alatti közlötnek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

EGYESÜLETEK.

(A Szent István-társulat) igazgató-választmányá ma délután 4 órakor gyűlést tartott a társulat Szentkirály-utcai palotájának nagytermében. A gyűlésen gróf Zichy Nándor elnököt s indítványára elhatározta a választmány, hogy dr. Steiner Fülöp püspök aróképét megfesti a díszterem számára. Azután a különböző bizottságok tettek jelentést működéséről, mire az Irodalmi Osztály új tagjait választották meg.

TÁVIRATOK.

A kínai háború.

Washington, december 13.

Holleben német nagykövet ma azt mondta egy beszélgetés folyamán, hogy a kínai kérdés főpontjai megoldottaknak tekinthetők. Minthogy abban a követelésben, hogy Khina integritása fenntartandó, mindenki egyetért nem marad egyéb hátra, mint az egyes felek jogainak biztosítása. Németország a nyílt kikötők mellett foglal állást. A Kelet és a Fülöp-szigetek kereskedelmének szabadsága, ami mellett az Egyesült-Államok kardoskodnak, rendkívüli garanciákat nyújt, példát ad az egész szélső Keleten az oktatlan önzés ellen. A nagykövet sajnálja, hogy bizonyos érdekcsoportok azt a hitet akarják kelteni, hogy Németország ellensége az amerikai kereskedelem haladásának. A két állam politikai célja a belső ipar megvédése. Erdekeik néha összeütközhetnek ugyan egymással, de a nemzetközi rokonszenven az Egyesült-Államok és Németország között a távol Keleten történt események megerősítették. Ha Khina tényleges integritása végre biztosítva lesz, ki fog tűnni, hogy Németországot és az Egyesült-Államokat a kölcsönös érdek és a közös célok szorosan összekötötték. Gyakran emlízték a hívatkozott Anglia és Amerika népkönszágra, de ez csak akkor helyes, ha hozzáteszik, hogy Németország és az Egyesült-Államok között a rokonság kötelékei éppen olyan erősek.

Washington, december 13.

Egy ideérkezett távirat szerint a hatalmak tárgyalásai a Kínához intézendő közös jegyzék tárgyalásában kielégítő befejezést nyertek. Az összes kormányok megegyeztek a jegyzék szövegére nézve. Azt mondják, hogy a Kínával szemben támasztandó feltételek lényegében megfelelnek azoknak a feltételeknek, amelyeket Bülów kancellár november 19-én a német birodalomgyűlésen vázolt. A *decision irrevocable* kifejezést azonban törölték.

Wilhelmshafen, december 13.

A Kínából visszatért tiszték társas összejevetele alkalmából felolvasták a császár parancsát, mely elrendeli, hogy a Kőln hadihajóval visszatért tiszteknek hűfőn Berlinben kell lenniük. Ott a pályaházban katonazsónakar üdvözlöi őket, majd pedig a zászlókkal bevonulnak a Zeughausba, ahol a császár jelenlétében leteszik a hadi troleumokat.

Hongkong, december 13.

A városban sok plakát van kiragasztva, amelyek a lakosságot fölizgatják és azt mondják, hogy a titkos társaságok januárban egyesülni fognak és elkergetik az idegeneket.

Kiel, december 13.

A Kínából visszaérkezett katonákat sok ezer ember várta a kikötőben. Körber tengernagy és Jusz polgármester üdvözlő beszédet mondott. Henrik herceg felesége megszólította a sebesült katonákat. A csapat december 16-án érkezik Berlinbe, ahol Vilmos császár fogadja.

New York, december 13.

Egy tegnapi keltezt pekingi távirat jelenti: Nehány nap előtt közölték az angolokkal, hogy Pekingtől északnyugatra 20 mérföldnyire nagy kincs van elrejtve. Egy ezredes vezetés alatt 150 embert küldtek oda. Azt hiszik, hogy az udvar menekülése alkalmával nagy mennyiségű aranytárgyakat rejtettek el bizonyos helyen. A közlés volt udvari hivatalnokoktól származik.

Az ausztriai választások.

Lemberg, december 13. Mára voltak kitűzve a galiciai általános választó-kuria választásai. A kuria tizenöt képviselőt küld a reichsrathba, s ezek közül az eddig ismeretes eredmények szerint aulnyomó számban a lengyel központi választóbizottság jelöltjei győztek, köztük Brodiban: Sapieha Pál herceg. Megválasztottak három Stojalowski-párti meg egy antisemitizmus (Uj-Sandeeben) jelöltet is. Krakóban Daszyński szocialdemokrata újra mandátumhoz jutott.

Krüger missziója.

London, december 13. A *Dail Mail*nek jelentik Brüss elből: Több nagyhatalom azt a tanácsot adta Krügernek, hogy parancsolja meg népének (?), hogy tegye le a fegyvert és ismerje el Anglia fennhatóságát.

Hága, december 13. Krüger környezetéből származott információk szerint az elnök nem látogatja meg a cárt. Legközelebb Amsterdamba és Rotterdamba utazik, onnan pedig Harlembe megy, ahol nemrég kapott villájában fog lakni.

A svájci szövetségtanács elnökel.

Bern, december 13. A szövetségtanács a jövő évre a szövetség elnökévé Bremert (Bazel.

radikális), alelnökké pedig Zempet (Lucern, ultramontán) választotta meg.

A délafrikai háború.

Adelaide, december 13. A kormány táviratot kapott lord Kitchenerőt, amelyben ez arra kéri a kormányt, hogy azokat a sebesült vadászokat, akik most már meggyógyultak, tartsák készen arra, hogy Dél-Afrikába visszatérhessenek.

Fokváros, december 13. Milnernek Oranje és Transvaal kormányzójává való kinevezését ma hivatalosan közzétették.

Dreyfus-ügy.

Páris, december 13. A képviselő ma folytatta az amnesztia-javaslat tárgyalását, Vazeille ellenzi a javaslatot, mely megakadályozná a Dreyfus-pör revízióját. *Pourquerey* támogatja a javaslatot, mely megnyugvást hozna magával. (Tetszés) Breton (szocialista) nagy mozgást kelt fejtegetéseivel, melyekben megátadja Paty du Clamot és Gonze tábornok és avval vádolja Billot tábornokot és Melinét, hogy részük volt Henry hamisításában.

Meline tiltakozik Breton állítása ellen és kijelenti, hogy Billot tábornok kötelességét teljesítette, midőn a törvénynek tiszteletet szerzett. (Tetszés a centrumban.)

Brisson hangsúlyozza, hogy midőn értesült Henry hamisításáról, úgy határozott, hogy a revízió szükséges és bűszke arra, hogy így határozott.

Breton végül megátadja Mercier tábornokot is. (Tetszés a szélső baloldalon.)

Meline váltatlannak jelenti ki, hogy Billot tábornok Esterházyt védte. A hadügyminiszter sohasem folyt be az Esterházy-ügybe attól a naptól fogva, midőn azt Sancier tábornokra bízták. És ugy valótlan, hogy a szónoknak része lett volna Henry hamisításában. Érthetőnek tartja, hogy azon a napon, amikor felfedezték a hamisítást, elhatározták a revíziót. Most már a bíróság akként határozott, hogy a Dreyfus-ügy el van intézve. Nem szabad azt ismét feleleveníteni. Ezt az ország nem is tűrné. (Tetszés a centrumban.)

Millevoje a javaslat ellen beszél, mert az kizárja az amnesztia-ból az állami törvényszék által elítélteket.

Waldeck-Rousseau miniszterelnök hangsúlyozza, hogy a képviselőház az elítéltek megkegyelmezése ellen nyilatkozott. Ami a Dreyfus-ügyet illeti, a képviselőház azt az óhajt fejezte ki, hogy ezt az ügyet örökre eltemessék. A kormány Dreyfus elítélése után benyújtotta az amnesztia-javaslatot, hogy megakadályozza a vizsályok megújulását. (Tetszés.)

Az incidens ezzel befejeződött.

A javaslat 1. §-át, mely a Dreyfus-ügyre vonatkozó vétségéért amnesztia ad, 329 szavazattal 244 ellenében elfogadták. Ugyiszintén 296 szavazattal 243 ellen azt a módosítványt is, mely az árulást és kémkedést az amnesztia-ból kizárja. A vitát hét óra folytatták.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, december 13. (A Budapesti Napló telefon-jelentése.) Külföldről érkezett jelentések nyomasztó hatást gyakoroltak az itteni határidőüzletre, melynek irányzata igen éllanyhult. A buza ára 4 fillérral esett. Kötettek: buza tavaszra 7.51—7.72—7.69, rozs tavaszra 7.69—7.60—7.50, tengeri május—júniusra 6.19—6.16, zab tavaszra 5.88—5.89. A készárúk piacán hiányzott minden vásárlási kedv. Itt gyöngye volt az irányzat. Eladatott: zab tavaszra 5.69. A buza ára változatlan.

New York, december 13. (Terménytőzsde.) (Zárlat.) Gyapot: New Yorkban helyben 9 3/4 (9 3/4). Jan-ra 9.39 (9.33). Márciusra 9.23 (9.18). New-Orleansban helyben 9 1/4 (9 1/4). — Petroleum: Stand white New Yorkban 7.25 (7.25). Stand white Philadelphában 7.20 (7.20). Refined in Cases 8.55 (8.55). Credit Balances at Oil City 1.07 (1.07). — Zsir: Western steam 7.50 (7.50). Rohe és Brothers 7.75 (7.75). — Tengeri irányzata gyenge. — Dec-re 44 3/4 (45.—) Januárra 43 1/4 (43 3/4). Májusra 41 3/4 (42 1/4). — Buza irányzata gyenge. Píros ószi helyben 78.— (78 3/4). Decembrisre 76 3/4 (77.—). Januárra 77 1/4 (77 3/4). Márc-ra 79 3/4 (79 3/4). Májusra 79 1/4 (79 3/4). Gabona szállítási díja Liverpoolba 2 1/4 (2 1/4). — Kávé: iair Rio 7. sz. 7.— (7.—). Dec-re 5.60 (5.65). Márciusra 5.85 (5.95). — Liszt: Spring Whea. clears 2.70 (2.70). — Cukor: 3 3/4 (3 3/4). — On: 26.75 (26.25). — Rész: 17.— (17.—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, december 13. (Terménytőzsde.) (Zárlat.)

Buza irányzata gyenge. Decembrisre 70 1/4 (70 1/4) Januárra 70 1/4 (70 1/4). Tengeri irányzata gyenge Decembrisre 36 3/4 (37 1/4). — Zsir: Decembrisre 7.20 (7.17). Januárra 6.87 (6.85). — Szalonna short clear 6.70 (6.70). — Serálshus: Decembrisre 11.25 (11.25). Januárra —.— (—.—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLEK.

Egy év után.

Eszembe jutnak néha-néha
A széfiosztott, letűnt remények;
A boldogság, melyről daloltam,
S a dadogó szerelmes ének.

...Eszembe jutsz te! S elfelejttem
Egy perc alatt keserves multam,
Nem bánthatlak meg könnyeimmel:
Nevetni is töled tanultam.

Kétly Endre.

† **Herceg és paraszt.** Mulatságos történet esett meg a napokban Rupprecht bajor herceggel vadászat közben. A herceg Rotenhan báró erdejében üzte a vadat. Egész csomó nyul és őz esett már el fegyverétől, érhető tehát, ha jó volt a kedve. A vadásztársaság mindegyik tagjával tréfálkozott a fenség, s épp valami vadásztréfát mesélt el, mikor eléje áll egyik bajor paraszt-hajtó és a maga naivságában így szól hozzá:

— Fenség, maga valóságos rablógylkos. Mindegy az magának, akármi vad van előtte, mindegyikre ráló. Igazán — Kínába való volna.

A társaság megrémült a hajtónak a vakmerőségén. Kinos csend állott be, mindenki attól félt, hogy Rupprecht herceg a naiv durvasággal mondott szavakat rossz néven találja venni. Nem így történt, mert a jókedvű herceg mosolyogva bölöngatott a bajor paraszt beszédére és így felelt:

— Igaza van, édes bácsikám! Elhagyva, szívesen elmentem volna Kínába én is, csak hogy oda küiömb lövök kellenek, mint én vagyok. Hát nem látja, hogy csak azt a vadat találom el, amelyek egészen elem kerül.

A paraszt isteni naivsággal szólt:
— Bizony ebben igaza van, fenség!
De már erre a vadásztársaság egyik tagja sem tudta visszatartani a nevetést, s a legjobban maga Rupprecht herceg kacagott. Sokan pedig összenéztek, mintha az egyszerű hajtó beszédében volna valami igazság is.

† **Az elnökválasztás ára.** Egy amerikai napilap még most is erről a témáról ír, felvetvén a kérdést, mennyiben kerül manapság Amerikában egy elnökválasztás. Réges rég elmúltak azok az idők, mikor egy bostoni tanár, akit Washingtonba küldtek a kongresszusra, mindössze három centet költött, ennibe került tudniillik a levélbélyeg, amelyet elogadó levélre ragasztott. Lincoln jelölése is mindössze csak három-czerhatszáz korona választási költségbe került. Azóta az amerikai elnökválasztásban is a pénz, még pedig

sok pénz a jelszó. A legutóbbi választás a két párt pénztárát huszonnégy millió koronával apasztotta meg. A nagyobb választási kiadás 1872. óta járja. 1876-ban négy millió, 1880-ban már öt milliónál is több kellett. 1888-ban *Harrison* és *Cleveland* nyolc milliót költöttek, 1892-ben már tíz millióra rugott a választási költségek száma. 1896-ban husz milliót adott ki a két párt vezetősége választási költségek fejében, amelyek ha ily arányokban nővekszenek, úgy az elnökválasztások óriási pénzeket fognak elnyelni.

† **Khinaiak a német udvar szolgálatában.** Nem az örökké aktuális Vilmos császárnak jutott eszébe, hogy éppen most vegyen udvarába khinaiakat szolgálóknak, bár a rendkivüliségeket és az excentrikust kedvelő természete mellett ebben sem volna semmi lehetetlen. III. *Frigyes Vilmos* porosz királyval közölték egyszer, hogy egy berlini állatkertben mutogatnak — két khinait is. A királynak a szíve fellázadt arra a gondolatra, hogy két embert így lealacsonyíthat az üzleti érdek, megparancsolta tehát, hogy a khinaiakat bármilyen módon, de váltsák ki az állatkert tulajdonosától. Ez tetemes pénzösszeg árán le is mondott bódéjának nagy attrakciójáról s így a két khinai az udvarhoz került. Beosztották őket az udvari szolgák közé, de nem volt nekik egyéb dolguk, minthogy udvari ünnepek alkalmával dus nemzeti öltözeteikben az ajtónálló tisztét végezték.

Az egyik khinait *Acpennek* hívták. Űgyes, tanulóember volt, aki a hazájában irodalmi téren is próbálkozott már. A király taníttatta őt és egy tanár vezetésével lefordította a bibliát khinai nyelvre. Bár megnősült, nem volt maradásza Németországban és hosszas könyörgésre haza engedték őt Kínába. Családja Berlinben maradt; egyik fia testőrhúsár lett és érdekes, exotikus arcával sokáig általános bámulat tárgya volt a német gárdában. *Acpennek* a leánya nőül ment egy német tanítóhoz, akire csakhamar rámosolygott a király kegye, mert nagyobb pénzösszeggel egész élete sorát biztosította III. *Frigyes Vilmos*.

Ahok, a másik khinai, nagyon nyárspolgártermészetű volt. Mikor kissé megöregedett, otthagya az udvari szolgálatot a kapott segélyből és összegyűjtött pénzből birtokoskát vett egy kis németországi faluban és nyugodt egyszerűségben élt és mint agglégény halt meg ott.

† **A két barát.** Párisban, a *rué de Vieux Colombier* egy szőlőjába két jól öltözött férfi a tért be a minap. A vendékönyvbe az egyik báró *Eloff*, német őrnagy, a másik *Salles y Gardor* spanyol őrnagy, nekik írta be magát. A két idegen csakhamar megismerkedett egymással a szálló vendéglőjének fehér asztala mellett, gyorsan meg is barátkoztak és ebédkor, vacsorakor a szállóbeli vendégek néma bámulata közben nagyon is hangos katonai vitákba elegyedtek. Most hétfőn a német őrnagy megjelent a kerületi

rendőrőrnökségen, és avval a panaszszal állott elő, hogy négyezer frankot tartalmazó utitáskája eltűnt; elmondta a bajt spanyol kollégájának is, aki ugyan csak arról panaszkodott, hogy őt is meglopták. *Eloff* erre azt ajánlotta a grandnak, hogy tegyen ő is jelentést a rendőrségen, ahová mind a ketten el is hajótak mindjárt. A rendőrtisztviselő jó órahosszat fag-gatta a két panaszt, aztán pedig minden akadékoskodású és tiltakozású dacára is mindegyiküket megmotoztatta. Az eredmény meglehetősen furcsa volt. Kitudt, hogy a két jó barát kölcsönösen meglopta egymást, de az is kitudódott, hogy mind a ketten veszedelmes szélhámosok. A német őrnagy tulajdonképp osztrák iparlovag, a spanyol grand pedig levantái kalandor. Természetesen mindkettőjüket lecsukatta a szemüles rendőrtisztviselő.

† **Lord Roberts, a bélyeggyűjtő.** Az angolok büszkesége, a délafrikai győztes hadvezér, *Lord Roberts*, nagyon szenvedélyes bélyeggyűjtő. A nagy fáradsággal, izgalommal járó transvaali hadjárat dacára is mindig kerített időt arra, hogy bélyeggyűjtő kedvtelését is kielégíthesse. Gyűjteményében különösen nagy értéket képviselnek most azok a transvaali és oranjei bélyeg, amelyeknek a dátuma a háború idejéből való. A tábornok sok csipdelődésnek volt már kitöve amiatt, hogy a háboruban is ráért bélyegkeket gyűjteni, különösen a francia élelapok rajzoltattak róla torzképeket. Így egyik új mutatója őt be, amint a csatálaten az elesettek zsebeiből kiszedte a leveleket, ő maga pedig leveszi ezekről a bélyegket. Ebben mindenesetre több az angol-gyűllet, mint az élc. Egy másik karikatúraban csapatszemetelt tart a tábornok; minden egyes katonának a ruhája bélyeggekkel van telegrázva, *Roberts*, egyik-másik előtt megáll s nagyiton átnézi a katonáknak a karján, vagy a mellén levő ritkább bélyegkeket, s balkezével magyarázólag int kísérletének. Mikor egy alkalommal azt kérdezték a lordtól, nem bánja-e a sok csufolódás, hidegen felelte:

— Ugyan kérem, ha mindaz, amit rám mondanak, felizgatna, úgy réges-régen az örültek házának a lakója volnék.

† **Rubinstein-museum.** A szent-pétervári zene-képzőben *Rubinstein*-mzeumot nyitottak meg héten. Van ebben mintegy háromszáz különböző tárgy: arckép, festmény, szobor, érem, ezüstkoszorú, zenemű. Mindmennyi a mester életpályájára vonatkozik. Kiválóan értékes és érdekes a *Rubinstein* műveinek teljes kiadása. A nagy zeneszerző munkáiból nagybecsű gyűjteményt küldött *Szent-Pétervárra* egy berlini zeneműkiadó, *Ricordi*, a hírneves milánói kiadó is küldött néhány értékesebb dolgot. A szent-pétervári sajtó nagyon kikel az orosz társadalom zenélő emberi ellen, akik a mzeum megnyitására távollétükkel tündökölték. Néhány harmadnagya zene-

REGÉNY.

A rajongók.

— REGÉNY —

Irtá: STEPNJÁK.

(17)

Az a gondolat, hogy Szt.-Pétervárot nem beszélhet bele, hogy talán soha többé hallani nem fog felőle, oly lehangelő volt, hogy *Andrej* elvesztettnek vélte azt az örömet, amelyet a szent-pétervári emberek látása okoz.

— Hátha időközben *Györgyöt* is letartóztatják — villant át agyán.

Ez bizony éppoly valószínű volt, mint bárki másnak a letartóztatása. *Andrej* ebben a pillanatban oly hangulatban volt, hogy elhitte, hogy a szerencsétlenségek sohasem jönnek egyedül. Nyugtalanosága oly hőbortos lett, hogy végre elhatározta, hogy *Györgynek* a megbeszélte formában megsürgönyzi érkezését a reggeli gyorsvonattal. Ezt a legelső nagyobb állomáson meg is eszelekedte s megkínnyebbülten lélegzett fel. Ugy érezte, mintha sürgönye talizmánul szolgálna. Most már egész bizonyos volt abban, hogy *György* az állomásnál várni fogja.

Nyugodtan beszélgetésbe eredt utitársával, ugyanazzal, akit ő éjjel göndör, fiatalembernek nevezett. Amint az ismeretlen raggal felébredt s közelebbi megvizsgálása lehetővé vált, vézna, körülbelül hatvan éves uriembernek bizonyult, kinek tarkója minden néven nevezendő fűrtök híján olyan sima volt, mint egy biliárd-golyó. Légnyuzamról való félcélmen fejére éjjel világsárga, kötött hálósipkát húzott, amelyet *Andrej* a sötétben hajnak nézett.

A hosszú utazás unalmában hamarosan megindul a társalgás. Az öreg ur pedig nagy beszélő volt. Nem bír tízenkét óra hosszat szemről-szembe

ülni valakivel, anélkül, hogy ki ne kérdezze: vajjon nő-e vagy agglégény, földbirtokos-e, kereskedő vagy hivatalnok, avagy valamely szabad mester-séget űz-e. Cserébe igen szívesen előadta saját ügyeit a legnagyobb részletgazdagsággal.

Egész kedélyesen elbeszélgettek. *Andrej* rövid kirándulás után dolgához visszatérő kereskedőnek adta ki magát. Utitársa hivatalnok volt a földművelésügyi minisztériumban, aki külföldi teleléséről tért haza. A külföldi benyomások után saját hazájukra tértek át. *Andrej*nek ugy látszott, hogy az öreg ur egyike a legeszelegetlenebb embereknek, akikkel valaha találkozott. Semmi tisztelettel nem viseltetett az előjáróságok iránt, minthogy az emancipációtól lefelé nem látott egyebet a kormányintézkedésekben hőbortosság-nál. Nem hitt a jelenlegi intézkedések tartósságában, de nem is remélte azt, minthogy nézete szerint mind rossz volt s mindent meg kellett változtatni. A közhivatalok rosszul vannak fizetve, a földbirtokosok tönkre mentek, a parasztság éhenhal és fizetésképtelen és sehol sincs rend.

Az a körülmény, hogy mind ő nézetei s érzelmei előtte teljesen ismeretlen idegen előtt tárta fel, kinek még nevét sem kérdezte meg, ugy látszott, hogy legkevésbé sem csökkent az öreg ur bőbeszédűségét. Hanem a Szent-Pétervár előtti utolsó állomáson tete-á-tete-jüket megzavarta két utas, akik ugyanabba a fülkébe léptek. Az öreg ur bőlebbeknél vélte, ha magát előttük nem kompromittálja, elhallgatott s kissé melankolikussá vált.

Amint a vonat berobogott a széles indóház üvegboltozata alá, már oly szigorú s formális volt, mintha szellemileg már átlépné hivatalának küszöbét.

Andrej kihajolt a kocsi ablakán s kereste *Györgyöt*. A Perronn tömörked ember telongott — férfiak, nők, gyermekek — akik eljöttek barátot, vagy roknt várni. Hordárok talyigákkal, kiabálva, szitkozódva törték utat az ember-tömegben keresztül. Ott sétáltak föl és alá méltóság-teljes léptekkel az elengedhetetlen zsendárok.

Andrej, minthogy sehol sem látta barátját, azt következtette, hogy az a külső ajtónál várja.

Amint kezében utitáskájával keresztülökölzte magát a tömegben, egyszerre jókora útést érzett vállán s egy jól ismert lány hátrafordulásra készítette. *György* volt, akit a tömegben nem ismert meg. Három esztendő alatt, amióta távol volt, az ifjú férfivá nőtt, s állat s arcát sűrűn fedte szőke szakállja. Azután olyan eleganciával volt, felöltözve, amely erős ellentétben volt korábbi nihilista hanyagságával.

— Hát: te mi esoda divat-íflur lettél, szolt *Andrej* s oly melesen megcsókolta a barátját, amennyire a hely nyilvánossága épp megengedte. En bizony rád sem ósmertem volna.

— Nem lehát másképp. Most komoly emberek vagyunk s mutatunk kell. Van valami podgyász?

— Nines. Ez az egész, szolt *Andrej*, magasra felemelve nehéz út táskáját.

Hallgatva mentek ki az állomásból, droskkyba ültek s *György* lakására hajtottak. Amennyire lehetett, kényelmesen elhelyezkedtek a magas nyitott kocsi keskeny padján.

— Most mondj, hogy vagytok? Mindnyájan jó egészségekben vannak? Kérdezte *Andrej* izgatottan, amint a ló lassan ügetni kezdett.

— Igen, mindnyájan egészségesek, — szolt *György*.

Ezen természetesen azt kellett értenünk, vajjon nem tartoztatnak-e le az utóbbi időben senkit közülük; a közönséges egészség dolga sokkal kevésbé fontos, hogy sem az öszeesküvők között arról szó essék.

— Akkor hát szép időben jövök, jegyezte meg *Andrej*.

— Nem egészen, felelt *György* kitérőleg — hanem arról később.

Szemével a kocsi felé intett, aki éppen előttük tlt. Egy pétervári nyitott bérkocsi nem éppen a legjobb hely politikai újságok tárgyalására.

(Folytatás következik.)

szerző becsülte csak meg Rubinstejnt azzal, hogy ott volt a megnyitás napján. A zeneakadémia növendékei is elmentek, de igaz és a nagy komponistát megillető díszes ünnepségről szó sem volt.

Napirend.

Naptár. Péntek, december 14. — Római katolikus: Nikáz pl. — Protestáns: Nikáz. — Görög-ország: (december 1.) Nahum. — Zsidó: Kislev 22. — Nap két 7 óra 26 perccor. — Nyugszik 3 óra 52 perccor. — A hold két: délelőtt. — Nyugszik délelőtt 11 óra 40 perccor. A kereskedelmi miniszter fogad délután 4 órakor. Ismeretterjesztő előadás az Iparművészeti Múzeumban délután 5 órakor. Közös hadseregbeli utóellenőrzési szesze d. e. 9 órakor a Mária Terézia-laktanyában a haditengerészetéhez, vasúti és lávra-erzedekekhez, ruhatarakhoz tartozókat. Szabad Lucevni előadás a IV. ker. közs. főreáliskolában délután 6-7-ig. Gutenberg Pál: Amerikai és angol trade Unionok. Requiem Steiner püspökért délelőtt 9 órakor az egyetemi templomban. Bemutató előadás a Nemzeti Színházban. Alberti Werner hangversenye a Royalban. A főváros pénzügyi és gazdasági bizottságának ülése délelőtt 10 órakor. A Nemzeti Szalon kiállítása délelőtt 9 órától este 8-ig. Belépődíj 1 korona. Téli Tárlat a Múcsarnokban délelőtt 9 órától délután 4 óráig. Nemzeti Múzeum. Régiségtár, nyitva délelőtt 9 órától délután 1 óráig. Többi tárla 1 korona belépődíj mellett tekinthető meg. Országos Képtár és Dürer-kiállítás az Akadémiában délelőtt 9 órától 1 óráig. Iparművészeti múzeum zárva. Földművelésügyi múzeum nyitva délelőtt 9 órától 12-ig, és délután 2 órától 5-ig. Mezőgazdasági múzeum délelőtt 9 órától délután 1 óráig. Földtani múzeum zárva. Közlekedési múzeum a Városligetben délelőtt 9 órától 12 óráig. Délután 3 órától 5 óráig. Magyar kereskedelmi múzeum az iparcarnokban d. e. 9-10-ig. Szabadalmi levéltár (Erzsébet-körút 19.) nyitva délelőtt 9-1 óráig. Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9-12-ig és délután 2-8-ig. Múzeumi könyvtár nyitva d. e. 9-1-ig. Akadémiai könyvtár nyitva délután 3-7-ig. Iparművészeti múzeumi könyvtár nyitva délelőtt 10-12-ig és este 7-10-ig 9 óráig. A magyar királyi központi statisztikai hivatal nyilvános könyvtára és tórképgyűjteménye (II. Oszlop-utca) nyitva délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. Az új országúti közlekedésnek és lépcsőháza délelőtt 9 órától este 6 óráig. Belépődíj 1 korona. Menőegyesület helyisége reggel 8 órától este 6-ig. Állatkert a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság: VII. kerület Kerespesi ut. 20. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-10-ig délután 2 óráig. Tudakozó osztály és kereskedelmi szakkönyvtár VII. Kerespesi ut. 22. sz. Hivatalos órák délelőtt 9-12 óráig és délután 3-5 óráig. A hazai termékek állandó kiállítása, (a Keleni mintárai és kereskedelmörtörténeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás, melyben az üzletvezetés árusításokat is eszközöl) a városi iparcarnokban nyitva: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 2 órától 4 óráig. A külügyi kirendeltségek központi üzletvezetése (Magyar kereskedelmi részvényszerűség) V. Váci-körút 32. szám alatt.

Szórakozó helyek.

New York-kávészab minden este hangverseny a honvédzenekar által, felhívta Radics és Balogh zenekarokkal. Hanusz kávészab Király-utca sarkán, esténként a nagy kir. honvédzenekar hangversenye. Ferenczi kávészab. Csóka nemzeti zenekarának hangversenye. Tátra kávészab. Király-utca Tordajó női zenekarának hangversenye. Hazám kávészab. Horváth Jancsi jeles zenekarának hangversenye. Monopol kávészab Váci-körút 37., minden este Oláh Sándor zenekarának hangversenye. Folles Caprice kiváló új műsor. Somossy Orfeum válogatott műsor. Union szálloda, díszes nagy étterem, villanyvilágítás, specialitás kerékpár-terem. Putzer György éttermében Deák-ter, minden este Schreier hegedű-hangversenye. Erdélyi minta vendéglő. Dalszínház-utca, a fővárosi közönség találkozó helye.

KÖZGAZDASÁG.

A malomiparért.

Budapest, december 13.

A magyar fővárosi malomgyeulesetet alkotó budapesti malomvállalatok tulajdonosai és a részvénytulajdonosok igazgatósági elnökei és vezető igazgatói ma tisztelték Szeil Kálmán miniszterelnököt és Hegedüs Sándor kereskedelmi minisztert, hogy a liszt-kivétel emelését célzó intézkedésekhez a kormány támogatását kérik. A küldöttséget, melyhez a fővárosi választó kerületek országgyűlési képviselői közül Berzevics Albert, Badozca János, Tolnay Lajos és Mezei Mór, valamint a budapesti kereskedelmi- és iparkamara elnöke Lányi Leó csatlakoztak, dr. Falk Miksa országgyűlési képviselő vezette.

Dr. Falk Miksa előadta a malomok kérelmét, melynek teljesítése sem áldozatot, sem másnak károsodását nem kívánja meg, hanem csak arra törekszik, hogy a főváros és az ország egyik legjelentősebb iparágának fejlődése meg ne akasztassék, hanem a budapesti malomok kiviteli érdekei érvényesülhessenek. Élénk színekkel vázolta a malomipar helyzetét

és az e helyzetben való javítás szükségét és a miniszterelnöknek, mint a kabinet fejének, a kereskedelemügyi miniszternek pedig, mint az illetékes tárca vezetőjének, pártfogásába és támogatásába ajánlotta a malomoknak külön memorandumban foglalt kérelmét. A bérelem lényegét még ezen kívül meggyeri Krausz Lajos, a Malomgyeuleset alelnöke is bővebben kifejtette.

Szeil Kálmán miniszterelnök válaszában hangsúlyozta, hogy az ország gazdasági érdekeit, minden állásban, melyet a közélet terén betöltött, igyekezett előmozdítani és hogy alaposan ismeri a malomipar helyzetét és a liszt-kivétel jelenlegi bajait. A fennálló helyzetben való javítás módjait felől is fog majd magának információkat szerezni és támogatni fogja a ressort-miniszternek e részben teendő javaslatát. Közvetlenül sem kíván az ügy megoldására befolyást gyakorolni, mert a megoldás a tárca vezetőjének ügye, de a malomok számíthatnak arra, hogy meg fogja tenni azt, amit mint a kormány elnökének megtennie módjában lesz.

Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter dr. Falk Miksa beszédére válaszolva, megnyugtatta a malomok képviselőit arról, hogy amit a liszt-kivétel érdekében az államháztartás további megterhelése nélkül tenni lehetett, azt megtette eddig és hajlandó megtenni ezután is. Számszerű adatokat hozott fel, hogy kimutassa azokat az áldozatokat, amelyeket az őrségi forgalom megszüntetése óta a liszt-kivétel érdekében hozni kellett, amely áldozatot azonban malomiparunk és liszt-kivételünk érdekében szükségesek és elkerülhetetlenek voltak. Elismerte a miniszter azt is, hogy a legutolsó három hó liszt-kivételére vonatkozó statisztikai adatok szerint a liszt-kivétel általában csökkenést mutat és különösen figyelembe veendő, hogy ez általános csökkenés mellett kisebbedik a budapesti malomok aránya a lisztexportban, amennyiben míg tavaly a megfelelő hónapokban a vidéki malom részvétele a lisztexportban mintegy 8%-ot tett, az idei kisebb liszt-kivételben a vidéki malom részvétele 16%-ot tesz. A miniszter kijelentette, hogy a budapesti malomok liszt-kivételének e csökkenése komoly tünet, melynek orvoslása elől nem szabad elzárkózni és ennek következtében megfontolás tárgyává kívánja tenni, hogy a következő három szempont figyelembe tartása mellett, hogy tudniillik az államkincstár további megterhelése elkerültesse, a jelenlegi tarifarendszer meg ne bolygattassék és a vidéki malomok fejlődő lisztexportja csorbát ne szenvedjen, mely intézkedések volnának teendők a lisztexportnak emelése és a budapesti malomok exportpotenciájának fenntartása érdekében. A miniszter felszólította a malomgyeulesetet, hogy ez iránt konkrét javaslatokat tegyen és a minisztérium tarifaosztályának vezetőjével közvetlen érintkezésbe boosátkozzék.

A malomgyeuleset tagjaira ugy a miniszterelnök, mint a kereskedelemügyi miniszter válasza a legkedvezőbb benyomást tette és remélhető, hogy a Budapest malomiparára nézve olyannyira fontos ügy kedvező és minden érdeket kielégítő megoldást fog nyerni.

Ipar- és kereskedelem.

A gazdasági munkásokért. A hivatalos lap mai számának közlése szerint az országos gazdasági munkás- és cselédszervelet létesítéséről szóló törvény 1901. január 1-én lép életbe. A földmívelésügyi miniszter az életbeléptetésre és a végrehajtásra vonatkozó rendelet kiadásául egyidejűleg kinevezte a központi igazgatóság elnökét s az igazgatósági tagokat, akik a törvény értelmében semmiféle javadalmazást nem kapnak s teljesen díjtalanul látják el a teendőket.

Elnök: gróf Keglevich Gábor főrendiházi tag, a pest-vármegyei gazdasági egyesület elnöke. Igazgatósági tagok: gróf Almásy Imre főrendiházi tag, a jázsnagy-kun-szolnokvármegyei gazdasági egyesület elnöke, Forster Géza az országos magyar gazdasági egyesület igazgatója, dr. Gaal Jenő min. tanácsos, műegyetemi tanár, Justh Ferenc országgyűlési képviselő, König Gyula miniszteri tanácsos, műegyetemi tanár, Kristóffy József országgyűlési képviselő, Lévy Lajos országgyűlési képviselő, gróf Majláth József f. h. tag (Perbenyik), Makfalvy Géza országgyűlési képviselő, dr. Návay Lajos vármegyei főjegyző (Makó), Sváb Károly főrendiházi tag, gróf Wass Béla országgyűlési képviselő. Az ügyvezető-igazgató teendőinek ellátásával ideiglenesen megbizva: dr. Fáy Gyula miniszteri segédtitkár.

A most kinevezett igazgatóság megbízatása egy évre szól. Ez év eltelte után a törvény szerint három évenként az igazgatóság újabb alakítatit akként, hogy az igazgatóság elnökét és négy tagját a földmívelésügyi miniszter nevezi ki, négy tagot az alapító gazdák, négy tagot pedig a helyi bizottságok, révén a munkások és cselédek választanak.

Az éptőparosok hitelesítő védőegyesülete, a melynek alakítását az Országos Iparegyesület végrehajtó bizottsága kezdeményezte, tegnap tartotta meg alakuló közgyűlését az Iparegyesület üléstermében, a szakmabeli iparosok élénk érdeklődése mellett. Míután felolvasták az eddig tagokul jelentkezettek névsorát, a közgyűlés egyhangulag kimondotta a megalakulást és elfogadta a bemutatott alapszabálytervezetet és megválasztották a tisztkart és az igazgatóságot.

Vásároszarnok. (Vámos és Bruszt hatósági közvetítők üzleti jelentése.) Mai forgalmunk csendes mederben folyt le. Eladtunk vidéki marhahús hátulját 76-90 fillérrel, elejét 76-90 fillérrel minőség szerint. — Borjú, hosszal mérve, 76-90 fillér jegyez. — Sertések szonasztól 72-78 fillérrel voltak forgalomban. — Birka olesó, kilója 40-50 fillér. — Szópós

malac, fehérre tisztva, 1.20-1.30 korona kilója. — Vadfélékben gyérek a hozatalok. Száraz fejlett nyul darabja ma 2.50 korona nagy tételekben. Szarvas kilója 60-66 fillér, az 1.20-1.30 korona egészben. Vadszarnyasok közül fácskakas a legkeresettebb, párjáért 7.-7.50 koronát, fácskokért 6-7 koronát, fogolyért 2.40-2.60 koronát értünk el páronként. — Tojás ára nem változott. Mai jegyzés 90-92 korona eredeti ládánként. A vételekvi csendes. — Vágott lud kilója 96-104 fillérrel kelt. Szép jó husban lévő pulyka kilójáért ma 1.-1.20 koronát fizettek. Jérec pulyka különösen keresett. Beküldését ajánljuk. — A mai piacon rántani való csirke 1.20-1.40 korona, sütni való 1.60-2.20 korona, tyuk 2.-2.40 korona. Káppan hizott 3.-3.60 korona, sovány 2.40-2.80 korona, hizott pulyka 6-8 korona, sovány 4.50-5.20 koronával kelt páronként minőség szerint. A karácsonyi vásárra már most keresettek: méz, máj, dió, melyekből nagyobb tételek beküldését ajánljuk.

Szarvasmarhavásár. (A budapesti marhavásártéri vásári pénztár részvényszerűség tudósítása.) Felhajtás: Vágómarhák. Magyar ökr 1099 darab, magyar tehén: 462 darab, szerbiai ökr 732 darab, szerbiai tehén 52 db, boszniai ökr — drb, boszniai tehén — drb, bivaly 74 drb, bika 114 darab, összesen 2533 drb. Gazdasági marhák: Igás- és hizalmi való ökr 8 darab, fejős tehén 122 darab, igás bivaly — darab, tinó — darab, bika — darab, üsző — darab. Eladási árak ezen tudósítás zártáig, vágómarhákért: Magyar hizott ökr, legjobb minőségű 60.-K-től 64.-K-ig, kivételesen — K-től 100 kilónként élő sulyban, középminőségű 52.-K-től 58.-K-ig, silányabb minőségű 46 K-től 50 K-ig. Magyar legelőmarha jobb minőségű 40 K-től 54.-K-ig, kivételesen — K-ig. Silányabb minőségű 42 K-től 48 K-ig. Tarka hizott ökr, legjobb minőségű 60 K-től 66.-K-ig, kivételesen — K-ig, középminőségű 52 K-től 58.-K-ig, silányabb minőségű 45 K-től 50 K-ig. Szerb és boszniai ökr legjobb minőségű 48 K-től 61.-K-ig, kivételesen — K-ig, silányabb minőségű 40.-K-től 46.-K-ig. Bika jobb minőségű 52 K-től 62.-K-ig, kivételesen — K-ig, silányabb minőségű 42.-K-től 50.-K-ig. Bivaly 32 K-től 44 K-ig, kivételesen — K-ig. Magyar tehén 40.-K-től 52.-K-ig, kivételesen — K-ig. Tarka tehén 42.-K-től 64.-K-ig, kivételesen — K-ig. Mind 100 kilónként élő sulyban. Gazdasági marhákért: Igás ökr elsőrendű — K-től — K-ig, kivételesen — K-ig métermázsánként, — K-től — K-ig páronként, közép minőségű — K-től — K-ig 100 kilónként — K-től — K-ig páronként, silányabb minőség — K-től — K-ig 100 kilónként, — K-től — K-ig páronként. Hizalmi való ökr fehér 100 kg.-kint — K-től — K-ig. Fejőstehen keresettségű szines 140 K-től 230 K-ig darabonként, bonyhádi faj 240 K-től 330 K-ig darabonként, kivételesen — K-től — K-ig. Igás bivaly — K-től 550.-K-ig páronként.

Budapesti sertés-konzumvásár. A ferencvárosi petróleum-rakodónál lévő székes-ferencvárosi sertés-konzumvásár árgyűlése 1900. évi december 13. Készlet 1216 darab. Erkezett 1500 darab. Összesen 2716 darab. Eladott 1500 darab. Maradt 1216 darab. Napi árak: 120-180 kilogramm sulyban 72-80 koronáig, 220-280 kilogramm sulyban 76-88 koronáig, 320-350 kg. sulyban 78-88 K-ig. Öreg nehéz páronként 400-500 kilós 76-86 koronáig. Malac 50-100 kg-ig 66-76 korona. A vásár hangulata lanyha.

Bécsi juhvásár. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai juhvásáron a felhajtás 2160 darab juh volt. Az árak hanyatlottak. — Arak kilogrammonként: kiviteli juh 40-48 fillér, kiv. — fillér, selejtes juh 34-42 fillér.

Bécsi szurómarhavásár, december 13. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A mai vásárra felhoktak: 3666 drb borjú, 3019 drb élő sertés, 3612 drb levágott sertés, 421 drb levágott juhot, 293 drb bárányt.

Eladási árak: Levágott borjú 90-80 fillér, elsőrendű 82-92 f. kiv. — fillér, élő borjú 58-98 fillér, elsőrendű — fillér, fiatal sertés — fillér, kivételesen — f. levágott nehéz sertés 76-95 fillér, kivételesen — fillér, husra hizalt sertés — fillér, zsirra hizalt sertés fillér, könnyű sertés 68-86 fillér, elsőrendű sülős 80-96 fillér, élő juh — fillér, levágott juh 50-76 fillér, bosnyák silányabb sertések — fillér, kilogrammonként. Bárány 10-12 korona, kivételesen — korona páronként.

A budapesti gabonatózsdé.

Budapest, december 13.

A készáruipiac ma a teljes üzletelenség képét mutatja. [A malomok tartózkodók vételkedve mellett elkeit 8000 métermázsá változatlan áron. A többi gabonaneműek közül elkeit árpából 800 métermázsá, rozsából 250 métermázsá.

Eladott: Buza. Tiszavidéki: 100 mm. 79 k. 7 K. 65 f.; 400 mm. 79 k. 7 K. 65 f., 100 mm. 76 k. 7 K. 60 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 45 f., sárga, 100 mm. 78 k. 7 K. 62 1/2 f., 100 mm. 78 1/2 k. 7 K. 30 f., 300 mm. 78 k. 7 K. 65 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 40 f., 100 mm. 77 1/2 k. 7 K. 50 f. Pestvidéki: 100 mm. 78 1/2 k. 7 K. 50 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 50 f., 400 mm. 77 k. 7 K. 27 1/2 f., malomba, 200 mm. 76 1/2 k. 7 K. 25 f. Bácskai: 200 mm. 76 k. 7 K. 10 f.; 600 mm. 75 k. 7 K. 22 1/2 f. Erdélyi: 300 mm. 77 1/2 k. 7 K. 20 f. Makói: 1100 mm. 78 k. 7 K. 40 f. Mind három hónapra. Arpa: 500 mm. 5 K. 50 f., 300 mm. 6 K. 25 f. Rozs: 250 mm. 6 K. 95 f. Középszűrésű mellett.

A készru hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktőzsde szokásai szerint, kézpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

Table with columns for 'B u z a', 'Kilós', 'K.-10l', 'K.-1g', 'Kilós', 'K.-10l', 'K.-1g'. Lists various types of wheat and their prices.

Table with columns for 'Egyéb gabonafélék', 'Kilós', '50 kilogramm ára', 'K.-10l', 'K.-1g'. Lists other grain types like rye, barley, etc.

A határidőszlet folyamán a következő kötések történtek: Buza áprilisra: 7.42-7.43-7.41-7.40. Rozs áprilisra: 7.17-7.18-7.16-7.15. Zab áprilisra: 5.62-5.61-5.60. Tengeri májusra: 4.89-4.87-4.83.

Déli egy órákor a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén: Buza áprilisra: 7.39 pénz 7.40 áru. Rozs áprilisra: 7.16. Zab áprilisra: 5.61. Tengeri májusra: 4.86. Repce augusztusra: 12.85-13.95.

Délután fél 5 órákor zárul: Buza áprilisra: 7.39-7.40. Buza 1901. októberre: 7.55-7.16. Rozs áprilisra: 7.16-7.17. Zab 1901. áprilisra: 5.58-5.60. Tengeri májusra: 4.84-4.85. Repce augusztusra: 12.85-13.95.

A budapesti értéktőzsde.

A tegnapi estéi külföldi zárlatok ismét magababak voltak, mely körülmény azonban az itt fennálló üzletlenség közepette visszhangra nem talált. Az összes vezető értékek csekély eltéréseket mutattak. A zárlat nyugodt volt.

A helyi piac némileg el volt hanyagolva. A déli tőzsdén az üzletlenség még nagyobb foka következtében úgy az internacionális, mint a helyi értékek némi árvesztéséget szenvedtek. A valuták és érváltók mozdulatlanok. Az előződsde nyugodt.

Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 678.75-680. Osztrák hitelrészvény 670.25-672.25. Osztrák-magyar Államvasút 664.-664.50. Rimamurányi vasúti 489.-. Koronajáradék 92.10 korona.

A déli tőzsde csendes. Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 678.75-680. Osztrák hitelrészvény 669.50-670.75. Osztrák-magyar Államvasuti részvény 662.75-663.50. Rimamurányi vasúti 488.50-489.-. Déli vasút 110.50-111.-. Közúti vasút 594.-595.-. Koronajáradék 92.10 korona.

Forgalombá került: Kereskedelmi bank 2565.-2570.-. Luja-malom 305.-312.-. Adria 465.-468.-. Városi villamos 295.-296 korona.

Utőződsde. A 4 órai zárlatok maradt: Osztrák hitelrészvény 669.-. Magyar hitelrészvény 679.-. Leszámitoló bank részvény 427.-. Rimamurányi vasútrészvény 487.-. Osztrák-Magyar Államvasút 663.-. Közúti vasút részvény 594.-. Villamos vasút részvény 295.- korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonzerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyzőbizottság hivatalosan a következő ár-folyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna magyar 43.-48.- korona, vörös aprószemű 53.-55.- korona, vörös erdélyi - korona, vörös bányászi - korona, középszemű 60.-63.- korona, nagyszemű 65.-68.- korona. Disznózsír: budapesti: 58.-53.50 korona, vidéki - korona. Táblaszalonna: légenszártított vidéki - korona, városi 4 darabos 44.50-45.-, korona, 3 darabos 46.50-47.-, korona, füstölt - korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 15.-15.50 korona, 120 darabos 16.-16.50 korona, 100 darabos 17.-17.50 korona, 85 darabos 14.25-14.50 korona, azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 15.25-15.50 korona, 100 darabos 16.25-16.50 korona, 85 darabos - korona. Szilvaiz: szlavóniai - korona, szerbiai 13.25-18.50 korona, azonnal való szállításra.

A bécsi értéktőzsde.

Az előződsdén nagyon kedvezőlen és gyenge a hangulat.

Déli tőzsde szünetlen gyenge és teljesen forgalom nélküli. Zárlat valamivel javult.

Bécs, december 13. (Magyar értékek zárulata.) 4%-os aranyjáradék 117.10. Tiszai és szegedi kölcsön sorsjegy 139.50. Magyar vasúti kölcsön ezüstben 99.05. Magyar keleti vasúti Állami kötvény 117.50. Magyar leszámitoló- és pénzváltóbank 426.-. Rimamurányi vasútrészvény 489.-. Magyar koronajáradék 92.05. 4%-os Magyar földhitelbank, kötvény 91.40. Magyar hitelbank részvény 676.-. Magyar nyerceményi kölcsön sorsjegy 167.25. Kassa-oderbergi vasúti részvény 350.-. Magyar kereskedelmi bank 2565.- Magyar cukoripar -.

Bécs, december 13. (Osztrák értékek zárulata.) 4 2/3%-os papírjáradék 98.50. 4%-os osztr. aranyjáradék 118.30. 1960-iki sorsjegy 135.-. Osztrák hitelsorsjegy 401.-. Angol-osztrák bank 269.50. Bécsi bankgyűléslet 466.-. Osztrák-magyar bank 1691. Déli vasút 109.50. Dunagőzhajózási részvény 750.-. Dohányrészvény 296.50. Császári és királyi arany 11.26. Német bankváltók 117.65. 4 2/3%-os ezüst járadék 93.10. Osztrák koronajáradék 93.40. 1864-iki sorsjegy 198.50. Osztrák hitelintézet részvény 671.-. Unionbank 548.-. Osztrák Landerbank 408.-. Osztrák-magyar államvasút 664.-. Elbavölgyi vasút 470.-. Alpesi bányarészvény 442.-. 20 frank. arany 19.15. Londoni váltóár 240.25. Bécsi Tramway Lít B. 243.50. Bécsi Tramway Lít A. 252.-. Lipót kohó 375.-. Az irányzat csendes.

Bécs, december 13. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magányforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 671.75. Magyar hitelrészvény 677.-. Angol-Osztrák bank 270.-. Bécsi bankgyűléslet 467.-. Union bank 549.-. Landerbank 408.50. Osztrák-magyar államvasút részvény 664.-. Lombard 110.-. Elbavölgyi vasút 470.-. Északnyugati vasút részvény 455.-. Dohányrészvény 297.-. Rimamurányi vasúti 489.-. Alpesi bányarészvény 438.-. Májusi járadék 98.50. Magyar koronajáradék 92.05. Török sorsjegy 107.-. Német: birodalmi márka 117.50. Napoleon d'or 19.15.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, december 13. (Tőzsdéi tudósítás.) A jelzőlog-bank ártérje okozta kedvetlenség megbénítja a vállalkozó kedvet, ammi is inkább, mert a jelzőlogban zárlatkezelésben való eladás megbiztosok még most is igen nagyok, az első sorban érdeklint intézkedni nyilatkozta és a porosz jelzőlogbank zárlat-levél bírtokosai érdekében indított segítségükre dacára. Ennek következtében a spekulatív értékek árfolyamai hanyatlottak, ellenben a járadékok a spanyolok kivételével szilárdak voltak. Vasutak közül amerikaiak New-Yorkra szilárdak, svájciak pedig a központi vasutnak szabad kőből való visszavásárlására vonatkozó szerződés megkötésére élénkek és emelkedők. Zárlat után bágyadt volt az irányzat az iparértékeknek a készpénzre való hanyatlására. Magánleszámitolási kamaláb 4/3 százalék.

Berlin, december 13. (Zárlat.) 4 2/3%-os papírjáradék 98.25. 4%-os osztrák aranyjáradék 100.30. Elbavölgyi vasút -.-. Magyar koronajáradék 92.60. Osztrák-magyar Államvasút 142.10. Kassa-oderbergi vasút -.-. Bécsi váltóár 84.85. Magyar vasúti beruházási kölcsön 101.25. Alpesi bányarészvény -.-. Disconto-Commandit 176.-. Általános vállamoság Edison 198.75. Gelsenkircheni 188.40. Laura-kohó 200.-. 4 2/3%-os ezüstjáradék 98.10. 4%-os magyar aranyjáradék 98.10. Osztrák hitelrészvény 210.60. Déli vasút 25.75. Károlyi Lajos vasút -.-. Orosz bankjegyek 216.55. 4%-os új orosz kölcsön 90.40. Török dohányrészvény -.-. Olasz járadék 95.25. Magyar hitelbank -.-. Dynamit Trust 151.25. Harpeni 174.50. Az irányzat bágyadt.

Hamburg, december 13. (Zárlat.) 4 2/3%-os ezüstjáradék 97.80. 1860. sorsjegy 135.75. Déli vasút 26.-. 4%-os osztrák aranyjáradék 100.25. Osztrák hitelrészvény 210.85. Osztrák-magyar Államvasút 141.75. Olasz járadék 94.95. 4%-os magyar aranyjáradék 98.60. Az irányzat nyugodt.

Frankfurt, december 13. (Zárlat.) 4 2/3%-os papírjáradék 98.30. 4%-os osztrák aranyjáradék 100.30. Magyar koronajáradék 92.80. Osztrák-magyar bank 121.60. Déli vasút 26.10. Elbavölgyi vasút -.-. Londoni váltóár 203.95. Bécsi bankgyűléslet 117.60. Villamos részvény 126.53. 3%-os magyar aranykölcsön -.-. 4 2/3%-os ezüstjáradék -.-. 4%-os magyar aranyjáradék 98.20. Osztrák hitelrészvény 210.50. Osztrák-magyar Államvasút 142.30. Északnyugati vasút -.-. Bécsi váltóár 849.33. Párisi váltóár 812.83. Unionbank -.-. Alpesi bányarészvény 220.-. Az irányzat gyenge.

Páris, december 13. (Zárlat.) Osztrák-magyar Államvasút -.-. 4%-os osztrák aranyjáradék 100.-. Osztrák Landerbank 445.-. 3%-os francia járadék 102.05. Ottomanbank 541.-. 3 1/2%-os francia járadék 103.-. Alpesi bányarészvény -.-. Déli vasút -.-. 4%-os magyar aranyjáradék 100.50. Párisi bankrészvény 10.60 Olasz járadék 95.65. Francia földhitel. járadék 101.82. Osztrák földhitelintézet részvény -.-. Török dohányrészvény 318.-. Az irányzat bágyadt.

Berlin, december 13. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. 4%-os magyar aranyjáradék 98.10. Magyar koronajáradék 92.80. Osztrák hitelrészvény 210.70. Osztrák-magyar Államvasút 172.-. Déli vasút 25.75. Északnyugati vasút -.-. Elbavölgyi vasút -.-. Orosz bankjegy kézpénz 216.65. Buschtienhradi -.-. Orosz bankjegy -.-. (Último.) Lombard -.-.

Frankfurt, december 13. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Árfolyamok januárra. Esti forgalom Osztrák hitelrészvény 210.75. Osztrák-magyar Államvasút -.-. Déli vasút 26.-. Osztrák aranyjáradék -.-. Olasz járadék -.-. Laura-kohó 200.50. Harpeni -.-. Discont 174.75. Alpesi -.-. Bécsi bankgyűléslet -.-. Az irányzat szilárd.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

December 13. A sertésüzlet irányzata csöndes. A) Hízott sertések (v. l. A) Magyar elsőrendű: Oreg nehéz (páronként 400 kilogramm felüli súlyban) -.-. fillérg. Oreg közép (páronként 300-340 kilogramm terjedő súlyban) -.-. fillérg. Fialat nehéz (páronként 320 kilogramm felüli súlyban) 97-98 -.-. fillérg. Fialat közép (páronként 251-320 kilogramm terjedő súlyban) 96-97 -.-. fillérg. Fialat könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) 96-97 -.-. fillérg. -.-. II. Magyar s z edet: Nehéz (páronként 280 kilogramm felüli súlyban) -.-. fillérg.

Közép (páronként 240-260 kilogramm súlyban) -.-. fillérg. Könnyű (páronként 260 kilogramm terjedő súlyban) -.-. fillérg. -.-. III. Romániai: Nehéz (páronként 300 kilogramm felüli súlyban) -.-. fillérg. Közép (páronként 250-320 kilogramm terjedő súlyban) -.-. fillérg. Könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) -.-. fillérg. IV. Romániai eredeti (Stachl). Nehéz (páronként 340 kilogramm terjedő súlyban) -.-. fillérg. Könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) -.-. fillérg. -.-. V. Szerbiai: Nehéz (páronként 260 kilogramm felüli súlyban) 91-93 -.-. fillérg. Közép (páronként 240-260 kilogramm terjedő súlyban) 88-90 -.-. fillérg. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 84-86 fillérg.

Sertésüzlet száma 1900. december 11. napján volt készlet 37.270 darab. - 1900. december 12. napján felhajtott 877 darab. 1900. december 13. napján elszállított 276 darab. 1900. december 13. napjára maradt készletben 37.877 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

- December 13. -

Kinevezések. A helyigymiszter Janauschek Gyula vezérkari testületből százados helyébe az Országos Községi Társaság-Bizottság tagja a m. kir. honvédelmi miniszterium képviselőtében Pfendesack Béla vezérkari testületből százados; az igazságügyminiszter Riha Sándor szegedi kir. ítélőtáblai írodatsztelt a zombori kir. törvényszékhez írodajagatóvá; a földmívelésügyi miniszter a magyarországi kincstári erőket kezelő erdőszekek létszámában Füstös Kálmán erdőmestert a busyhalvatai erdőhivatalhoz erdőtanácsossá, Karász István erdőmestert a székelyudvarhelyi erdőmesterré, a székelyudvarhelyi erdőhivatalhoz erdőmesterré, a m. kir. állami számvéviszkek elnöke Dr. Schöbitz Ferenc állami számvéviszkei számtisztart a IX. fizetési osztályba állami számvéviszkei számtisztart; a szegedi királyi ítélőtábla elnöke Valentin Arthur szentesi lakos végzett joghallgató a vezetése alatt álló kir. ítélőtábla kerületébe dijas joggyakorokkák; a marosvásárhelyi kir. ítélőtábla kerületébe Szarvas Kálmán kolozsvári lakos végzett joghallgató dijas joggyakorokkák; a debreceni királyi ítélőtábla elnöke Kocsy Pál máramaros-szigeti lakos végzett joghallgató a debreceni királyi ítélőtábla kerületébe ideiglenes minőségű díjtalan joggyakorokkák. A pécsi ítélőtábla elnöke Androsits István kapocsári lakos ügyvédjelölt a pécsi ítélőtábla kerületébe dijas joggyakorokkák, a kassai ítélőtábla elnöke Mihály Miklós díjtalan joggyakorokkát a kassai ítélőtábla kerületébe dijas joggyakorokkák nevezte ki; - az igazságügyminiszter a honmáni járásbírósnál ideiglenes minőségben alkalmazott Roth József írnokot és az aranyos-maróthi törvényszékénél ideiglenes minőségben alkalmazott Dr. Vincze Aurél ügyvédet ezekben az állásukban végleg megerősítette, Sebestény Lajos Béla szegedi járásbírósi intézet a pécsi ítélőtáblához tancsjezgyűl rendelte ki.

Pályázatok. Főérősségi állás a bosznia-hercegovinai országos kormány igazgatósága alatt álló hivataloknál 1901. évi január 15-éig. - Két jegyzői állás a szabadvári kir. törvényszékénél 2 hét alatt. - Aljegyzői állás a szegedi kir. törvényszékénél 2 hét alatt. - Pénzügyi tanácsosi állás a nagyhecsereki magyar kir. pénzügyigazgatóságnál 2 hét alatt. - Jegyzői állás a karánsebesi kir. törvényszékénél 2 hét alatt. - Albírói állás a győri kir. törvényszékénél 2 hét alatt. - Titkári állás a nyitrai kir. pénzügyigazgatóságnál 14 nap alatt. - Albírói állás a hatvani kir. járásbírósnál 2 hét alatt. Egri kir. törvényszék.

Időjelzés.

- Az Országos Meteorologiai Intézet hivatalos jelentése. -

Budapest, december 13.

A légnemzés maximum kissé nyugotabba húzóva, Nyugat- és Közép-Európa borítja. A depressziók pedig északnyugati, északi felől Európát és Délkelet-Európát borítják. Az idő Európá legmagyobb részében ködös és csak jelentéktelenülve csapadékok. A hőmérséklet északon emelkedett, egybült változatlan.

Nálunk az idő ködös és az északi Kárpátok kivételével száraz volt. A hőmérséklet a fagypontr körül van.

Küldetés: Ködös idő várható, helyenkint ködösövel és fagypontr körül hőmérséklettel.

Vizállás.

Table with columns for 'Dec. 13. 12. méter', 'Dec. 12. 12. méter'. Lists water levels for various locations like Tisza, Duna, Danubius, etc.

Advertisement for 'Titkos betegségeket' (Secret diseases) by Dr. Palocz I. v. körhál- orvos, specialista. Budapest, VII., Kerepesi-ut 10. Rendelés 10-5-ig és este 7-8 óráig. Külön férfi és női osztályok. Levélre kimerítő dírcétt válasz. Gyógyszerekről gondoskodunk.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Péntek, 1900. december hó 14-én.
Zárva.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Péntek, 1900. december hó 14-én.
Először;

Troilus és Kresszida.

Dráma 3 felvonásban. Írta Shakespeare. Fordította: Fábian István. Színpadalkalmazta: Beöthy László.

Személyek:

Priamus	Szigeti	Menelaus	Gabányi
Hector	Császár	Heléna	Hegyesi
Troilus	Beregi	Achilles	Szacsavay
Páris	Horváth	Ajax	Hetyényi
Cassandra	Fái Sz.	Ulysses	Iványi
Andromache	Hettyey	Diomedes	Mibályfi
Acneas	Gyenes	Patrolus	Pálffy
Calchas	Egressy	Thersites	Vizvári
Kresszida	Márkus	Alexander	Náday B.
Pandarus	Ujházi	Apród	Liget J.
Agamemnon	Beresényi		

Kezdeté 7 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.
Péntek, 1900. december hó 14-én.
A mikádó.

Japán operett 2 részben. Szövegét írta W. S. Gilbert. Ford. Rákosi Jenő. Zenéjét szerz. Arthur Sullivan.

Személyek:

A mikádó	Giréthy	Pitti-Sing	Blaba S.
Nanki Poo	Ledofsky	Peep-Bo	Gombaszögi
Katisha	Margó	Poo-Bah	Boross
Kokó	Sziklai	Pis-Tush	Mátrai
Yum-Yum	Szoer		

Kezdeté 7 1/2 órakor.

Jegyek a M. kir. Operaház, Nemzeti és Magyar Színház előadására kaphatók és előjegyezhetők Bárd Ferenc és Testv. zeneműkereskedéseiben Kossuth Lajos-utca 4. sz. és Andrássy-ut 42. sz. a. valamint a New-York kávéházban. (Telefon.)

VIGSZÍNHÁZ.

Péntek, 1900. december hó 14-én.
Harmadszor:

A feleségem nem sikkes.

Vígjáték 3 felvonásban. Írták Busnach és Debrit. Fordította Göth Sándor.

Személyek:

Chaponet	Hegedüs	Saturnin	Szerényi
De Prefol	Góth	Beaucresson	Gyönyöri
Barbotin	Balassa	Alexis	Bárdi
Chaponet Raul	Tapolczai	Nanine	Haraszthy
Gabriella	Csillag T.	Montezuma	Pécsi
Eulalia	Nikó L.	Guadalquivir	Berzetei

Kezdeté 7 1/2 órakor.

NÉPSZÍNHÁZ.

Péntek, 1900. december hó 14-én.
Napfogyatkozás.

Bohózatos daljáték 3 felv. Szövegét és zenéjét írta: ifj. Bokor József.

Személyek:

Csalavahaj	Németh	Smitt	Horváth
Azra, leánya	Küry	Mariska	Bojár T.
Kinkán	Uvári	Bözöke	Harmath
Dümbürgin	Kovács	Jucika	Vasvári
Csicska	Erdélyi	Sárka	Rózsa
Palmerston	Hegyi	Zsuzsika	Nyiri

Kezdeté 7 órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ

Péntek, 1900. december hó 14-én.
A XIX. század.

Előadás 3 felvonásban, egy előjattékkal. Írta Pekár Gyula.

Kezdeté 1/8 órakor.

Somossy Mulató

(Nagymező-utca).

Albrecht Ferenc, igazgató.

Péntárnyítás 7-ór. Az előadás kezdete 8-ór.

FREGOLI!!

vendéglátóknak hatásos sikere.

Ma:

„A becsület.”

Színpadon szerkesztett újság.

Fregoli nyomda: 9 személy. Előadja:

Fregoli Lipót ur.

Történet az újságigazgató irodájában.

A földszinti ülőhelyek helyéről:

1-8. sorig ... frt 2.50 | 9-18 sorig ... frt 1.80

Jegyek ezen igen érdekes vendéglátóknak kaphatók a Mulató nappali pénztárában 9-1 óráig és délután 3-tól és este a pénztáránál, ugymint Weiss A. nagytárszó Károly-körút 26., tőzsde Andrássy-ut 38. és 26. szám alatt egész napon át.

Vasárnap, december 16-án d. u. 1/4-ór:

Fregoli vendéglátó

egész a műsorral, mérsékelt helyárak mellett.

FOLIES CAPRICE.

Ma fellép a szalon bűvész

Lachowski v. Berghoff.
Die Erbschleicher.

Előzőleg:

Üsd vissza!

Cigányzene a pompásan berendezett télikertben.

Ehrbar zongorák és pianinók!!!

Gyönyörű zongorák és pianinók kiállítása, köztük néhány a modern (secsessző) stílusban! **Látványosság!** Az elismert legjobb és legfinomabb zongorák az egyedüli képviselői!

Heckenast Gusztáv
zongoraterme
IV., Gizella-tér 2. sz., Váci-utca sarkán.

Kitüntetve ezüstéremmel Párisi világkiállítás 1900.

Kitüntetve az ezredévi orsz. kiállításon.

Donáth Sándor

tajpípa-metsző

BUDAPEST.

Kossuth-Lajos-utca 3

Ajánlja dus rakitárát

szájt készítőanyagát

tejték- és borosyán-

árúkból, címer,

monogram, autogram

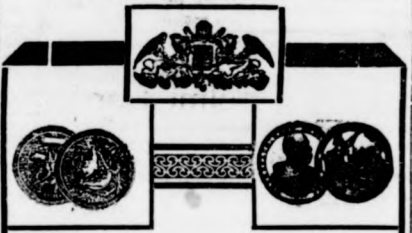
legfinomabb kivitelben.

Különlegességek spanyol tajtékban.

Valódi angol papipák

legnagyobb választékban. Nagy rakitár meggy- és természetfő stábotokban, u. sz. ében- és ligyőfa esztigonygyűjteményekkel, valamint eszotok. PIPAÁRLAPOK ingyen és bérmentve.

Karácsonyi ajándéknak

legcélszerűbb egy

INTONA

családi hangszer.

E közkedvelt hangszeren el lehet játszani a legszébb és legújabb magyar vagy más tatarozás szerinti nótákkal számban minden zeneművel együtt.

Ára 10 forint. Nagyobb alaku 12 forint.

A kották drága (érelől) 90 krajczár.

STERNBERG ARMIN és TESTVÉRE

cs. és kir. udv. hangszergyár. Alkalmos hangszertároltár és

KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

Kerepesi-út 36. szám.

Zongora-termék: Kossuth Lajos-utca 22. sz. (Károly-körút sark). Zenepalota.

Illusztrált árjegyzék ingyen kapható csak meg kell nevezni, hogy miféle hangszerről kívánatik az árjegyzék.

Ajándék

Karácsony és Újévre.

Étkészlet	6 személyre	26 drb	6	frttól	10 frttig
	8	42	15	75	
Kávékészlet	6	15	375	18	
Teakészlet	6	15	4	20	
Mocakészlet	6	15	4	20	
Mosdókészlet	4,50,	5,-	6,-	6,50,	7,50, 9,-
	10,-	12,-	15,-	20,-	forintig.
Üvegkészlet	6 személyre	39 drb	6,50,	7,50,	8,50,
	9,-	10,-	18,-	24,-	frttig, asztali
					ebédlő, szalon- és hálószobalampok.

Glaser Lipót IV., Egyetem-utca II. sz. (gr. Károlyi palotával szemben.)

A közelgő karácsony alkalmából a következő cikkeket ajánl

PALAIS ROYAL

Orlay Sándor perzsa csász., spanyol kir. udv. szállító
Budapest, Koronaherceg-utca 8. sz.

Gyémánt-utánzatok
párisi legyezők,
bórdíszműárúk,
chinai ezüstárúk
gyári áron.

Második bővített kiadásban, csinos kiállításban és tetszetős alakban

MIRJAM.

Írta: Dr. Kiss Arnold, veszprémi főrabbi. Remek nyelvvellett nők számára írott magyar nyelvű zsidó imádságos könyv. Ára: Vászkonkötésben 2 frt 50 kr. Bőrökötésben 3 frt 50 kr. Csonttánuatu díszes kötés 5 frt. Legfinomabb bőrökötés 6 frt. Kapható: a „Budapesti Napló” kiadóhivatalában József-körút 18.

Fényképészeti felvételek

minden árban.

Nagy díszkatalógus 60 kr. (Vételek nélkül az összeg visszatérítendő.)

Az éppen most jelent új árjegyzék napján.

Lechner R. (Müller Vilmos)

cs. és kir. főosztályos udv. kézműves.

(Művésztelek.) Bécs, Graben 31.

(Szervezett műhelyek.)

Műfogak és fogsorok

10 évi írásheli jártatás mellett.

Műfogak szájpaddás nélkül.

Fog- és gyökérhúzás

fájdalom nélkül

KOOS M.

császári és királyi szabadalmazott műfogtermében.

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 34. szám,

a Rökus-kórházal szomszékban.

SZAKÁCSKÖNYVEK

Megjelent a

Képes Budapesti Szakácskönyv

hetedik kiadás. Szerkesztette St. Hilaire nyomán Zemplényi Szabó Antónia. Egy igazi magyar gazdasszony sem nélkülözheti. Negy szemes képpel, 53 fajnészettel, 58 új, kiváló recepttel. A több mint 1500 recepthez betűsoros tárgymutató van a könyv végén, melyben a keresett étel azonnal felállítható. Kiegészíti a szerény, polgári konyha igényeit éppen úgy, mint a legelőkelőbbét. Függelék: A magyar gazdasszony házikonyvára, melynek főbb részletei a következők: Butor tisztítás, ferek kiterítése, foltok kivétele, pipero-szerek, ecetkészítés, házi orvosságok. A könyv ára tartós felvászon kötésben 4 kor., díszkötésben 4 kor. 80 fill.

Erzsi néni Szakácskönyvei

a legcélszerűbb és leghasznosabb szakácskönyvek, melyek a szakácsművészet egy-egy ágát mutatják ki részletesen, és ezidő szerint páratlanul állanak a szakácsművészet irtadalmában.

A hal és vadfélék készítése című kötet közel 400 receptet közöl a legkülönbözőbb halak, nemkülönböző rákok, tengeri rákok, csigák, békák elkészítéséről. Ára köve 2 korona.

A tésták könyve. Főtt és sült tésták készítésének gyakorlati kézikönyve. Tartalma: borba való tésták, gombócok, metéltok, galusok és rétekek, pudingok, kucok és kocenyak, éremek, torták, teasütemények, cukor- és gyümölcsmázok. — Ára köve 2 korona.

How kell főzni? A gyümölcsök, fozélek stb. befőtt készítésének gyakorlati kézi könyve. — Ára köve 2 korona.

Megrendelhetők:

LAMPEL ROBERT (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udv. könyvkereskedésben
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 21.

Minden szó egyszeri beiktatás... naponapirellé betűkből 4 fill. Vastagabb betűkből 8 allér.

APÓK HIRDETÉSEK

A hirdesekre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal: József-körút 18. szám.

Levélbeli tudakozására ingyen adunk felvilágosítást, csak a válasza stílusos bélyeggel kell mellékelni. Tudakozásoknál a hirdetés számát a kiadóhivatalal mindig közölni kell.

Apró hirdeseket... Teréz-körút 34. sz. alatt.

Brener növények... Engelman Mór gyomgyógyász.

Frank Pál könyvtáros... IV. ker. Nagyvárad-utca 12. sz.

Jambrikovits... Erzsébet-körút 34. sz.

Eckstein Bernát... V. ker. Fűrdő-utca 4. sz.

Fischer J. D. ... V. ker. Zsámbok-utca 7. sz.

Goldberger A. V. ... IV. ker. Váci-utca 9. sz.

Haasenstein és Vogler... V. ker. Dorottya-utca 9. sz.

Leopold Gyula... VII. ker. Erzsébet-körút 34. sz.

Messe Rudolf... VII. ker. Károly-körút 9. sz.

Mezei Antal... V. ker. Gellai-ter (Háas-palota).

Schwarz József... V. ker. Marokkó-utca 4. sz.

Tencer Gyula... IV. ker. Szerviz-utca 8. sz.

Sikray Samu... Budapest, Váci-körút 23. sz.

Kernberg Rozália... VIII. ker. Múzeum-körút 18. sz.

Ifj. Nagel Ottó... Múzeum-körút 2. sz. (Nemzet-színház bérháza).

Nemetsek A. J. ... Péterfy-ter 3. sz.

Rohozni Ilona... Andrássy-út 48. sz.

Szabó Mór... IV. ker. Kossuth-utca 14. sz.

Sopronyi V. ... VIII. ker. Kerepesi-út 1. sz.

Toldi Lajos... II. ker. Fő-utca 2. sz. alatt.

Zsiper és König... Andrássy-út 4. sz. alatt.

Benda Józsefné... Andrássy-út 6. sz.

Blockner J. ... IV. ker. Sűtő-utca 1. sz.

Deutsch Miksa, ... Andrássy-út 3. sz.

Weitzenfeld Jakab... Király-utca 1. sz.

Goldgruber Mór... Buda II. ker. Fő-utca 17. sz.

Minden apró hirdetés... Kérlek legelőször a Budapesti Naplóban.

Keresetkelt... Minden állással... Keresetkelt...

Ürömifüvet... Veszek minden alkalmán... Ürömifüvet...

Építési rajzoló... bármilyen irodai foglalkozást... Építési rajzoló...

Egy... fiatal ember, ki hosszabb ideig... Egy...

Fehérvarrónó... Kitiűző főbörvénnyel... Fehérvarrónó...

Üragségi inas... koresek egy 1-6 és egy 11-12... Üragségi inas...

Egy vagy két... fiatal hölgyet keresünk... Egy vagy két...

Két csinos... fiatal leány elroskottant... Két csinos...

Fűszer... és csemegéknek... Fűszer...

Gyakorlott... állásokat állást keres... Gyakorlott...

Zálogházban... levő tárgyat négyre elre... Zálogházban...

Veszek... egy jókarban levő... Veszek...

Keresetkelt... utcai lakás, mely áll... Keresetkelt...

Házmesteri... állást keres hivatalosan... Házmesteri...

Egy... kereskedelmi... Egy...

KINÁLAT... Ruha-varrónó... KINÁLAT...

Tanárjelölt... Két középiskolában... Tanárjelölt...

Egy kitiűző... mesteregőző... Egy kitiűző...

Kiadó szoba... Csinosan... Kiadó szoba...

Pénzkölcsönt... kizárólag fővárosi... Pénzkölcsönt...

Kitűző szabóné... állást keres hivatalosan... Kitűző szabóné...

Kitűző házikozt... kapható... Kitűző házikozt...

Nyomatott... Pátria... Nyomatott...

Kiadó... Csinosan... Kiadó...

Eladó... két gyönyörű... Eladó...

Csinosan... bútorozott... Csinosan...

10.000 korona... évjövendőt... 10.000 korona...

Butorozott... 1-2 esztendő... Butorozott...

Fehér-kereszt... Napta 1901-re... Fehér-kereszt...

Eladó bordák... 8 drb 20 k... Eladó bordák...

Amerikai jégerem... juttanyosan... Amerikai jégerem...

Özveg asszony... ki nagyon jól... Özveg asszony...

Csinosan... bútorozott... Csinosan...

Fehérműt... ugrmint ruhaját... Fehérműt...

Kiadó szoba... Csinosan... Kiadó szoba...

Szépen... bútorozott... Szépen...

Ebédkosztot... kaphat... Ebédkosztot...

Karácsonyra... emlékek... Karácsonyra...

Angol tapéta... raktárak... Angol tapéta...

Minius Jakab... Budapest... Minius Jakab...

Füzetlet... Kerepesi-ut 6... Füzetlet...

Veszek... zalogházi... Veszek...

FRIED A... óras és ékszerész... FRIED A...

Don Quijote... de la Mancha... Don Quijote...

Két darab... alig használt... Két darab...

Intelligens... izr. család... Intelligens...

Téli almát... és körtét... Téli almát...

Pállkaméres... munkát... Pállkaméres...

Csemegé-üzlet... 15 félt... Csemegé-üzlet...

Középszkolai... tanfolyam... Középszkolai...

Uj könyv... Az Athenaeum... Uj könyv...

Talált történetek... című... Talált történetek...

Zongora... legújabb... Zongora...

Hamisítatlan... Magyarórá... Hamisítatlan...

Angol tapéta... raktárak... Angol tapéta...

Minius Jakab... Budapest... Minius Jakab...

Füzetlet... Kerepesi-ut 6... Füzetlet...

Veszek... zalogházi... Veszek...

FRIED A... óras és ékszerész... FRIED A...

Don Quijote... de la Mancha... Don Quijote...

Képes... levelező... Képes...

lapok... a legkedveltebb... lapok...

szinesznök... brom-ézst... szinesznök...

Budapesti Napló... kiadóhivatala... Budapesti Napló...

József-körút 18. sz... Aki mind a négy... József-körút 18. sz...

Abrányiné W. Margit... Blaha Lujza... Abrányiné W. Margit...

Harmoniumok... iskola... Harmoniumok...

Hirdetmény... A kézbiztos... Hirdetmény...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Köznevelő... Ószi menckif... Köznevelő...

Rothberger Jakab... Kristóf-ter 2. 1-ső... Rothberger Jakab...

Nevelőnőket... francia, angol... Nevelőnőket...

Szegheőné S. Lujza... Budapest, VI. Desseffy-utca 22... Szegheőné S. Lujza...

Harmoniumok... iskola... Harmoniumok...

Hirdetmény... A kézbiztos... Hirdetmény...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Az asszony... férjét, leány... Az asszony...

Budapesti Napló... ez vezette... Budapesti Napló...

ingyen biztosítja... baleset ellen... ingyen biztosítja...

hatál esetén 2000... korona erejéig... hatál esetén 2000...

2000 kor. erejéig... A biztosítás... 2000 kor. erejéig...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

CRÉME DE FANCHON... 3 sziv védjeggyel.

Rögtön finomított és szűzítő arc krém. Legjobb a világon.

Előfizetési árak: egész évre 28 korona (14 frt), félre 14 korona (7 frt).

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Balesetbiztosítási... kötvény.

A Mannheimi... balesetbiztosítási... A Mannheimi...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...

Magyar kir. Államvasutak... Hirdetmény... Magyar kir. Államvasutak...